

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

HOTUBA YA WAZIRI WA MAJI MHE. PROF. JUMANNE ABDALLAH MAGHEMBE (MB), AKIWASILISHA BUNGENI MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA YA WIZARA YA MAJI KWA MWAKA 2014/2015

Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Dr. Jakaya Mrisho Kikwete akimtwisha ndoo ya maji Mkazi wa Mji wa Karatu, Arusha, wakati wa hafla ya uzinduzi wa Mradi wa Maji wa Mji wa Karatu uliofanyika katika Mji huo tarehe 22 Aprili, 2014.

*Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Dr. Jakaya Mrisho Kikwete
akikata utepe kuzindua Mradi wa Maji wa Ihako uliofadhiliwa na UN-HABITAT katika
Kijiji cha Kagabiro, Wilayani Muleba, Kagera;
mwezi Agosti, 2013.*

YALIYOMO

1.0	UTANGULIZI	1
2.0	HALI YA SEKTA YA MAJI NCHINI	3
2.1	RASILIMALI ZA MAJI.....	5
2.2	HUDUMA YA MAJI VIJIJINI.....	9
2.3	HUDUMA YA MAJI MIJINI.....	10
2.4	KUJENGA UWEZO WA TAASISI ZIILIZO CHINI YA PROGRAMU YA MAENDELEO YA SEKTA YA MAJI.....	15
3.0	MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA BAJETI YA 2013/2014 NA MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA 2014/2015	15
3.1	RASILIMALI ZA MAJI.....	16
3.1.1	Usimamizi na Uendelezaji wa Rasilimali za Maji.....	16
3.1.2	Huduma za Ubora na Usafi wa Maji.....	36
3.2	HUDUMA YA MAJI NA USAFI WA MAZINGIRA VIJIJINI.....	45
3.2.1	Mpango Maalum wa “Tekeleza Sasa kwa Matokeo Makubwa” (<i>Big Results Now – BRN</i>).....	45
3.2.2	Utekelezaji wa <i>BRN</i>	46
3.2.3	Mpango wa <i>BRN</i> kwa mwaka 2014/2015.....	47
3.3	HUDUMA YA MAJISAFI NA USAFI WA MAZINGIRA MIJINI.....	63
3.3.1	Uboreshaji wa Huduma ya Majisafi na Usafi wa Mazingira Mijini	63
3.3.2	Uboreshaji wa Huduma ya Maji katika Miji Mikuu ya Mikoa Mipya	74
3.3.3	Usanifu wa Miradi ya Majisafi na Majitaka.....	76
3.3.4	Miradi ya Maji kutoka Ziwa Victoria kupeleka katika Miji Mbalimbali	77
3.3.5	Mradi wa Maji wa Chalinze.....	78
3.3.6	Miradi katika Jiji la Dar es Salaam.....	79
3.3.7	Huduma ya Maji katika Miji Mikuu ya Wilaya, Miji Midogo na Miradi ya Kitaifa.....	85
3.3.8	Miradi ya Maji ya Kitaifa.....	89
3.3.9	Kuzijengea Uwezo Mamlaka za Majisafi na Usafi wa Mazingira Mijini	90
3.4	TAASISI CHINI YA WIZARA YA MAJI.....	91
3.6	CHANGAMOTO NA HATUA ZINAZOCHUKULIWA.....	108
4.0	SHUKRANI	120
5.0	MAOMBI YA FEDHA KWA MWAKA 2014/2015	123

HOTUBA YA WAZIRI WA MAJI
MHE. PROF. JUMANNE ABDALLAH MAGHEMBE (MB.)
AKIWASILISHA BUNGENI MAKADIRIO YA MAPATO
NA MATUMIZI YA FEDHA YA WIZARA YA MAJI
KWA MWAKA 2014/2015

1.0 UTANGULIZI

1. **Mheshimiwa Spika**, leo hii Bunge lako Tukufu limepokea taarifa ya Mwenyekiti wa **Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Kilimo, Mifugo na Maji, Mheshimiwa Profesa Peter Mahamudu Msolla, Mbunge wa Kilolo**, kuhusiana na makadirio ya mapato na matumizi ya Wizara ya Maji. Naomba sasa kutoa hoja kwamba Bunge lako Tukufu likubali kupokea, kujadili na kupitisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Kawaida na Maendeleo ya Wizara ya Maji kwa mwaka 2014/2015.

2. **Mheshimiwa Spika**, napenda kutoa shukrani zangu za dhati kwa Kamati hiyo kwa kupokea na kuchambua Taarifa ya Utekelezaji wa Bajeti ya mwaka 2013/2014 na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara yangu kwa mwaka 2014/2015. Maoni, ushauri na maelekezo yaliyotolewa na Kamati yamezingatiwa wakati wa maandalizi ya Bajeti ya Wizara yangu.

3. **Mheshimiwa Spika**, kwa namna ya pekee nampongeza **Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Dr. Jakaya Mrisho Kikwete** kwa kuongoza kwa umahiri mkubwa hatua mbalimbali za mchakato wa kupata Katiba mpya ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ikiwa ni pamoja na kuunda Tume ya Mabadiliko ya Katiba na hatimaye kuteua Wajumbe wa Bunge Maalum la Katiba. Aidha, napenda kumpongeza Rais wetu kwa kupata ***Tuzo ya Heshima ya Kiongozi***

Mwenye Mchango Mkubwa zaidi katika Maendeleo Barani Afrika kwa mwaka 2013.

4. **Mheshimiwa Spika**, vilevile nawapongeza **Mhe. Samwel Sitta, Mbunge wa Urambo Mashariki** kwa kuchaguliwa kuwa **Mwenyekiti wa Bunge Maalum la Katiba** na **Mhe. Samia Suluhu Hassan, Mbunge wa Makunduchi** kuwa **Makamu Mwenyekiti** pamoja na Wajumbe wote wa Bunge hilo kwa kuteuliwa kwao kushiriki katika mchakato wa kupata Katiba mpya. Watanzania wana matumaini makubwa ya kuwa na Katiba mpya ambayo itakayozingatia matakwa ya kizazi cha sasa na kijacho.

5. **Mheshimiwa Spika**, naomba nitumie fursa hii, kuwapongeza Waheshimiwa Wabunge walioteuliwa kuwa Mawaziri na Manaibu Waziri ili kuziongoza Wizara mbalimbali. Vilevile, nawapongeza Wenyeviti na Makamu Wenyeviti wapya wa Kamati mbalimbali za Kudumu za Bunge waliochaguliwa hivi karibuni. Ni matumaini yangu kuwa tutaendelea kushirikiana nao katika kutekeleza majukumu yetu kwa maendeleo ya Taifa letu.

6. **Mheshimiwa Spika**, niungane na wenzangu walionitangulia katika kuwapongeza Waheshimiwa Wabunge wapya **Mhe. Godfrey William Mгимwa, Mbunge wa Kalenga** na **Mhe. Ridhiwani Jakaya Kikwete, Mbunge wa Chalinze** waliochaguliwa kujiunga na Bunge lako Tukufu. Nawatakia heri na mafanikio katika kazi yao hiyo mpya.

7. **Mheshimiwa Spika**, napenda pia kuchukua fursa hii kumshukuru na kumpongeza Waziri Mkuu, **Mhe. Mizengo Kayanza Peter Pinda (Mb)** kwa hotuba yake inayotoa mwelekeo wa utekelezaji wa kazi za Serikali.

Vilevile, nawapongeza Mawaziri walionitangulia kuwasilisha hoja zao.

8. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu ilipokea kwa mshtuko na masikitiko makubwa, taarifa za vifo vya Waheshimiwa Wabunge wenzetu, Marehemu **William Augustao Mгимwa,** aliyekuwa **Waziri wa Fedha na Mbunge wa Kalenga** na Marehemu **Saidi Bwanamdogo,** aliyekuwa **Mbunge wa Chalinze.** Nachukua nafasi hii kutoa pole kwako wewe Mheshimiwa Spika, Bunge lako Tukufu, familia za marehemu, ndugu na wananchi wa majimbo ya Kalenga na Chalinze kwa misiba hiyo mikubwa. Mwenyezi Mungu aziweke roho za marehemu mahali pema peponi. **Amin.**

9. Mheshimiwa Spika, baada ya maelezo hayo ya utangulizi, napenda sasa kuchukua fursa hii kuwasilisha hotuba yangu ya Bajeti yenye maeneo makuu manne (i) hali ya Sekta ya Maji nchini; (ii) mapitio ya utekelezaji wa bajeti ya mwaka wa fedha 2013/2014; (iii) mpango wa bajeti kwa mwaka 2014/2015; na (iv) shukrani kwa wadau wa Sekta ya Maji na maombi ya fedha kwa mwaka 2014/2015. Maelezo yatakayotolewa katika maeneo yaliyoainishwa yamezingatia sera na mikakati ya maendeleo ya kitaifa na kimataifa; sheria, kanuni na miongozo inayohusiana na Sekta ya Maji; na mgawanyo wa kazi kissekta zinazoongoza usimamizi na uendelezaji wa rasilimali za maji nchini.

2.0 HALI YA SEKTA YA MAJI NCHINI

10. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu inaendelea kutekeleza majukumu yake kwa kuzingatia maelekezo ya Ilani ya Uchaguzi ya CCM ya mwaka 2010; Mkakati wa Kukuza Uchumi na Kupunguza Umasikini Tanzania

(MKUKUTA II); Malengo ya Maendeleo ya Milenia 2015; Mpango wa Kwanza wa Maendeleo wa Miaka Mitano (2011/2012 - 2015/2016); Dira ya Taifa ya Maendeleo 2025; Mpango wa “Tekeleza Sasa kwa Matokeo Makubwa (*Big Results Now - BRN*)” na Ahadi za Serikali. Wizara inatekeleza miradi mbalimbali katika Sekta ya Maji kulingana na Sera ya Maji ya mwaka 2002, Mkakati wa Kuendeleza Sekta ya Maji (2006 – 2015), Sheria na Kanuni za Maji, na Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Maji (*WSDP*).

11. Mheshimiwa Spika, Serikali inaendelea kuboresha hali ya maisha ya wananchi wake kupitia Sekta mbalimbali za kiuchumi na kijamii. Maboresho makubwa ya kimfumo na kiutendaji katika sekta zote nchini (*Sector reforms*) yanaendelea kutekelezwa. Aidha, Sekta ya Maji ni moja ya sekta sita zilizopewa kipaumbele katika utekelezaji wa miradi ya “Tekeleza Sasa kwa Matokeo Makubwa” – BRN. Awamu ya Kwanza ya Mpango huo wa miaka mitatu (2013/2014 – 2015/2016) ni mwelekeo chanya katika kuyafikia malengo tuliyojiwekea ya kuwafikishia wananchi huduma ya maji safi na salama, hususan katika maeneo ya vijijini. Katika Mpango huo jumla ya miradi **1,810** itakayogharimu kiasi cha **shilingi trilioni 1.45** inatarajiwa kujengwa na itakapokamilika wananchi wapatao **milioni 15.4** zaidi watapata huduma ya maji na kufikisha idadi ya wananchi wanaopata huduma ya majisafi na salama kufikia **milioni 30.6** sawa na **asilimia 74** ya wakazi wote wa vijijini. Miradi inayotekelezwa kupitia Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Maji imejumuishwa kwenye Mpango wa *BRN* ili kuharakisha utekekezaji wa miradi ya maji nchini. Naomba nikiri kwamba tumepata hamasa kubwa katika utekelezaji wa *BRN* na nichukue fursa hii niwapongeze Serikali za Mitaa kwa kazi nzuri ambayo wanaifanya.

12. Mheshimiwa Spika, Serikali inatekeleza Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Maji ambayo ilizinduliwa mwaka 2006/2007 na kuanza kutekelezwa mwaka 2007/2008. Programu hiyo inatekelezwa katika vipindi vya miaka mitano mitano hadi mwaka 2025/2026 na imegawanywa katika programu ndogo nne ambazo ni; Usimamizi na Uendelezaji wa Rasilimali za Maji, Huduma ya Majisafi na Usafi wa Mazingira Vijijini, Huduma ya Majisafi na Usafi wa Mazingira Mijini, na Kuimarisha na Kuzijengea Uwezo Taasisi zinazotekeleza Programu ya Maji. Hadi sasa hali halisi ya utekelezaji katika Sekta ya Maji imefikia hatua mbalimbali kama ifuatavyo:-

2.1 RASILIMALI ZA MAJI

13. Mheshimiwa Spika, Rasilimali tuliyonayo inatumika majumbani, kilimo cha umwagiliaji, uzalishaji wa nishati, mifugo, uvuvi, viwanda, uchimbaji wa madini, usafirishaji, utalii, ujenzi pamoja na maendeleo ya miji. Aidha, Rasilimali za maji zinatumiwa pia kwa ajili ya kupokea majitaka yaliyosafishwa na kufikia viwango vinavyokubalika baada ya matumizi. Usimamizi wa vyanzo vya maji nchini unafuata taratibu za mipango shirikishi ya usimamizi wa rasilimali za maji kwenye Bodi za Maji za mabonde tisa yaliyopo nchini, ambapo **saba** katika hayo yanahusisha majishirikishi kati ya nchi yetu na nchi jirani.

14. Mheshimiwa Spika, inakadiriwa kuwa rasilimali za maji juu ya ardhi zinazofaa kwa matumizi mbalimbali (*annual renewable surface water resources*) ni wastani wa **kilomita za ujazo 87** kwa mwaka. Aidha, hifadhi ya rasilimali za maji chini ya ardhi inakadiriwa kuwa **kilomita za ujazo 38**. Hata hivyo, mtawanyiko na upatikanaji wa rasilimali hizo nchini hauko sawa katika maeneo yote kutokana na tofauti ya hali ya hewa, jiografia na jiolojia.

15. Mheshimiwa Spika, Changamoto kubwa iliyopo kwenye usimamizi wa rasilimali za maji ni kupungua na kuharibika kwa vyanzo vya maji kutokana na shughuli za kibinadamu katika maeneo ya vyanzo vya maji na katika misitu ya hifadhi ya maji (*catchments forests and wetlands*). Hifadhi hizi zinawezesha upatikanaji wa maji juu na chini ya ardhi. Takwimu za kitaifa za rasilimali za maji zilizopo zinaonesha kuwa kiasi cha maji kwa sasa kwa kila mtanzania ni wastani wa **mita za ujazo 1,952** kwa mwaka. Endapo hatua madhubuti za utunzaji wa vyanzo vya maji hazitachukuliwa mapema, kiasi hicho kinatarajiwa kupungua hadi kufikia **mita za ujazo 883** mwaka 2035. Kiwango cha chini cha mahitaji ya maji kwa kila mtu kwa mwaka kinachokubalika kimataifa ni **mita za ujazo 1,700**. Wizara yangu kwa kushirikiana na wadau wa Sekta ya Maji inaendelea kuchukua hatua mbalimbali za kukabiliana na hali hiyo ili nchi yetu isifikie kiwango hicho cha upatikanaji wa maji kwa kila Mtanzania.

16. Mheshimiwa Spika, wastani wa mvua katika mabonde ya maji nchini ulikuwa unatofautiana kutokana na tabia tofauti za hali ya hewa katika maeneo hayo. Baadhi ya mabonde yalipata mvua kidogo na mengine mvua nyingi kulinganisha na viwango vya mwaka uliopita kwa mujibu wa taarifa ya mwaka wa kihaidrolojia (Novemba, 2012 – Oktoba 2013). Kwa ujumla kiasi cha mvua kilikuwa chini ya wastani katika maeneo mengi ambapo **asilimia 67** ya vituo vya mvua vilionesha kiwango cha mvua chini ya wastani. Kiwango cha mvua katika mabonde **sita (6)** kati ya **tisa (9)** ulikuwa kama ifuatavyo: Bonde la Pangani **milimita 720** ikilinganishwa na wastani wa **milimita 782** ya mwaka uliopita; Bonde la Rufiji **milimita 1,144** ikilinganishwa na **milimita 846.0**; Bonde la Wami/Ruvu **milimita 979** ikilinganishwa **milimita 1,150**; Bonde la Ziwa Tanganyika **milimita 895** ikilinganishwa na **milimita 705**; Bonde la Ziwa Victoria **milimita 968** ikilinganishwa na

milimita 1,175; na katika Bonde la Ruvuma na Pwani ya Kusini wastani wa **milimita 730** ikilinganishwa na **milimita 917**.

17. Mheshimiwa Spika, kulingana na mvua zilizonyesha katika kipindi hicho, viwango vya maji kwenye mito pia vimetofautiana kutokana na kiasi cha mvua pamoja na mitiririko ya maji kuelekea katika mito mbalimbali nchini. Viwango vya maji katika baadhi ya mito nchini vilikuwa kama ifuatavyo:- Mto Kikuletwa katika Bonde la Pangani ulikuwa na **mita za ujazo 14.66** kwa sekunde ikilinganishwa na kiasi cha **mita za ujazo 21.85** kwa sekunde kilichopatikana mwaka uliopita; Mto Ruaha Mkuu ulioko Bonde la Rufiji ulikuwa na wastani wa mita za **ujazo 9.93** kwa sekunde ikilinganishwa na mita za **ujazo 12.90** kwa sekunde; Mto Wami mita za **ujazo 18.69** kwa sekunde ikilinganishwa na mita za **ujazo 89.41** kwa sekunde; na Mto Ruvu mita za **ujazo 36.21** kwa sekunde, ikilinganishwa na wastani wa mita za ujazo **42.90** kwa sekunde. Vilevile, wastani wa mtiririko wa maji kwenye baadhi ya mito katika bonde la Ziwa Victoria ulikuwa ni mita za **ujazo 66.55** kwa sekunde katika Mto Mara na mita za **ujazo 27.46** kwa sekunde kwa Mto Simiyu ikilinganishwa na mita za **ujazo 102.37** na **74.78** kwa sekunde kwa mwaka uliopita katika mito hiyo kwa mtiririko huo.

18. Mheshimiwa Spika, hali ya maji kwenye baadhi ya mabwawa makubwa tuliyonayo haikuwa ya kuridhisha japo kulikuwa na ongezeko dogo la kina cha maji katika mabwawa hayo. Katika Bonde la Pangani bwawa la Nyumba ya Mungu usawa wa maji ulikuwa **mita 683.94** juu ya usawa wa bahari, ikilinganishwa na usawa wa **mita 683.20** mwaka uliopita na bwawa la Mabayani lilikuwa na usawa wa maji wa **mita 91.20** ikilinganishwa na **mita 91.10** juu ya usawa wa bahari. Katika mabwawa yaliyopo Bonde

la Rufiji, usawa wa maji ulikuwa kama ifuatavyo; Kihansi (**mita 1,144.69**), Mtera (**mita 691.18**) na Kidatu (**mita 446.33**) juu ya usawa wa bahari ikilinganishwa na **mita 1,145.30** (Kihansi), **mita 689.19** (Mtera) na **mita 444.57** (Kidatu) kwa mwaka uliopita. Kiwango cha maji katika Bwawa la Mtera ambalo pia hutegemewa na Bwawa la Kidatu katika uzalishaji wa umeme kimeendelea kuwa chini ya kiwango. Kiwango kinachotakiwa kwa ajili ya kuendesha mitambo ya umeme katika Bwawa la Mtera ni **mita 690.00** juu ya usawa wa bahari.

19. Mheshimiwa Spika, usawa wa maji katika bwawa la Mindu ni **mita 506.45** juu ya usawa wa bahari ikilinganishwa na **mita 506.82** ya mwaka uliopita. Aidha, usawa wa maji katika Ziwa Victoria ulikuwa **mita 1,133.22** juu ya usawa wa bahari ikilinganishwa na **mita 1,133.06** mwaka uliopita, Ziwa Tanganyika lilikuwa wastani wa **mita 774.6** ikilinganishwa na **mita 774.3** juu ya usawa wa bahari, na Ziwa Nyasa lilikuwa na wastani wa **mita 474.48** ukilinganisha na **mita 475.71** juu ya usawa wa bahari.

20. Mheshimiwa Spika, kulingana na takwimu hizo, uhaba wa maji umeendelea kuyaathiri maeneo mengi nchini kutokana na sababu mbalimbali zikiwemo upungufu wa mvua katika maeneo mengi hasa yale yanayotegemea mvua za msimu mmoja, kupungua kwa uwezo wa ardhi kuhifadhi maji wakati yakitiririka kuelekea mitoni kutokana na ukataji miti kwa wingi na uharibifu wa mazingira, mabadiliko ya matumizi ya ardhi, athari za mabadiliko ya tabianchi, ongezeko la shughuli za kibinadamu kwenye maeneo ya vyanzo vya maji na kasi kubwa ya ongezeko la watu. Hata hivyo mvua zilizonyesha mwezi Aprili 2014 ziliongeza wingi wa maji kwenye mito, mabwawa na maziwa. Katika baadhi ya mito, takwimu zinaonesha wastani wa mtiririko wa maji uliongezeka kama ifuatavyo:- Mto Mara, **mita za ujazo 260** kwa sekunde, Mto Simiyu

mita za ujazo 141.37 kwa sekunde, Mto Wami **mita za ujazo 337.63** kwa sekunde, Mto Rufiji **mita za ujazo 800** kwa sekunde na Mto Ruvu ni zaidi ya **mita za ujazo 453** kwa sekunde. Hali hiyo imedhihirika pia katika vina vya mabwawa ya Mtera **mita 693.38** juu ya usawa wa bahari, Nyumba ya Mungu **mita 684.25** na Mindu **mita 507**. Vilevile, vina vya maji kwenye maziwa nchini vimeongezeka ambapo kwa Ziwa Victoria kilikuwa **mita 1133.25**, Ziwa Nyasa **mita 476.02** na Ziwa Tanganyika **mita 775.13** juu ya usawa wa bahari. Mvua hizo zimeongeza wingi wa maji kwenye vyanzo vya maji katika maeneo yaliyopata mvua za kutosha.

2.2 HUDUMA YA MAJI VIJIJINI

21. Mheshimiwa Spika, Serikali inaendelea kuwapatia maji safi na salama wananchi waishio vijijini katika umbali usiozidi mita 400 kutoka kwenye makazi yao kama Sera ya Maji ya mwaka 2002 inavyoelekeza. Kwa kushirikiana na Washirika wa Maendeleo, Serikali za Mitaa, Wananchi, Sekta Binafsi na Wadau wengine, Serikali inaboresha huduma za maji vijijini kwa kujenga, kupanua na kukarabati miundombinu ya maji. Jukumu la Wizara ni kutafuta fedha, kuandaa miongozo ya utekelezaji na kutoa ushauri wa kitaalam. Sekretarieti za Mikoa husimamia na kutoa ushauri wa kiufundi kwa Halmashauri katika kutekeleza miradi ya maji vijijini.

22. Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa kina uliofanyika wakati wa matayarisho ya mpango wa *BRN* ulibaini vituo vingi vya miradi iliyokamilika kuwa havitoi huduma kutokana na miradi hiyo kutofanyiwa matengenezo ya mara kwa mara kama inavyotakiwa. Aidha, baadhi ya miradi, pampu na vipuri vimeibiwa, au miradi mingine uwezo wa vyanzo vyake umepungua kutokana na uharibifu

wa mazingira katika vyanzo kama vile ukataji miti au kilimo katika vyanzo hivyo, hii ikiwa ni pamoja na mahitaji ya maji kuongezeka kutokana na kuongezeka kwa watu ukilinganisha na uwezo wa vyanzo vya miradi hiyo.

2.3 HUDUMA YA MAJI MIJINI

23. Mheshimiwa Spika, huduma za majisafi na usafi wa mazingira mijini zinasimamiwa na kutekelezwa na Mamlaka za Majisafi na Usafi wa Mazingira nchini. Mamlaka hizo zilianzishwa mwaka 1998 chini ya **Sheria Na.8 (Water Works Act)** ya mwaka 1997, kwa sasa zinasimamiwa na Sheria **Na. 12** ya mwaka 2009 ya Huduma za Majisafi na Usafi wa Mazingira. Mamlaka hizo za Maji ziko kwenye miji mikuu ya mikoa na wilaya, miji midogo na miradi ya kitaifa.

(a) Huduma ya Majisafi katika Miji Mikuu ya Mikoa

24. Mheshimiwa Spika, Mamlaka za maji za miji mikuu ya mikoa zinaendeshwa chini ya usimamizi wa Bodi za Wakurugenzi ambazo huteuliwa na Waziri mwenye dhamana ya maji kwa kushirikiana na uongozi wa mikoa husika. Lengo la utaratibu huo ni kuziwezesha Mamlaka hizo zijiendeshe kibiashara na hatimaye kuwa endelevu na kujitegemea kwa gharama zote za uendeshaji, matengenezo na uwekezaji kutokana na maduhuli ya mauzo ya maji. Hadi mwezi Machi, 2014 zimeundwa Mamlaka **23** za Miji Mikuu ya Mikoa. Mamlaka kati ya hizo yaani **Arusha, Dodoma, Iringa, Mbeya, Morogoro, Moshi, Mtwara, Mwanza, Shinyanga, Tabora, Tanga, Songea na Musoma** zipo **Daraja 'A'**. Mamlaka hizo zinajitegemea kwa gharama zote za uendeshaji na matengenezo, ikiwemo mishahara ya watumishi na gharama za umeme wa kuendesha mitambo ya kusukuma

maji na uwekezaji mdogo. Mamlaka **nne** za **Bukoba, Kigoma, Singida** na **Sumbawanga** ziko **Daraja 'B'** na zinapata ruzuku ya kulipia sehemu ya gharama za umeme wa kuendesha mitambo. Mamlaka zilizo kwenye **Daraja 'C'** ni **Mpanda, Njombe, Bariadi, Geita, Babati** na **Lindi** ambazo zinaendelea kupata ruzuku ya mishahara kwa baadhi ya wafanyakazi wake pamoja na kulipia gharama za umeme wa kuendesha mitambo na uwekezaji.

25. Mheshimiwa Spika, wastani wa kiwango cha utoaji huduma ya majisafi kwenye miji mikuu ya mikoa imeendelea kuimarika. Hali hiyo imetokana na ujenzi, upanuzi na ukarabati wa miundombinu ya majisafi katika mamlaka zote za maji za miji mikuu ya mikoa. Hadi mwezi Machi, 2014 upatikanaji wa huduma ya maji kwenye mamlaka za maji **19** isipokuwa *DAWASA* na Mamlaka za miji **minne** ya Mikoa mipya imefikia wastani wa **asilimia 86**. Upatikanaji wa huduma ya maji kwa miji minne ya Mpanda, Njombe, Geita na Bariadi ni wastani wa **asilimia 53**. Aidha, idadi ya wateja waliounganishwa kwenye mitandao ya majisafi mijini imeongezeka kutoka wateja **311,478** mwezi Machi, 2013 hadi kufikia wateja **336,898** ambalo ni ongezeko la **asilimia 8**.

26. Mheshimiwa Spika, uzalishaji wa majisafi kwa Mamlaka zote **23** za miji mikuu ya mikoa uliongezeka kutoka wastani wa lita **milioni 348.76** kwa siku mwezi Machi 2013 hadi kufikia wastani wa lita **milioni 376.07** mwezi Machi 2014. Ufungaji wa dira za maji umeongezeka hadi kufikia dira za maji **316,018** ukilinganisha na **dira 284,861** mwezi Machi 2013, sawa na **asilimia 94** ya wateja wote **336,898**. Lengo ni kufikia **asilimia 100** ya ufungaji wa dira za maji kwa wateja ifikapo mwezi Desemba 2014. Wastani wa upotevu wa maji (*Non Revenue Water – NRW*) kwenye mifumo ya usambazaji maji umefikia **asilimia 38**. Upotevu huu wa maji unatokana

na uchakavu wa miundombinu ya usambazaji wa maji na wizi wa maji. **Wastani wa** makusanyo ya maduhuli yatokanayo na mauzo ya maji kwa mwezi kwa Mamlaka zote za maji mijini isipokuwa DAWASCO, yameongezeka hadi kufikia **shilingi bilioni 6.36** (kwa mwezi) mwezi Machi 2014 kutoka wastani wa **shilingi bilioni 5.58**, mwezi Machi 2013. Ongezeko hili ni sawa na **asilimia 14**. Kuongezeka kwa maduhuli hayo, kumeziwezesha Mamlaka kuboresha huduma zinazotolewa ikiwa ni pamoja na kukarabati miundombinu na kugharamia shughuli za uendeshaji. Wizara itaendelea kuimarisha Mamlaka za maji ili kuongeza maduhuli ziweze kufikia malengo yaliyoainishwa kwenye Mikataba ya Utendaji kazi waliosaini na Wizara na *EWURA*.

(b) Huduma ya Majisafi katika Miradi ya Kitaifa, Miji Mikuu ya Wilaya na Miji Midogo

27. Mheshimiwa Spika, miradi **nane** ya kitaifa ya *KASHWASA, Handeni Trunk Main-HTM, Maswa, Mugango-Kiabakari, Chalinze, Wanging'ombe, Makonde* na *Masaki-Nachingwea* inasimamiwa na Wizara yangu chini ya kifungu **Na. 41** cha Sheria ya Huduma ya Majisafi na Usafi wa Mazingira ya mwaka 2009. Aidha, huduma za majisafi kwa Miji Mikuu ya Wilaya na Miji Midogo hutolewa na Mamlaka za maji za miji hiyo ambazo husimamiwa na Bodi za Wakurugenzi zinazoteuliwa na Mheshimiwa Waziri Mkuu na kusimamiwa na Ofisi ya Waziri Mkuu Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa. Kwa sasa miradi ya maji ya kitaifa na mamlaka **96** ngazi ya Wilaya na Miji Midogo zipo daraja C. Wizara yangu kwa kushirikiana na TAMISEMI inaendelea kuzijengea uwezo Mamlaka hizo ili zipande daraja kutoka C hadi madaraja ya B na A. Nia yetu ni kuziwezesha kujiendesha kibiashara na hivyo kupunguza mzigo kwa Serikali.

(c) **Huduma ya Majisafi katika Jiji la Dar es Salaam**

28. Mheshimiwa Spika, mmiliki na msimamizi wa usambazaji wa huduma ya majisafi na uondoaji wa majitaka Jijini Dar-es-Salaam na Miji ya Kibaha na Bagamoyo ni *Dar es Salaam Water Supply and Sewerage Authority–DAWASA*. Serikali kupitia *DAWASA* iliingia Mkataba wa kukodisha shughuli za uendeshaji wa huduma ya majisafi na majitaka na Shirika la Usambazaji Maji Jijini Dar es Salaam (*Dar es Salaam Water Supply and Sewerage Corporation- DAWASCO*). Lengo ni kuongeza ufanisi katika uendeshaji wa shughuli za utoaji huduma ya majisafi na majitaka.

29. Mheshimiwa Spika, idadi ya wakazi wanaopata huduma ya majisafi sasa katika Jiji la Dar es Salaam ni **asilimia 68** kwa wastani wa **saa tisa (9)** kwa siku. Kati ya hao, **asilimia 55** wanapata huduma ya maji kutoka kwenye mitandao ya mabomba na wanaobaki wanapata huduma ya maji kutoka kwenye visima, magati na huduma ya magari (*water bowsers*). Lengo la Serikali ni kuongeza kiwango cha upatikanaji wa huduma ya maji hadi kufikia **asilimia 75** mwezi Juni, 2016. Mahitaji ya maji kwa hivi sasa ni lita **milioni 450** kwa siku ikilinganishwa na uwezo wa mitambo wa kuzalisha maji lita **milioni 300** kwa siku. Hata hivyo, mwezi Machi 2014, uzalishaji wa maji ulishuka na kufikia wastani wa lita **milioni 260** kwa siku. Upungufu huo wa uzalishaji unatokana na tatizo la kuharibika kwa mara kwa mara kwa mitambo ya kusukuma maji (pampu kubwa za Ruvu Juu), muda mrefu wa matengenezo, miundombinu chakavu na hitilafu za umeme. Aidha, mpaka mwezi Machi, 2014 wateja **137,856** walikuwa wameungiwa huduma ya maji na kufungiwa mita, ikilinganishwa na wateja **118,942** mwezi Machi, 2013, hilo ni ongezeko la **asilimia 16**. Ongezeko la wateja limeongeza wastani wa

makusanyo ya maduhuli yanayotokana na mauzo ya maji kutoka **shilingi bilioni 3.38** kwa mwezi Machi, 2013 hadi kufikia **shilingi bilioni 3.57** mwezi Machi, 2014. Pamoja na kuwepo kwa changamoto kubwa inayotokana na uvujaji, uchakavu wa miundombinu, wizi wa maji na uharibifu unaoweza kutokea wakati wa ukarabati wa miundombinu ya barabara hugaribu miundombinu ya maji. na kuongeza upotevu wa maji na kupunguza upatikanaji wa huduma ya maji. Serikali inaendelea kukabiliana na changamoto hizi na kuzipatia ufumbuzi hatua kwa hatua.

(d) Huduma ya Uondoaji wa Majitaka Mijini

30. Mheshimiwa Spika, takwimu zilizopo zinaonesha kwamba, huduma ya uondoaji majitaka ni **asilimia 18** kufikia mwezi Machi 2014, ikilinganishwa na malengo ya MKUKUTA II ya kuongeza kiwango cha huduma ya majitaka kufikia **asilimia 22** ifikapo 2015. Miji yenye mitandao ya majitaka ni Arusha, Moshi, Tanga, Dodoma, Mwanza, Mbeya, Iringa, Songea, Tabora, Morogoro na Dar es Salaam. Hali ya huduma ya uondoaji wa majitaka mijini siyo ya kuridhisha. Aidha, idadi ya wateja waliunganishwa kwenye mtandao wa majitaka imeongezeka kutoka **21,775** mwezi Machi, 2013 hadi kufikia wateja **22,976** mwezi Machi, 2014. Pamoja na ongezeko hilo, bado wastani wa huduma ya uondoaji majitaka mijini ni **asilimia 18** tu. Hali hiyo inasababishwa na mwamko mdogo wa wananchi kujiunga kwenye mtandao wa majitaka katika miji hiyo. Vilevile, miundombinu ya majitaka kwa baadhi ya miji ni chakavu na inahudumia maeneo machache.

2.4 KUJENGA UWEZO WA TAASISI ZIILIZO CHINI YA PROGRAMU YA MAENDELEO YA SEKTA YA MAJI

31. Mheshimiwa Spika, kulingana na mahitaji ya rasilimali watu ya kutekeleza Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Maji na Mpango wa *BRN*, Wizara inahitaji wataalam **8,749** kwa kipindi chote cha utekelezaji wa Programu (2006/2007 hadi 2025) ili kutekeleza majukumu kwa ufanisi na kufikia malengo yaliyokusudiwa. Hivi sasa, Sekta ya Maji ina jumla ya wataalam **1,538**. Kwa mwaka wa kwanza (2013/2014) wa utekelezaji wa Mpango wa *BRN*, jumla ya wataalam **835** walihitajika kuajiriwa kwenye Sekretarieti za Mikoa na Halmashauri zote nchini. Kati ya Wataalam hao, wahandisi ni **302** na mafundi sanifu **533**. Katika mwaka 2013/2014 Serikali imeiidhinisha ajira ya wataalamu (wahandisi) **125** wanya na mafundi sanifu (*FTC*) **350**.

3.0 MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA BAJETI YA 2013/2014 NA MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA 2014/2015

32. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu ilitekeleza miradi inayohusu usimamizi na uendelezaji wa rasilimali za maji, huduma ya majisafi na usafi wa mazingira vijijini na mijini na masuala mtambuka. Utekelezaji wa Mpango na Bajeti kwa mwaka 2013/2014 na malengo ya mwaka 2014/2015 kwa Sekta ya Maji unaelezwa katika sura hii ya Bajeti.

3.1 RASILIMALI ZA MAJI

33. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014 Wizara yangu ilisimamia na kuendeleza rasilimali za maji, ikiwemo kuchunguza, kutathmini na kuimarisha usimamizi wa rasilimali za maji nchini pamoja na rasilimali za majishirikishi (*transboundary water resources*); na kuimarisha Bodi za Maji za Mabonde ili zisimamie kikamilifu rasilimali hizo. Kazi nyingine ni kuandaa mipango shirikishi ya usimamizi na uendelezaji wa rasilimali za maji, kusanifu na kusimamia ujenzi wa miundombinu ya kipaumbele, yakiwemo mabwawa.

3.1.1 Usimamizi na Uendelezaji wa Rasilimali za Maji

(a) Mwenendo wa Rasilimali za Maji

34. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu imeendelea kuimarisha vituo vya kupima wingi na ubora wa rasilimali za maji juu na chini ya ardhi ili kuboresha upatikanaji wa takwimu na upatikanaji wa taarifa sahihi. Katika mwaka 2013/2014, jumla ya vituo **29** vya kupima mtiririko wa maji mitoni, vituo **14** vya hali ya hewa, vituo **sita (6)** vya ufuatiliaji maji chini ya ardhi, vituo **vitatu (3)** vya kupima maji kwenye maziwa na vituo **saba (7)** vya kupima mvua vilijengwa. Vituo hivyo vipo katika mabonde ya Wami-Ruvu, Pangani, Ziwa Rukwa, Ziwa Victoria, Ziwa Tanganyika, Ziwa Nyasa na Bonde la Ruvuma na Pwani ya Kusini. Aidha, ukarabati ulifanyika katika vituo **80** vya kupima mtiririko wa maji kwenye mito, vituo **18** vya hali ya hewa, vituo **viwili (2)** vya ufuatiliaji wa maji chini ya ardhi, vituo **vitatu (3)** vya kupima maji kwenye maziwa, vituo **vitano (5)** vya kupima maji kwenye mabwawa na vituo **sita (6)** vya kupima mvua. (**Jedwali Na.1**)

35. Mheshimiwa Spika, katika kuhakikisha upatikanaji wa takwimu sahihi za hali ya maji nchini, Bodi za Maji za Mabonde zimekusanya na kuchanganua takwimu za hali ya maji katika vituo mbalimbali. Vituo hivyo vinajumuisha vituo **203** vya kupima mtiririko wa maji mitoni, **vituo 12** vya kupima usawa wa maji katika maziwa na mabwawa, vituo **122** vya kupima mvua, na vituo **29** vya kupima hali ya hewa. Katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaendelea kujenga na kukarabati **vituo 134** vya kupima mtiririko wa maji mitoni, **vituo 17** vya hali ya hewa, **vituo 35** vya mvua na **vituo 52** vya kupima maji chini ya ardhi pamoja na kukusanya takwimu kwenye mabonde yote nchini.

36. Mheshimiwa Spika, takwimu na taarifa zinazokusanywa kutoka kwenye vituo hivyo husaidia kutambua hali ya maji kwa nyakati tofauti kwenye maeneo mbalimbali hapa nchini, hivyo kuwezesha maandalizi ya mipango na kutoa maamuzi sahihi ya ugawaji wa rasilimali za maji kwa matumizi mbalimbali. Aidha, takwimu na taarifa hizo hutumika katika usanifu na ujenzi wa miundombinu ya miradi ya maji, mabwawa na madaraja pamoja na utafiti wa mabadiliko ya tabianchi.

(b) Kuhifadhi wa Mazingira na Vyanzo vya Maji

37. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza mikakati ya kuhifadhi vyanzo vya maji, Wizara yangu imeendelea kuvitambua, kuviwekea mipaka na kuvitangaza kuwa maeneo tengefu. Katika mwaka wa fedha 2013/2014, jumla ya vyanzo **153** vilitambuliwa kuwa katika hatari ya kuharibiwa na kuathiriwa kwa sababu mbalimbali ikiwemo ongezeko la shughuli za kibinadamu. Kati ya hivyo, vyanzo **59** vimebainishwa na na kuandaliwa ili vitangazwe kuwa maeneo tengefu ya vyanzo vya maji. Hadi mwezi Machi 2014, mapendekezo ya vyanzo **saba (7)** kati ya vyanzo vilivyobainishwa katika Bonde la Ziwa Rukwa viko tayari

kutangazwa rasmi kuwa maeneo tengefu. Maeneo hayo ambayo hayakuhitaji fidia ni maeneo ya vyanzo vya maji chini ya ardhi yaliyoko Chokaa, Kidole, Kiswaga, Matundasi A, Matundasi B, Mkola na Bwawa la Milala.

38. Mheshimiwa Spika, kwa mwaka 2014/2015, Wizara itaendelea na taratibu za kutangaza vyanzo vya maji vilivyobainishwa kuwa maeneo tengefu likiwemo Bwawa la Mtera katika Bonde la Rufiji. Vilevile, katika Bonde la Ruvuma na Pwani ya Kusini vyanzo vya maji vya chemichemi za Mbwinji, Ndanda, Mwena na Liputu kwenye miteremko ya milima ya Makonde vimewekewa mipaka kwa ajili ya kuvihifadhi. Uchoraji wa ramani za maeneo husika unaendelea na utakapokamilika yatatangazwa kuwa maeneo tengefu. Aidha, uwekaji wa mipaka unaendelea kwenye vyanzo vya maji vya Mitema-Kitangari kwa lengo la kuvihifadhi. Wizara yangu itaendelea kubaini na kuweka mipaka maeneo mengine ya vyanzo vya maji ili kuyakinga dhidi ya uharibifu wa mazingira.

39. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu kwa kushirikiana na wadau mbalimbali wa maji imeandaa Mpango Maalum wa miaka mitano wa Kuhifadhi na Kutunza Vyanzo vya Maji utakaoanza kutekelezwa katika mwaka wa fedha 2014/2015. Mpango huo umeainisha maeneo ya utekelezaji ili kuimarisha usimamizi wa vyanzo vya maji kwa maendeleo endelevu ya sasa na vizazi vijavyo. Mpango huo utahusisha kutoa elimu kwa umma na kuimarisha ushiriki wa wadau katika shughuli za uhifadhi, utunzaji na ulinzi wa rasilimali za maji; kujenga uwezo wa wadau wa sekta ya maji katika kusimamia na kuendeleza rasilimali za maji; na kusaidia shughuli mbadala za kiuchumi ili kupunguza shughuli za kibinadamu kwenye maeneo ya vyanzo vya maji. Shughuli hizo ni pamoja na ukataji miti, kilimo cha “vinyungu” na kilimo katika kingo za mito. Wizara kwa kushirikiana na wadau hao itaendelea

kuhakikisha kwamba vyanzo vya maji vinatunzwa na kulindwa.

40. Mheshimiwa Spika, katika jitihada za kuimarisha usimamizi wa rasilimali za maji, hadi mwezi Machi 2014, jumla ya Jumuiya **99** za Watumiaji Maji ziliundwa. Kati ya hizo Jumuiya **18** zimeundwa katika kipindi cha mwaka 2013/2014. Katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaunda Jumuiya za Watumiaji Maji **20** na Kamati **13** za kulinda misitu katika vyanzo vya maji (*catchment areas*) na kuendelea kuimarisha zilizopo. Taarifa ya tathmini ya athari kwa mazingira kwa mabwawa sita ya Itobo, Uchama, Nkiniziwa, Leken, Enguikument I na Enguikument II yaliyopo katika Bonde la Kati imekamilika na kuwasilishwa *NEMC* kwa hatua zaidi. Kazi ya tathmini za athari kwa mazingira kwa ajili ya miradi ya mabwawa ya Farkwa na Ndembera zinaendelea. Vilevile, tathmini ya athari kwa mazingira ya mradi wa bwawa la Kidunda pamoja na barabara inayoelekea kwenye bwawa inaendelea.

(c) Kudhibiti Uchafuzi wa Vyanzo vya Maji

41. Mheshimiwa Spika, udhibiti wa uchafuzi wa vyanzo vya maji ni muhimu katika kusimamia na kuendeleza rasilimali za maji nchini. Katika kutekeleza jukumu hilo, ukaguzi ulifanyika katika Bonde la Kati kwenye maeneo **tisa (9)** ya viwanda, migodi **46** na hoteli **tatu (3)** na katika Bonde la Pangani, ukaguzi ulifanyika katika mifumo ya utoaji majitaka ya viwanda **vitatu (3)** na kuangalia utendaji kazi (*performance assessment*) wa mabwawa ya majitaka ya Mamlaka ya Majisafi na Usafi Mazingira, Arusha.

42. Mheshimiwa Spika, vilevile, Bodi ya Maji ya Bonde la Pangani ilikagua maeneo mbalimbali yaliyopo katika Mkoa wa Kilimanjaro ili kubaini na kuorodhesha shughuli

zinazoathiri ubora wa vyanzo vya maji (*Inventory of polluting activities*). Maeneo yafuatayo yalibainishwa:- Viwanda vya kahawa, viwanda vya mkonge, kiwanda cha chokaa, mashamba ya maua, maeneo ya kutengeneza na kuoshea magari na maeneo ya vyanzo vya maji yanayochafuliwa kwa kuweka makazi na kutupa taka ngumu.

43. Mheshimiwa Spika, ukaguzi huo ulibaini baadhi ya viwanda kutokuzingatia taratibu za utiririshaji wa majitaka kwenda kwenye vyanzo vya maji. Wizara iliviagiza viwanda hivyo kutengeneza mifumo ya kusafisha majitaka kabla ya kuyatiririsha kwenda kwenye vyanzo vya maji kwa kuzingatia Sheria **Na. 20** ya mwaka 2004 ya Usimamizi wa Mazingira. Wizara kwa kushirikiana na *NEMC* itaendelea kufanya ukaguzi kwenye maeneo ya viwanda na migodi na kuchukua hatua stahiki. **Jedwali Na. 2** linaonesha matokeo ya ukaguzi wa vyanzo vya maji unaotokana na majitaka kutoka viwandani na migodini.

(d) Kutafuta Vyanzo Vipya vya Maji

44. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu imeendelea na kuhakikisha vyanzo vipya vya maji vilivyobainishwa vinafanyiwa tathmini na usanifu ili viweze kujengwa na kuongeza upatikanaji wa maji nchini. Katika mwaka 2013/2014, Mtaalam Mshauri amekamilisha kazi ya uchunguzi wa kina wa miamba na ameendelea na kazi ya usanifu kwa ajili ya ujenzi wa Bwawa la Farkwa kwenye Mto Bubu, Wilaya ya Chemba. Mradi huo unatarajiwa kuwapatia maji wakazi wa Manispaa ya Dodoma pamoja na Miji ya Chamwino, Bahi na Chemba. Aidha, Wizara inaendelea na maandalizi ya ujenzi wa Bwawa la Ndembera katika Bonde la Rufiji litakalotumika kudhibiti mwenendo na mtiririko wa maji katika kipindi cha mwaka mzima kwenye Mto Ruaha Mkuu. Bwawa hilo pia

linatarajiwa kutumika kwa shughuli za kilimo cha umwagiliaji na kuzalisha umeme. Vilevile, Mtaalam Mshauri amewasilisha taarifa ya upembuzi yakinifu na anaendelea na kazi ya usanifu wa kina.

45. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, hatua za awali za ujenzi wa bwawa la Kidunda zimekamilika ambapo Mtaalam Mshauri anaandaa taarifa ya mwisho ya usanifu na uandaaji wa zabuni (*Final Design Report & Tender Documents*). Taratibu za ununuzi wa Mkandarasi wa ujenzi wa barabara ya kuelekea kwenye eneo la bwawa zinatarajiwa kuanza mara baada ya kukamilika kwa mapitio ya Tathmini ya Athari za Kimazingira na Kijamii (*Environmental and Social Impact Assessment-ESIA*) na kulipa fidia kwa watakoathirika na mradi. Katika mwaka 2014/15, Wizara imetenga fedha za kulipa fidia, na kujenga barabara.

46. Mheshimiwa Spika, kwa mradi wa visima vya kuchunguza mwenendo wa maji chini ya ardhi katika maeneo ya Kimbiji na Mpera, Wizara yangu ilipanga kuchimba visima **nane (8)**. Hadi mwezi Machi, 2014 visima **vivili (2)** vya uchunguzi vimekamilika na kisima cha tatu kinachimbwa na kimefikia mita **200**. Inatarajiwa kuwa kufikia mwezi Novemba, 2014 visima vyote vitakuwa vimekamilika. Katika mwaka 2014/2015 Serikali italipa fidia kwa wananchi watakoathirika na uchimbaji wa visima ili kukamilisha mradi wa visima wa Kimbiji na Mpera kama ilivyopangwa. Baada ya kulipa fidia kwenye eneo la mita 60 kuzunguka kila kisima katika maeneo ya Kimbiji na Mpera kukamilika, Serikali imekamilisha uhakiki wa fidia katika maeneo ya Luzando na Kisarawe II na ulipaji wa fidia umeanza kwa eneo litakapojengwa tanki la Kisarawe II pamoja na kwa eneo la Luzando. Vilevile, uthamini katika maeneo ya ujenzi wa njia za mabomba za barabara kuelekea kwenye visima umeanza, na maombi ya kupata

Wathamini yamewasilishwa kwenye Ofisi ya Mthamini Mkuu wa Serikali.

47. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu iliendelea kutafiti maji chini ya ardhi kwa ajili ya kuongeza upatikanaji wa maji. Utafiti ulibaini maeneo **501** yanayofaa kuchimbwa visima vya maji katika mabonde ya Rufiji (**33**), Bonde la Kati (**39**), Pangani (**149**), Wami-Ruvu (**18**), Ziwa Victoria (**40**), Ziwa Rukwa (**73**), Ziwa Tanganyika (**80**) na Ruvuma na Pwani ya Kusini (**69**). Wizara yangu pia ilisimamia uchimbaji wa visima vya utafiti **152** katika mabonde ya Rufiji (**40**), Bonde la Kati (**3**), Pangani (**4**), Ruvuma na Pwani ya Kusini (**42**) Wami-Ruvu (**55**), Ziwa Victoria (**4**) na Ziwa Tanganyika (**4**). Kwa mwaka 2014/2015, Serikali itaendelea kutafiti maji chini ya ardhi katika maeneo mengine zaidi.

48. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu imeendelea kushirikiana na Serikali ya Misri katika utekelezaji wa awamu ya pili ya mradi wa uchimbaji wa visima **70**; kati ya hivyo, maandalizi ya uchimbaji wa visima **30** yameanza katika maeneo ya Wilaya za Kiteto (**10**), Same (**8**), Mwanga (**1**), Bariadi (**2**) na Itilima (**9**) ambapo Mkandarasi amekabidhiwa maeneo ya kazi. Vilevile, Wizara yangu kwa kushirikiana na Serikali ya Jamhuri ya Watu wa China ilichimba visima **53** kati ya visima **55** vilivyopangwa katika Wilaya za Kisarawe na Kilosa. Visima **25** vilichimbwa katika Wilaya ya Kilosa na visima **28** Wilaya ya Kisarawe. Visima hivyo viko katika hatua za mwisho za ufungaji wa pampu. Katika mwaka 2014/2015, kazi ya uchimbaji wa visima vilivyobaki itakamilishwa katika Wilaya ya Kisarawe.

49. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu ilisajili kampuni **mbili (2)** za uchimbaji visima vya maji kati ya kampuni **sita (6)** zilizoomba. Kampuni **nne (4)** hazikukidhi vigezo kulingana na Sheria ya Usimamizi

wa Rasilimali za Maji Na. 11 ya Mwaka 2009. Uratibu huo unalenga kuhakikisha kwamba taratibu za kitaalam zinafuatwa ili kuhakikisha visima vina ubora kwa matumizi endelevu. Hadi mwezi Machi 2014, kampuni binafsi **137** zilikuwa zimesajiliwa. Aidha, jumla ya visima vya maji **546** vilichimbwa katika maeneo mbalimbali nchini. Kati ya hivyo, visima **100** vilichimbwa na Wakala wa Uchimbaji Visima na Ujenzi wa Mabwawa (*DDCA*) na visima **446** vilichimbwa na kampuni binafsi.

(e) Matumizi Bora ya Rasilimali za Maji

50. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu kupitia Bodi za Maji za Mabonde imeendelea kutoa elimu kwa wadau kuhusu umuhimu wa usimamizi endelevu wa rasilimali za maji, hususan kutoa vibali vya matumizi ya maji na utiririshaji wa majitaka. Hadi mwezi Machi 2014, jumla ya vibali vipya **586** vilitolewa katika mabonde ya Pangani (**105**), Rufiji (**92**), Wami-Ruvu (**112**), Ruvuma na Pwani ya Kusini (**21**), Bonde la Kati (**3**), Ziwa Victoria (**37**), Ziwa Rukwa (**66**), Ziwa Tanganyika (**56**) na Ziwa Nyasa (**94**). Jumla ya maombi **223** yalipokelewa katika mabonde ya Ziwa Rukwa (**19**), Ziwa Tanganyika (**50**), Wami-Ruvu (**77**), Ziwa Nyasa (**60**) na Ruvuma na Pwani ya Kusini (**17**). Vilevile, usajili wa vibali vya zamani (*re-registration*) ulifanyika ambapo vibali **479** kutoka katika mabonde ya Ziwa Nyasa (**4**), Ziwa Victoria (**370**) na Wami-Ruvu (**105**) vilihakikiwa na kusajiliwa upya kulingana na matakwa ya Sheria ya Usimamizi wa Rasilimali za Maji **Na. 11** ya mwaka 2009..

51. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, vibali **15** vya kutiririsha majitaka vilitolewa katika mabonde ya Ziwa Victoria (**10**), Ziwa Rukwa (**3**) na Pangani (**2**). Aidha, zoezi la kuwatambua watumiaji maji kwa matumizi mbalimbali lilifanyika ili waweze kupatiwa elimu na

hatimaye kuweza kufuata taratibu za kisheria za matumizi endelevu ya maji. Jumla ya watumiaji maji **835** walibainishwa katika mabonde ya Pangani (**513**), Ziwa Victoria (**27**), Ziwa Tanganyika (**162**), Ziwa Nyasa (24), Ruvuma na Pwani ya Kusini (**19**) na Wami-Ruvu (**90**).

(f) Mipango ya Uendelezaji wa Rasilimali za Maji

52. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu iliendelea na utayarishaji wa Mipango itakayo simamia na kuendeleza Rasilimali za Maji (*IWRM&D Plans*) na kuwahusisha wananchi katika mabonde yote tisa. Hadi mwezi Machi 2014, rasimu za mwisho za mipango katika mabonde ya Ruvuma na Pwani ya Kusini, Bonde la Kati, Ziwa Tanganyika na Ziwa Nyasa zilifanyiwa marekebisho na Wataalam Washauri baada ya kupokea maoni na marekebisho kutoka kwa wadau. Wataalam Washauri katika bonde la Ziwa Rukwa, Pangani na Rufiji wamewasilisha *Interim Reports* na Wizara imetoa maoni kuhusu taarifa hizo kwa ajili ya maboresho.

53. Mheshimiwa Spika, katika Bonde la Wami-Ruvu, taarifa ya mwisho ya mpango shirikishi wa usimamizi na uendelezaji wa rasilimali za maji imekamilika na kuwasilishwa wizarani mwezi Desemba, 2013. Mpango Shirikishi wa Usimamizi na Uendelezaji wa Rasilimali za Maji katika Ziwa Victoria upo katika hatua za awali za ukusanyaji wa takwimu na taarifa muhimu kutoka nchi wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki. Katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaendelea na utayarishaji wa Mpango Shirikishi wa Usimamizi na Uendelezaji wa Rasilimali za Maji katika Ziwa Victoria. Aidha, Wizara itafanya tathmini ya athari za kimazingira na kijamii kabla ya utekelezaji wa mipango iliyoainishwa na (*IWRM&D*).

(g) Kuimarisha Bodi za Maji katika Mabonde

54. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu imeendelea kuzijengea uwezo Bodi za Maji za Mabonde kwa kutoa mafunzo kwa watumishi, kujenga ofisi na kununua vitendea kazi. Katika mwaka 2013/2014, watumishi **81** wa mabonde **nane** walipatiwa mafunzo ya muda mfupi na semina mbalimbali kama ifuatavyo; Bonde la Kati (**3**), Ziwa Nyasa (**8**), Pangani (**36**), Ruvuma na Pwani ya Kusini (**6**), Wami-Ruvu (**2**), Ziwa Victoria (**10**), Rufiji (**3**) na Bonde la Ziwa Rukwa (**13**). Mafunzo yalikususua jinsi ya kushirikisha wadau na jamii katika utunzaji na usimamizi wa rasilimali za maji, usimamizi wa takwimu, sheria mpya ya ununuzi, mfumo wa maamuzi (*Decision Support System - DSS*), mfumo ya teknolojia ya *Quantum GIS, Google earth and ArcGIS software - conservation strategies* na usimamizi wa mazingira (*Environmental Management System - EMS*). Mafunzo hayo yalilenga kuongeza ujuzi na ufanisi katika utendaji wa kazi.

55. Mheshimiwa Spika, ujenzi wa jengo jipya la ofisi ya Bonde la Ziwa Nyasa umekamilika na litakabidhiwa mwezi Julai 2014. Aidha, ujenzi wa Ofisi za Bodi za Maji za Mabonde ya Ziwa Victoria, Ziwa Tanganyika na Bonde la Kati umeanza. Taarifa za usanifu wa majengo ya Ofisi za Bodi za Maji za Mabonde yaliyobaki ya Wami-Ruvu, Ruvuma na Pwani ya Kusini, Rufiji, Pangani, na Ziwa Rukwa, zimekamilika na kuwasilishwa kwa uhakiki. Kwa mwaka 2014/2015, taratibu za kuwapata Wakandarasi wa ujenzi wa ofisi zilizobaki zitakamilika na ujenzi kuanza.

56. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu inaimarisha Bodi za Maji za Mabonde ili ziweze kufanya tafiti za rasilimali za maji kwa lengo la kupata ufahamu zaidi kuhusu rasilimali zetu na katika usimamizi na uendelezaji wake. Wizara kwa kushirikiana na Bodi ya Maji ya Bonde

la Ziwa Rukwa imefanya utafiti (*Bathymetry*) katika Ziwa Rukwa, na Ziwa hilo litakuwa la nne kufanyiwa utafiti wa aina hiyo hapa nchini baada ya Maziwa ya Victoria, Tanganyika na Nyasa.

(h) Makusanyo ya Maduhuli

57. Mheshimiwa Spika, Bodi za Maji za Mabonde hukusanya maduhuli yatokanayo na ada za matumizi ya maji na kutumia mapato hayo (*retention*) katika usimamizi, utunzaji na uendelezaji wa rasilimali za maji nchini. Hadi mwezi Machi 2014, jumla ya **shilingi 1,527,245,592** zilikusanywa. Makusanyo hayo ni sawa na **asilimia 86.34** ya lengo la **shilingi 1,768,887,117** zilizopangwa kukusanywa katika mwaka wa fedha 2013/2014. Katika mwaka 2014/2015, Bodi za Maji za Mabonde zimelenga kukusanya kiasi cha **shilingi 2,576,000,000** kutoka vyanzo mbalimbali vya mapato ikiwa ni pamoja na ongezeko la Ada ya matumizi ya maji kama ilivyoainishwa katika **Jedwali Na. 3.**

(i) Kudhibiti Migogoro Miongoni mwa Watumiaji wa Maji

58. Mheshimiwa Spika, miongoni mwa majukumu ya Bodi za Maji za Mabonde ni kusuluhisha migogoro katika matumizi ya maji kwa kushirikiana na Jumuiya za Watumiaji Maji na inapobidi vyombo vya sheria hutumika. Katika mwaka 2013/2014, migogoro **29** ya watumiaji maji ilijitokeza, ambapo migogoro **21** kati ya hiyo ilisuluhishwa katika Mabonde ya Maji ya Pangani (**5**), Wami/Ruvu (**10**), Ziwa Victoria (**2**), Rufiji (**2**) Ziwa Nyasa (**1**), na Ruvuma na Pwani ya Kusini (**1**). Migogoro mingine **sita (6)** katika Bonde la Kati (**4**) na Ziwa Victoria (**2**) ipo katika hatua mbalimbali za mashauriano nje ya mahakama;. Migogoro **miwili (2)** iliyobaki katika Bonde la Pangani iko

mahakamani. Katika mwaka 2014/2015, Serikali itaendelea kusuluhisha migogoro ya watumiaji maji kama itakavyojitokeza na kutoa elimu ya ugawanaji na utunzaji wa rasilimali za maji.

(j) Usimamizi wa Rasilimali za Majishirikishi

59. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu imeendelea kushirikiana na nchi nyingine zinazochangia rasilimali za maji shirikishi kwa kuunda vyombo vya pamoja na kuimarisha vilivyopo ili kusimamia matumizi endelevu ya rasilimali hizo. Azma ya ushirikiano huo ni kuhakikisha kunakuwepo na mifumo ya uwazi na usawa ya uendelezaji na utumiaji wa rasilimali za maji. Mabonde **saba (7)** ya maji kati ya **tisa (9)** yaliyopo nchini yanavuka mipaka ya nchi yetu na hivyo kuwa na ulazima wa kushirikiana na **nchi** nyingine **17** majirani. Nchi hizo ni Angola, Botswana, Namibia, Zambia, Zimbabwe, Malawi, Msumbiji, Burundi, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo, Misri, Ethiopia, Kenya, Rwanda, Sudan, Sudan Kusini, Uganda na Eritrea. Ushirikiano wa kitaasisi na nchi hizo unatekelezwa kama ifuatavyo:-

(i) Bonde la Mto Nile

60. Mheshimiwa Spika, Umoja wa Ushirikiano wa Nchi za Bonde la Mto Nile (*Nile Basin Initiative – NBI*) ulianzishwa rasmi mwaka 1999. Umoja huo ni chombo cha mpito kuelekea kwenye uundwaji wa Kamisheni ya Bonde la Mto Nile. Madhumuni ya kuanzishwa kwa umoja huo ni kusimamia utekelezaji wa miradi ya maji, mazingira, nishati, kilimo, mafunzo na kujenga uwezo kwa taasisi zilizopo katika nchi husika. Jumla ya **nchi 11** zinaunda umoja huo ambazo ni Burundi, Ethiopia, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo, Kenya, Misri, Rwanda, Sudan,

Sudan Kusini, Uganda na Tanzania na nchi ya Eritrea ikiwa ni mtazamaji (*observer*).

61. Mheshimiwa Spika, Nchi **saba** za Burundi, Ethiopia, Uganda, Rwanda, Kenya, Sudan Kusini na Tanzania zilisaini Mkataba wa Kudumu wa Ushirikiano wa nchi hizo utakaoanzisha Kamisheni ya Bonde la Mto Nile. Hadi sasa, nchi za Ethiopia na Rwanda tayari zimeridhia Mkataba huo na Tanzania ipo katika hatua za kukamilisha taratibu za kuridhia. Aidha, nchi za Misri, Sudan na Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo zinaendelea na misimamo yao ya kutosaini Mkataba huo. Kulingana na matakwa ya Mkataba huo, nchi **sita (6)** zikikamilisha kuridhia Kamisheni ya Bonde la Mto Nile itaanzishwa. Katika mwaka 2014/2015, nchi ambazo zilisaini Mkataba huo zitakamilisha taratibu za kuridhia kwa kuzingatia sheria za nchi zao. Tanzania itaendelea kufuatilia kwa karibu suala hili ambalo ni la manufaa kwa nchi yetu.

(ii) Mradi wa Hifadhi ya Mazingira ya Ziwa Victoria

62. Mheshimiwa Spika, Serikali ya Tanzania kwa kushirikiana na Serikali za Burundi, Kenya, Rwanda na Uganda zinatekeleza Awamu ya Pili ya Mradi wa Usimamizi na Hifadhi ya Mazingira ya Ziwa Victoria (*LVEMP II*). Lengo la mradi ni kuimarisha usimamizi wa pamoja wa rasilimali za Bonde la Ziwa Victoria kwa kudhibiti uharibifu wa mazingira katika ziwa hilo. Aidha, nchi yetu inanufaika na mradi huo kwa kuimarisha Taasisi zinazohusika na hifadhi ya maji na samaki; ukarabati wa mifumo ya kusafisha majitaka katika miji ya Mwanza, Musoma na Bukoba. Vilevile, Halmashauri za Wilaya za Maswa, Itilima, Busega, Bariadi, Magu, Meatu, Kwimba, Sengerema, Geita, Chato, Muleba, Karagwe, Kyerwa na

Misenyi zimeingizwa kwenye awamu ya pili ya utekelezaji wa mradi huo.

63. Mheshimiwa Spika, jumla ya miradi midogo ya kijamii **176** yenye thamani ya **Dola za Marekani milioni 4.5** inatekelezwa katika eneo la mradi. Hadi mwezi Machi 2014, miradi **48** imekamilika na itakabidhiwa kwa jamii. Vilevile, miradi **22** mikubwa ya kijamii yenye thamani ya **Dola za Marekani milioni 5.5** imeanza kutekelezwa katika Halmashauri za Wilaya za Musoma Mjini, Maswa, Bariadi, Kwimba, Magu, Meatu na Jiji la Mwanza. Katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaendelea kusimamia utekelezaji wa miradi hiyo na kuhakikisha Wataalam Washauri wanakamilisha kazi zao ambazo ni pamoja na kuoanisha Sera, Sheria, Kanuni na Viwango vya utupaji majitaka katika rasilimali za maji zilizopo kwenye Bonde la Ziwa Victoria.

(iii) Bonde la Mto Mara

64. Mheshimiwa Spika, Bonde la Mto Mara, ni moja kati ya mabonde ya mito inayoingiza maji katika Ziwa Victoria na linahusisha nchi **mbili** za Kenya (inayomiliki **asilimia 65** ya bonde) na Tanzania **asilimia 35**. Bonde hilo ni eneo muhimu kwa maendeleo ya kiuchumi pamoja na bayoanuai zilizopo. Utekelezaji wa miradi na shughuli mbalimbali katika Bonde hilo kikanda unasilimamiwa na Kamisheni ya Bonde la Ziwa Victoria (*Lake Victoria Basin Commission-LVBC*). Katika kuimarisha ushirikiano uliopo katika nchi zetu mbili, Tanzania ilikuwa mwenyeji wa Maadhimisho ya “Siku ya Mara” ambayo lengo lake ni kushirikisha Wakazi wa Bonde hilo katika kulinda, kusimamia na kuendeleza rasilimali asili za Bonde kwa manufaa ya kizazi cha sasa na vijavyo. Sherehe hizo zilifanyika Mjini Mugumu, Serengeti ambapo mgeni rasmi

alikuwa **Mhe. Mizengo Kayanza Peter Pinda (Mb)**, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

65. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu ilianza uratibu wa Mradi wa masuala ya kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi (*Planning for Resilience in East Africa through Policy, Adaptation, Research and Economic Development-PREPARED*). Miji iliyopewa kipaumbele katika utekelezaji wa mradi huo ni Halmashauri za Itilima katika Mkoa wa Simiyu, Bunda (Mkoa wa Mara) pamoja na Chato (Mkoa wa Geita). Aidha, taratibu za kuandaa Hati ya Makubaliano (*MoU*) kwa ajili ya usimamizi shirikishi wa rasilimali za maji katika ikolojia ya Bonde la Mto Mara zinaendelea kati ya nchi shirikishi chini ya uratibu wa *Nile Basin Initiatives*. Katika mwaka 2014/2015, Serikali itaendelea kuratibu miradi mbalimbali itakayotekelezwa kupitia Mradi wa “*PREPARED*” ili kusaidia wananchi wanaoishi maeneo ya Bonde la Mto Mara kukabiliana na athari za mabadiliko ya tabianchi.

66. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu kwa kupitia Mradi wa Usimamizi na Uendelezaji wa Rasilimali za Maji katika Bonde la Mto Mara, ulio chini ya Umoja wa Ushirikiano wa Nchi za Bonde la Mto Nile imeendelea na upembuzi yakinifu na usanifu wa bwawa la Borenga litakalojengwa kwenye mpaka wa Wilaya za Serengeti na Tarime. Bwawa hilo ni kwa ajili ya matumizi ya binadamu na mifugo, nishati ya umeme na kilimo cha umwagiliaji katika vijiji **16** vilivyopo katika Wilaya za Butiama, Serengeti na Tarime. Inakadiriwa kuwa **hekta 8,340** zitamwagiliwa na maji kutoka katika bwawa hilo ambalo litakuwa na **mita za ujazo milioni 20**. Aidha, mradi unaendelea na uandaaji shirikishi wa mipango ya usimamizi wa hifadhi ya maji katika sehemu ya Bonde la Mto Mara (*Sub Catchment Management Plans*) ya Tobora (**kilomita za mraba 364**)

na Somoche (**kilomita za mraba 682**). Hifadhi hizo za maji zipo katika bonde la Mto Mara Wilayani Serengeti. Vilevile, katika mwaka 2013/2014, mradi ulitoa mafunzo ya uendeshaji na matengenezo wa vifaa vinavyopima wingi wa maji mitoni na ziwani na hali ya hewa (*hydro-metereological equipment*) kwa Mafundi Sanifu wa Bonde la Ziwa Victoria. Katika mwaka 2014/2015, Wizara itakamilisha upembuzi yakinifu na usanifu wa mradi wa ujenzi wa bwawa la Borenga na kuandaa zabuni kwa ajili ya kumpata Mkandarasi wa ujenzi.

(iv) Bonde la Mto Zambezi

67. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu iliendelea kutekeleza Mkataba wa Kamisheni ya Bonde la Mto Zambezi (*Zambezi Watercourse Commission-ZAMCOM*) ulioanza kutekelezwa rasmi kisheria mwaka 2011. Madhumuni ya kuanzisha Kamisheni hiyo ni kusimamia kwa pamoja rasilimali za maji za Bonde la Mto Zambezi. Jumla ya nchi **saba (7)** zinatekeleza Mkataba wa Kamisheni hiyo ambazo ni Angola, Botswana, Msumbiji, Namibia, Zambia, Zimbabwe na Tanzania. Nchi ya Malawi haijaridhia Mkataba huo hadi sasa. Baada ya Sekretarieti ya muda (*Interim ZAMCOM Secretariat*) kumaliza muda wake tarehe 31 Desemba, 2013, Sekretarieti ya Kudumu ya Kamisheni ya Bonde la Mto Zambezi imeanza kazi rasmi na Makao Makuu yake yapo Mjini Harare Zimbabwe.

68. Mheshimiwa Spika, majukumu mengine ya Sekretarieti ya Kudumu ya *ZAMCOM* ni kuandaa mikakati ya utekelezaji wa mipango ya usimamizi na uendelezaji wa rasilimali za maji za Bonde la Mto Zambezi kwa kuzingatia maamuzi ya vikao vya Baraza la Mawaziri wa Maji wa *SADC* na lile la nchi wanachama wa *ZAMCOM*. Katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaendelea kuratibu kazi za Kamisheni hiyo zinazofanyika hapa nchini.

(v) **Bonde la Mto Ruvuma**

69. Mheshimiwa Spika, Mradi wa Maji Shirikishi wa Bonde la Mto Ruvuma unahusisha nchi za Msumbiji na Tanzania na kuratibiwa na Sekretarieti ya SADC. Mradi huo umeanzishwa ili kuhakikisha rasilimali za maji za Bonde hilo zinasimamiwa vizuri na kutumiwa kwa manufaa ya nchi hizo mbili. Hapa nchini mradi unatekelezwa katika Wilaya **tano (5)** za Mikoa ya Mtwara na Ruvuma ambazo ni Tandahimba, Nanyumbu, Songea Vijijini, Tunduru na Mbinga. Katika mwaka 2013/2014, miradi **miwili** ya kijamii inatekelezwa katika Wilaya ya Tunduru ambapo jumla ya miche ya **miti 5,733** imepandwa katika vijiji **viwili** vya Daraja Mbili na Lelolelo kwa ajili ya kuzuia mmomonyoko wa ardhi na kutunza vyanzo vya maji. Vilevile, mitambo **miwili (2)** ya gesi asilia inayotokana na samadi imejengwa katika vijiji vya Nandembo na Majimaji kwa ajili ya matumizi ya kupikia na kuwashia taa.

70. Mheshimiwa Spika, katika skimu ya umwagiliaji ya Namatuhi iliyoko Wilaya ya Songea Vijijini, Mkandarasi anaendelea na kazi ya ujenzi wa mifereji midogo yenye urefu wa **mita 550** na mradi utakamilika mwezi Juni, 2014. Aidha, uchimbaji wa kisima kirefu cha **mita 150** na usambazaji wa maji katika kijiji cha Mihambwe, Wilaya ya Tandahimba umekamilika. Aidha, utekelezaji wa mradi wa kusambaza maji katika kijiji cha Mahande, Wilaya ya Mbinga umekamilika. Kupitia mradi huo wananchi wa vijiji hivyo wamepatiwa huduma ya maji safi na salama.

71. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu kwa kushirikiana na taasisi nyingine itakamilisha miradi ya maji ya kijamii, kuelimisha na kuhamasisha wadau kuhusu utunzaji wa vyanzo vya maji na ufungaji wa vituo vya hali ya hewa. **Jedwali Na. 4**

linaonesha orodha ya miradi inayotekelezwa katika Bonde la Mto Ruvuma.

(vi) Bonde la Mto Songwe

72. Mheshimiwa Spika, Serikali kwa kushirikiana na Serikali ya Malawi inatekeleza Awamu ya Pili ya Programu ya Kuendeleza Rasilimali za Bonde la Mto Songwe. Awamu hiyo inahusu usanifu wa kina wa miundombinu ya rasilimali za maji itakayojengwa kwa ajili ya kuzalisha umeme, kilimo cha umwagiliaji na kuzuia mafuriko. Aidha, mpango unaandaliwa kuanzisha Kamisheni ya Pamoja ya Kusimamia Programu na kujenga uwezo kwa watekelezaji wa programu katika ngazi za Halmashauri hadi Taifa. Hadi mwezi Aprili 2014, Mtaalam Mshauri amekamilisha na kuwasilisha rasimu zifuatazo:-Dira ya Maendeleo ya Programu ya Kuendeleza Rasilimali za Maji za Bonde la Mto Songwe, upembuzi yakinifu wa miradi ya kipaumbele na tathmini ya athari za kimazingira na kijamii kuhusu miradi itakayojengwa. Vilevile, amekamilisha rasimu ya mwisho ya mfumo wa kitaasisi kwa ajili ya Kamisheni ya Pamoja ya Kusimamia Programu ya Mto Songwe. Kazi hizo zinatarajiwa kukamilika mwezi Februari, 2015. Mkakati wa elimu na mawasiliano umekamilika na kuanza kutekelezwa kwenye Halmashauri za Wilaya za Mbeya na Momba kwa upande wa Tanzania, na kwa upande wa Malawi katika Wilaya za Karonga na Chitipa.

73. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, usanifu wa awali wa mabwawa **matatu (3)** katika Bonde la Mto Songwe umekamilika. Lengo la kujenga mabwawa hayo ni kwa ajili ya kudhibiti mafuriko na kuhamahama kwa mto, matumizi ya maji majumbani, kilimo cha umwagiliaji na uzalishaji umeme. Jumla ya **hekta 5,635** zinatarajiwa kutumika kwa kilimo cha umwagiliaji ambapo kwa upande wa Tanzania ni **hekta 3,005** na Malawi **hekta 2,630**.

Vilevile, **megawati 175** za umeme zinatarajiwa kuzalishwa kutoka bwawa moja (*Lower Dam*) litakaloanza kujengwa kati ya mabwawa hayo. Katika mwaka 2014/2015, uandaaji wa muundo wa kitaasisi, usanifu wa kina na makabrasha ya zabuni utakamilika. Serikali itaendelea kushirikiana na Serikali ya Malawi kuratibu utekelezaji wa awamu ya pili ya mradi huo.

(vii) Ziwa Tanganyika

74. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu imeendelea kushirikiana kwa karibu na nchi wanachama wengine wa Mamlaka ya Bonde la Ziwa Tanganyika ambazo ni Burundi, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo (DRC) na Zambia katika usimamizi na uendelezaji wa rasilimali ya maji ya Ziwa Tanganyika. Tanzania na *DRC* zinamiliki kwa pamoja **asilimia 86** ya Ziwa hilo. Changamoto ya kupungua kwa kina cha maji ya Ziwa Tanganyika imeathiri sana bandari za Kigoma upande wa Tanzania na Kalemie, Uvira na Moba zote za *DRC*. Aidha, chanzo cha maji kwa ajili ya mji wa Kigoma/Ujiji kiliathirika na kulazimika kuongeza urefu wa bomba kutoka kwenye banio (*intake*) umbali wa **mita 60** ndani ya ziwa. Miongoni mwa sababu zinazochangia tatizo la kupungua kwa kina cha maji ni kubomoka kwa banio la Mto Lukuga ulioko *DRC* unaotoa maji kutoka Ziwa Tanganyika kupeleka Mto Kongo.

75. Mheshimiwa Spika, katika kutafuta ufumbuzi wa tatizo hilo, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, **Mhe. Dr. Jakaya Mrisho Kikwete** alituma ujumbe maalum mara mbili, mwezi Agosti, 2010 na Machi, 2014 kwa Rais wa *DRC*, **Mhe. Joseph Kabila Kabange** kuhusu umuhimu wa Tanzania na *DRC* kushirikiana (*bilaterally*) katika kukarabati banio la Mto Lukuga.

76. Mheshimiwa Spika, kufuatia hatua nilizozitaja, usanifu wa kina wa banio husika umekamilika mwezi Desemba, 2013 kwa ufadhili wa COMESA. Jumla ya **Dola za Marekani milioni 65** zinahitajika kutekeleza miradi ya kudhibiti kupungua kwa kina cha Ziwa kwa kujenga upya banio hilo. Aidha, Wizara yangu ilimwalika Waziri wa Maji na Umeme wa *DRC* kuja Tanzania mwezi Aprili, 2014 kwa lengo la kujadili namna tutakavyo washirikisha wadau wa maendeleo ili kupata fedha za kujenga upya banio hilo. Mkutano wetu ulikuwa wa mafanikio na kwamba tutaunda timu ya pamoja ya Wataalam kutoka Sekta za Maji, Mazingira na Usafirishaji kushughulikia changamoto zilizopo. Katika mwaka 2014/2015, Serikali itajenga ushirikiano imara na nchi za *DRC*, Zambia na Burundi kuhifadhi rasilimali za maji ya Bonde la Ziwa Tanganyika.

(viii) Ziwa Chala, Ziwa Jipe na Mto Umba

77. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu inaratibu uandaaji wa Mpango Shirikishi wa Usimamizi na Uendelezaji wa Rasilimali za Maji katika ekolojia ya Maziwa ya Chala na Jipe; na Mto Umba. Hati ya Makubaliano (*MoU*) kati ya Kenya na Tanzania kuhusu utunzaji na uendelezaji wa ekolojia ya maziwa hayo ilisainiwa mwezi Februari, 2013. Makubaliano hayo yanasisitiza kusimamia na kuendeleza rasilimali zilizoko katika maeneo hayo ili matumizi yake yawe endelevu, ikiwa ni pamoja na kulinda mifumo ya ekolojia kwa ustawi wa wananchi wa nchi hizo.

78. Mheshimiwa Spika, kikao cha pamoja kati ya Tanzania na Kenya kilifanyika Mjini Taveta mwezi Machi, 2014 na kufikia makubaliano ya kuandaa mpango wa kitaalam wa kutumia maji ya Ziwa Chala kwa ajili ya matumizi ya majumbani na kilimo cha umwagiliaji kwa wakazi wanaozunguka ziwa hilo, kwa kuzingatia kuwa

eneo linalozunguka ziwa hilo ni kame. Katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaendelea kushirikiana na nchi ya Kenya kutekeleza makubaliano hayo. Lengo likiwa ni kuhakikisha kuwa miradi ya kuboresha maisha ya jamii inatekelezwa, hususan miradi ya maji kwa matumizi ya majumbani. Vilevile, kilimo cha umwagiliaji kitaanza kwa eneo dogo, hatua kwa hatua kwa kuzingatia usawa wa maji ziwani (*trend monitoring*).

3.1.2 Huduma za Ubora na Usafi wa Maji

79. Mheshimiwa Spika, usimamizi wa rasilimali za maji nchini unahusisha utambuzi na ufuatiliaji wa wingi na ubora wa maji kutoka katika vyanzo vya maji. Jukumu kuu la Wizara yangu ni kuhakiki ubora, usafi na usalama wa maji katika vyanzo vya maji na mitandao ya usambazaji maji vijijini na mijini kwa lengo la kulinda afya na ustawi wa wananchi. Kama tunavyofahamu, afya ya wananchi inaweza kuathirika vibaya kama maji yanayotumika hayakidhi viwango kutokana na kuchafuliwa na mifumo asilia au shughuli za kibinadamu, hivyo ni muhimu kuwa na takwimu za ubora wa maji zitakazosaidia kuweka mifumo madhubuti ya kuhifadhi na kudhibiti uchafuzi wa vyanzo vya maji.

80. Mheshimiwa Spika, Maabara za maji nchini zinafuatilia na kuchunguza ubora wa maji katika vyanzo na mitandao ya usambazaji maji. Aidha, maabara hutoa ushauri wa kitaalam kwa mamlaka za maji, vyombo vya watumiaji maji, Bodi za maji za mabonde, taasisi na watu binafsi kuhusu umuhimu wa kuzingatia viwango vinavyokubalika kwa matumizi yaliyokusudiwa. Katika mwaka 2013/2014, Wizara ilipanga kukagua vyanzo vya maji kwa kuchunguza **sampuli 8,000** za maji ili kuhakiki ubora wake. Vilevile, **sampuli 1,000** za majitaka zilipangwa kuchunguzwa kwa lengo la kuhakiki ubora

wake kabla ya kurudishwa kwenye mazingira ili kudhibiti uchafuzi wa vyanzo vya maji na kuepusha athari za kiafya kwa wananchi na mfumo wa ekolojia. Takwimu hizo ni muhimu katika kuandaa mikakati ya kudhibiti uchafuzi wa vyanzo vya maji.

81. Mheshimiwa Spika, hadi mwezi Machi, 2014, sampuli **4,673** za maji zilikusanywa na kuhakikiwa ubora wake. Kati ya hizo, sampuli **3,200** ni za maji kwa ajili ya matumizi ya majumbani; sampuli **382** kwa matumizi ya viwandani; sampuli **712** ni za kuratibu mwenendo wa ubora wa maji katika vyanzo (mito, chemichemi, maziwa na mabwawa); sampuli **341** za utafiti; na sampuli **38** kwa ajili ya shughuli za umwagiliaji. **Jedwali Na. 5** linaonesha mwelekeo wa sampuli za maji zilizokusanywa na kuchunguzwa ubora wake kuanzia mwaka 2009/2010 hadi Machi, 2014.

(a) Ubora wa Maji kwa Matumizi ya Majumbani

82. Mheshimiwa Spika, kama nilivyoeleza hapo awali, wananchi wote wa vijijini na mijini wanatakiwa kutumia maji safi na salama ili kulinda afya zao kwa ustawi wa maendeleo ya kiuchumi na kijamii. Sheria ya Huduma ya Majisafi na Usafi wa Mazingira **Na. 12** ya mwaka 2009 inavitaka vyombo vinavyohusika na huduma hii kuhakikisha maji yanayosambazwa yana ubora unaokubalika. Matokeo ya uchunguzi wa sampuli **2,880** sawa na **asilimia 90** yameonesha kuwa maji hayo yalikitidhi viwango vinavyokubalika. Sampuli **320**, maji yake hayakukidhi viwango kutokana na uwepo wa kiwango kikubwa cha chumvichumvi, madini-chuma (*iron*), *manganese* na *fluoride*. Maji yaliyoonekana kuwa na madini-chuma na *manganese*, ushauri ulitolewa maji hayo yawekwe katika hali ya kuongezewa hewa ya Oxygen (*aeration*) ambayo huwezesha madini chuma kutuama

kama masimbi, au kutafuta vyanzo mbadala. Kwa vyanzo vilivyobainika kuwa na kiwango kikubwa cha madini ya *fluoride*, hatua zimeanza kuchukuliwa kutafuta vyanzo mbadala vya kukidhi mahitaji pamoja na kutumia teknolojia ya kuondoa madini ya *fluoride* kwenye maji ya kunywa na kupikia. Aidha, ushauri ulitolewa wa kutumia madawa ya kutibu maji yanayokidhi viwango na kukagua mitambo ya kusafisha maji mara kwa mara kwa kuzingatia mabadiliko ya ubora wa maji yanayotokana na misimu ya mwaka. **Jedwali Na. 6** linaonesha maeneo ambayo maji hayakukidhi viwango vinavyokubalika.

83. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaendelea kushirikiana na Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii pamoja na Shirika la Afya Duniani (*WHO*) kutekeleza Mpango wa Usalama wa Maji (*Water Safety Plan*) kwa maeneo mbalimbali nchini. Mpango huo una lengo la kuboresha shughuli za usimamizi wa ubora wa maji kwa mamlaka za maji na vyombo vya watumiaji maji vijijini (*COWSOs*) kuanzia kwenye chanzo cha maji hadi kwa mtumiaji.

(b) Ubora wa Maji kwa Matumizi ya Viwanda

84. Mheshimiwa Spika, shughuli za viwanda zinahitaji maji yanayokidhi viwango vya ubora kwa lengo la kuhakikisha bidhaa zinazozalishwa au kusindikwa zinakidhi viwango. Kwa kuzingatia hilo, jumla ya sampuli **382** kutoka viwanda mbalimbali vya kuzalisha bidhaa zilikusanywa na kufanyiwa uchunguzi wa kimaabara. Kati ya hizo, sampuli **358** zilitoka viwanda vya samaki katika Miji ya Bukoba, Musoma, Tanga, Mafia, Mwanza na Dar es Salaam na matokeo ya uchunguzi huo yalionesha maji kukidhi viwango vya kimataifa. Sampuli **24** kutoka viwanda vya sukari-Kagera, saruji na Pepsi Mkoani Mbeya

zilichunguzwa na matokeo kuonesha kuwa maji yana ubora unaokubalika kwa matumizi yaliyokusudiwa.

(c) Kuratibu Mwenendo wa Ubora wa Maji katika Vyanzo

85. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu kupitia Mradi wa Hifadhi ya Mazingira ya Ziwa Victoria (*LVEMP*) hufuatilia mwenendo wa ubora wa maji na udhibiti wa ongezeko la magugu maji katika Ziwa Victoria. Hadi mwezi Machi, 2014, kwa upande wa Tanzania ufuatiliaji (*cruise monitoring*) kwenye vituo **28** ulifanyika na jumla ya sampuli **334** zilikusanywa na kuchunguzwa. Matokeo yalionesha kuwa hali ya uwepo wa virutubisho vya *nitrate* na *phosphorus* kwenye vituo vya pembezoni mwa ziwa bado ni mkubwa kutokana na shughuli za kibinadamu ikilinganishwa na vituo vya katikati ya ziwa ambapo hali ya wingi wa virutubisho inapungua. Aidha, sampuli za maji katika mabonde ya Wami-Ruvu (**124**), Ziwa Tanganyika (**56**), Ziwa Rukwa (**41**), Rufiji (**27**), Bonde la Kati (**86**), Pangani (**8**), Ziwa Nyasa (**8**) na Pwani ya Kusini (**28**) zilipimwa kwa ajili ya kutoa takwimu zinazotumika katika usimamizi wa rasilimali za maji. Matokeo yalionesha maji kutoka kwenye vyanzo hivyo kuwa na ubora unaokubalika kwa ustawi wa viumbe hai na kuendelezwa kwa matumizi mbalimbali.

(d) Ubora wa Maji kwa ajili ya Umwagiliaji na Utafiti

86. Mheshimiwa Spika, maji yanayotumika kwa ajili ya umwagiliaji yanatakiwa kukidhi viwango vya ubora kutegemeana na aina ya udongo na aina ya mazao yanayomwagiliwa ili kuongeza tija katika uzalishaji wa mazao hayo. Hadi mwezi Machi 2014, sampuli **38** za maji kwa ajili ya umwagiliaji kutoka maeneo ya Kiloka, Mikindo

(Morogoro), Mlowa, Matali (Iringa), Matiganjola, Kivavi, Igongolo (Njombe), Litapwasi, Peramiho (Ruvuma) na Kibiti (Pwani). zilichunguzwa na kuonesha kukidhi ubora kwa matumizi yaliyokusudiwa. Aidha, Wizara hupima sampuli za maji kwa ajili ya shughuli za utafiti kutoka kwenye taasisi na watu binafsi. Sampuli **341** za maji zilipokelewa na kuchunguzwa na ushauri ulitolewa kulingana na mahitaji ya utafiti.

(e) Ubora wa Majitaka Yanayorudishwa kwenye Mazingira

87. Mheshimiwa Spika, moja ya sababu za uchafuzi wa vyanzo vya maji ni majitaka yanayozalishwa viwandani na majumbani. Hadi mwezi Machi 2014, sampuli **630** za majitaka kutoka kwenye mabwawa ya majitaka ya Miji ya Dodoma, Morogoro, Mwanza, Dar es Salaam, Tanga na Iringa; na kutoka viwanda vya sukari, samaki, nguo, bia na tumbaku zilikusanywa na kuchunguzwa. Kati ya hizo sampuli **120** zilichunguzwa kuangalia uwezo wa mifumo ya kusafisha majitaka na uchunguzi wa sampuli **510** ulilenga kuhakiki ubora wa majitaka yanayorudishwa kwenye mazingira. Matokeo yalionesha kuwa **asilimia 85** yana ubora usiosababisha uchafuzi wa vyanzo vya maji na ushauri wa kitaalam wa kuboresha utendaji wa mabwawa na mitambo ya kusafisha majitaka ulitolewa kwa taasisi husika.

88. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaendelea itaimarisha usimamizi na ufuatiliaji wa ubora wa maji kwenye vyanzo kwa ajili ya matumizi ya majumbani, viwandani, kilimo na mazingira. Katika kutekeleza majukumu hayo, sampuli **8,000** za maji na sampuli **1,000** za majitaka zitakusanywa na kuchunguzwa. Takwimu zitakazopatikana zitatumika kushauri hatua za kuchukua kabla ya kutumia maji kutoka

kwenye chanzo husika. Aidha, takwimu hizo zitawezesha utekelezaji wa Mkakati wa Kusimamia Ubora wa Maji na Kudhibiti Uchafuzi wa Maji (*Water Quality Management and Pollution Control Strategy*) ambapo moja ya shughuli zilizoainishwa ni ufuatiliaji wa mwenendo wa kiwango cha madini tembo (*heavy metals*) aina ya zebaki (*mercury*), *arsenic*, urani (*uranium*) na *cyanide* katika vyanzo vya maji kwenye maeneo ya migodi.

(f) Ubora wa Madawa ya Kusafisha na Kutibu Maji

89. Mheshimiwa Spika, ni wajibu wetu kuhakiki madawa ya kutibu na kusafisha maji ili kuthibitisha ubora wake katika kupata maji safi na salama. Jumla ya sampuli **50** za madawa ya kusafisha na kutibu maji kutoka Morogoro, Tanga, Chalinze na DAWASCO zilihakikiwa ubora wake. Kati ya sampuli hizo, sampuli za shabu (*Aluminium Sulphate*) zilikuwa **16**, *sodium bicarbonate* **nne (4)** na *Polyaluminium Chloride* **(15)** ambazo hutumika kusafisha maji; na *Calcium Hypochlorite* **(15)** inayotumika kuuu vijidudu. Matokeo yalionesha kuwa sampuli **33** zilikuwa na viwango vinavyokubalika na ushauri wa kitaalam ulitolewa kuhusu matumizi sahihi ya madawa hayo. Sampuli **17** ambazo ni za *Calcium Hypochlorite* **nne (4)**, *Aluminium Sulphate* **sita (6)** na *Polyaluminium Chloride* **saba (7)** zilibainika kuwa na viambata hafifu visivyotosheleza kutibu maji katika kiwango kinachotakiwa. Katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaendelea kuhakiki ubora wa madawa na kukagua ufanisi wa mitambo ya kusafisha na kutibu maji pamoja na kutoa ushauri wa kitaalam kwa vyombo vinavyotoa huduma ya majisafi vijijini na mijini.

(g) Uondoaji wa Madini ya Fluoride katika Maji ya Kunywa na Kupikia

90. Mheshimiwa Spika, katika hotuba yangu ya mwaka 2013/2014 nililielezea Bunge lako Tukufu kuwa Wizara yangu imeandaa mkakati wa usambazaji wa teknolojia ya uondoaji madini ya *fluoride* katika maji ya kunywa na kupikia kwa kutumia mkaa wa mifupa ya ng'ombe (*bone char*). Hadi Machi, 2014, tanuru **mbili (2)** zenye uwezo wa kuchoma tani **nne (4)** za mifupa ya ng'ombe kwa mara moja zimejengwa na majaribio ya kubaini ufanisi wa uchomaji katika matanuru hayo yanaendelea. Vilevile, *mould* kwa ajili ya kuzalisha mitambo ya kuondoa madini ya *fluoride* katika maji ya kunywa na kupikia kwa ngazi ya kaya imenunuliwa na uzalishaji wa mitambo **1,000** kwa ajili ya kuisambaza kwenye kaya za maeneo yenye vyanzo vya maji yenye kiwango kikubwa cha *fluoride* unaendelea kufanyika. Lengo ni kuhamasisha wananchi kutumia teknolojia ya mkaa wa mifupa ya ng'ombe ili kuondoa madini ya *fluoride* katika maji ya kunywa na kupikia na hivyo kupunguza athari hasa kwa watoto wenye umri chini ya miaka mitano.

91. Mheshimiwa Spika, mwezi Novemba 2013, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Kilimo, Mifugo na Maji ilitembelea Kituo cha Utafiti wa *Fluoride* kilichopo Ngurdoto Mkoani Arusha na jamii inayotumia vifaa vya kuondolea madini hayo katika maji ya kunywa vilivyobuniwa na kituo hicho. Lengo la ziara hiyo, lilikuwa kutoa fursa kwa Kamati hiyo ya Bunge kutathmini utafiti unaofanyika na kupata taarifa ya hatua iliyofikiwa ya matumizi ya teknolojia ya chengachenga za mkaa wa mifupa ya ng'ombe (*Bonechar filter media*). Matumizi ya teknolojia ya kuondoa madini ya *Fluoride* imetumika kwa zaidi ya miaka mitatu sasa katika ngazi ya kaya katika **kaya 22** kwenye maeneo ya Ngaramtoni **(9)**, Kijenge **(1)**, Leganga **(1)**, Kiwawa **(1)**,

Ngongongare (6), Arusha Mjini (1), Njiro (2) na Olasiti (1), Mkoani Arusha. Vilevile, kwa ngazi ya jamii 11, Mkoa wa Arusha na jamii moja (1) maeneo ya Mwando, Mkoa wa Singida. Katika mwaka 2014/2015, Serikali itaendelea na mkakati wa usambazaji wa teknolojia ya mkaa wa mifupa ya ng'ombe na kutayarisha ramani (*fluoride mapping*) itakayoainisha maeneo yenye kiwango kikubwa cha *fluoride* katika maji ili kuyatambua maeneo hayo wakati wa kuibua miradi ya maji.

(h) Maabara za Maji kupata Ithibati (*Accreditation*)

92. Mheshimiwa Spika, vigezo vinavyotumika kwa taasisi zinazohusika na vipimo na uchunguzi wa kimaabara kutambulika kimataifa ni kupata Ithibati (*Accreditation*). Kupatikana kwa Ithibati kutawezesha Maabara zetu kutambulika kimataifa na hivyo, kukidhi miongozo ya Sheria **Na. 11** ya mwaka 2009 ya Usimamizi wa Rasilimali za Maji, Sheria **Na.12** ya mwaka 2009 ya Huduma za Majisafi na Usafi wa Mazingira na Sheria **Na. 20** ya mwaka 2004 ya Usimamizi wa Mazingira. Maabara ya Maji Mwanza imekamilisha uandaaji wa mwongozo wa utendaji kazi (*Quality Manual*) na kuwasilisha kwa taasisi inayosimamia shughuli hizo kimataifa (*SADCAS*) kwa ajili ya kufanyiwa tathmini. Lengo la Wizara yangu ni kuziwezesha maabara zote kukidhi vigezo vya kupata Ithibati na hivyo kuwa na maabara zenye viwango.

93. Mheshimiwa Spika, hatua hiyo inawezesha maabara zetu kushiriki kwenye majaribio ya kujipima uwezo wa utendaji kazi za kimaabara (*Laboratory Performance Evaluation or Proficiency Testing*) yanayoandaliwa na taasisi za kimataifa. Majaribio hayo hufanyika kila mwaka na kwa mwaka 2013/2014 majaribio yaliyofanywa ni:-

- (i) Mwezi Julai 2013, Maabara **saba (7)** za Iringa, Mwanza, Arusha, Morogoro, Mbeya, Tanga na Maabara Kuu Dar es Salaam zilishiriki katika jaribio la kujipima uwezo linaloratibiwa na *Southern Africa Development Community Measurement Traceability (SADCMET)*.
- (ii) Mwezi Agosti 2013, Maabara **tisa (9)** za Mwanza, Iringa, Mbeya, Tanga, Arusha, Dodoma, Mtwara, Bukoba na Maabara Kuu Dar es Salaam zilishiriki katika jaribio la kujipima uwezo chini ya Programu ya *Global Environmental Monitoring System/Water (GEMS/Water)*.

Tathmini ya matokeo ya majaribio hayo imeonesha kuwa maabara zilizoshiriki zimefanya vizuri kwa wastani wa asilimia **65** kwa vielelezo vya kemikali na asilimia **92** ya upimaji wa vimelea vya vijidudu (*bacteria*) kwenye maji. Tathmini hiyo inaonesha kuwa maabara zinaongeza ufanisi katika utendaji kimaabara baada ya kujengewa uwezo wa kupatiwa vitendea kazi. **Jedwali Na. 7** linaonesha matokeo ya majaribio ya kujipima uwezo wa maabara za maji kwa ajili ya kupata ithibati.

94. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu inaendelea na ukarabati wa Maabara Kuu ya Wizara na maabara za mikoa. Uboreshaji huo utaongeza ufanisi katika utendaji kazi na hivyo kutoa huduma yenye tija zaidi. Katika mwaka 2014/2015, Wizara itaendelea kuzijengea uwezo maabara zake kwa kuweka mazingira mazuri kwa wataalam kufanya kazi za uchunguzi katika hali bora na salama kama inavyoelekezwa kwenye viwango vya kimataifa (**ISO 17025**).

3.2 HUDUMA YA MAJI NA USAFI WA MAZINGIRA VIJIJINI

3.2.1 Mpango Maalum wa “Tekeleza Sasa kwa Matokeo Makubwa” (*Big Results Now – BRN*)

95. Mheshimiwa Spika, kama nilivyoieleza katika utangulizi wa hotuba hii, Sekta ya Maji ni moja kati ya sekta sita (6) zinazotekeleza mpango maalum wa “**Tekeleza Sasa kwa Matokeo Makubwa**” (*Big Results Now*) ulioandaliwa na Serikali chini ya uongozi wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, **Mhe. Dr. Jakaya Mrisho Kikwete**. Katika Sekta ya Maji, tathmini ya *BRN* juu ya hali ya huduma ya maji vijijini iliyofanyika mwezi Februari, 2013 ilibaini hali ya upatikanaji wa huduma ya maji kushuka kutoka **asilimia 57.8** hadi kufikia **asilimia 40**. Sababu za kushuka kwa huduma hiyo ni pamoja na kuharibika kwa baadhi ya miundombinu ya maji kulikosababishwa na ukosefu wa matengenezo ya mara kwa mara ya miundombinu hiyo. Utekelezaji wa mpango wa *BRN* ulioanza rasmi mwezi Julai 2013, umeboresha kiwango cha upatikanaji wa huduma ya maji vijijini hadi kufikia **asilimia 49** mwezi Machi 2014. Lengo ni kufikia **asilimia 74** ifikapo mwezi Juni 2016. Mpango huo unaelekeza maeneo manne (4) ya utekelezaji ambayo ni ujenzi wa miradi mipya (*new construction*), ukarabati wa miradi chakavu (*rehabilitation*), upanuzi wa miradi iliyopo (*extension*) na uendeshaji na matengenezo (*operation and maintenance*).

96. Mheshimiwa Spika, ujenzi wa miradi mipya unahusisha miradi ya vijiji **10** kwa kila Halmashauri pamoja na miradi ya kimkakati (*strategic projects*). Miradi ya upanuzi na ukarabati inahusisha utekelezaji wa miradi ya matokeo ya haraka kutoka kwenye vyanzo vya mabwawa, visima virefu, vyanzo vidogo vya juu ya ardhi, miradi ya

kitaifa na miradi inayohitaji matengenezo. Aidha, uendeshaji na matengenezo unahusu kuvijengea uwezo vyombo vya watumiaji maji na ukusanyaji wa taarifa za utekelezaji wa miradi.

3.2.2 Utekelezaji wa *BRN*

97. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu inashirikiana na Ofisi ya Waziri Mkuu–TAMISEMI kusimamia utekelezaji wa *BRN* kulingana na mipango na vipaumbele kama ilivyoainishwa kwa kila Halmashauri. Katika kuhakikisha miradi ya maji vijijini inatekelezwa kwa haraka na ufanisi, Wizara imepeleka wataalam wazoefu katika Sekretarieti za Mikoa ili kuwajengea uwezo Wahandisi wa Mikoa na Halmashauri. Vilevile, Wizara imeondoa vibali (*No-Objection*) ili kupunguza muda wa ununuzi wa Wataalam Washauri na Wakandarasi. Hatua nyingine ni kuhusu ujenzi wa miradi kuanza hata kama fedha zote za mradi hazijaifikia Halmashauri na hata kama michango ya wananchi haijakamilika. Michango hiyo inatumika wakati wa uendeshaji wa miradi baada ya ujenzi kukamilika.

98. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu ilikasimiwa **shilingi bilioni 236** kwa ajili ya kutekeleza miradi ya maji vijijini. Aidha, kiasi kingine cha **shilingi bilioni 108** kilikasimiwa kupitia mafungu ya mikoa kwa ajili ya Halmashauri, OWM-TAMISEMI na Wizara zinazoshiriki katika kutekeleza kampeni ya kitaifa ya usafi wa mazingira vijijini. Hadi kufikia Machi 2014, Serikali imezipatia Halmashauri na Sekretarieti za Mikoa **shilingi 137,904,598,951** kwa ajili ya utekelezaji na usimamizi wa mradi wa maji wa vijiji 10 kwa kila Halmashauri. Vilevile, jumla ya **shilingi 10,610,746,989** zimeelekezwa kwenye miradi mingine ya maji vijijini kama vile miradi ya yenye kuleta matokeo ya haraka, ujenzi wa mabwawa, vijiji 100 kutoka bomba la KASHWASA, Same-Mwanga-Korogwe

na gharama za ziada za usimamizi na ufuatiliaji wa miradi. **Jedwali Na. 8** linaonesha mgao wa fedha zilizotumwa kwenye Halmashauri na Sekretarieti za Mikoa.

99. Mheshimiwa Spika, kwa kutumia fedha hizo, jumla ya miradi ya maji **248 yenye jumla ya vituo vya kuchotea maji 10,560** imejengwa kwenye **Halmashauri 98** na kunufaisha vijiji **270**. **Juhudi hizo zimeongeza** idadi ya wakazi vijijini wanaopata huduma ya maji safi na salama kutoka wakazi **15,200,000** mwezi Juni, 2013 hadi kufikia wakazi **17,840,000**, sawa na ongezeko la wakazi **2,640,000**. Ongezeko hilo limeboresha huduma ya upatikanaji wa maji vijijini kutoka **asilimia 40** hadi kufikia **asilimia 49**. Lengo la Serikali kulingana na Mpango huo, ni kuwapatia huduma ya maji wananchi **milioni 22** waishio vijijini ifikapo mwezi Juni 2014. Hata hivyo uwezekano wa kufikia lengo hilo unaendelea kufifia kutokana na upatikanaji wa fedha mdogo.

3.2.3 Mpango wa BRN kwa mwaka 2014/2015

100. Mheshimiwa Spika, kwa ujumla, katika bajeti ya Serikali ya mwaka 2014/2015, Wizara yangu imepanga kuendelea kutekeleza miradi ya maji vijijini chini ya Mpango wa *BRN*. Kazi zitakazotekelezwa ni ujenzi na upanuzi wa miradi ya maji pamoja na ukarabati wa miundombinu ya maji. Fedha zilizopangwa kutumika ni **shilingi bilioni 270.97**, ambapo **shilingi bilioni 166.81** ni fedha za ndani na **shilingi bilioni 104.16** ni fedha za nje. Fedha hizo zitatekeleza miradi kwenye vijiji **1,239** na itakapokamilika itakuwa na vituo **28,031** vya kuchotea maji vitakavyohudumia jumla ya wakazi **7,007,628** wanaoishi vijijini.

(a) Ujenzi wa Miradi Mipya

(i) Ujenzi wa Miradi ya Vijiji 10 kwa kila Halmashauri

101. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu inatekeleza Mradi wa Maji wa Vijiji 10 ambapo katika mwaka 2013/2014, vijiji **1,538** vilipangwa kupatiwa huduma ya maji. Hata hivyo, wakati wa utekelezaji vijiji **17** zaidi viliongezwa na kufikia jumla ya vijiji **1,555**. Mradi huo ukikamilika, vituo **32,274** vya kuchotea maji vyenye uwezo wa kuhudumia wananchi wapatao **8,068,500** vitakuwa vimejengwa kwenye **Halmashauri 167** kati ya **Halmashauri 168** nchini. Vijiji vya Halmashauri iliyobaki ya Manispaa ya Musoma vitapata huduma ya maji kutoka katika mradi wa maji na usafi wa mazingira unaoendelea kutekelezwa na Mamlaka ya Majisafi na Usafi wa Mazingira Mjini Musoma.

102. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza mpango huo wa vijiji 10, miradi ya maji **766** kwenye **vijiji 830** imeendelea kutekelezwa katika Halmashauri zote nchini. Hadi mwezi Machi 2014, kati ya miradi hiyo, miradi **228** kwa ajili ya vijiji **247** imekamilika. Kukamilika kwa miradi hiyo kumeongeza upatikanaji wa huduma ya maji safi na salama kwa wakazi **2,398,500** zaidi waishio vijijini. Aidha, **miradi 538** kwenye **vijiji 583** itakayokuwa na **vituo 9,630** yenye uwezo wa kuhudumia **watu 2,407,500** inaendelea kujengwa; mikataba ya ujenzi wa **miradi 707** kwa ajili ya **vijiji 725** itakayokuwa na **vituo 13,050** vyenye uwezo wa kuhudumia **watu 3,262,500** imesainiwa.

103. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2014/2015, Serikali imepanga kutumia jumla ya **shilingi bilioni 148.12** kujenga miradi ya maji ya vijiji 10 kwenye vijiji **725** katika Halmashauri **167** ambapo jumla ya vituo **13,050** vya

kuchotea maji vinatarajiwa kujengwa vyenye uwezo wa kuhudumia wakazi wapatao **3,262,500**.

(ii) Miradi ya Kimkakati

Mradi wa Maji Masoko

104. Mheshimiwa Spika, Mradi wa Maji Masoko unaojengwa katika Wilaya ya Rungwe ulisimama baada ya Halmashauri kusitisha Mkataba wa Mkandarasi aliyeshindwa kutekeleza kazi kulingana na viwango vya usanifu. Kazi za mradi huo zinahusisha ujenzi wa banio la maji, chujio la maji, matanki **matatu (3)** ya kuhifadha maji yenye ujazo wa **lita 90,000** kila moja, vituo **122** vya kuchotea maji, ununuzi wa pampu na ulazaji wa mabomba. Mradi unalenga kunufaisha wakazi **15,158** wa vijiji 15 vya Bulongwe, Igembe, Ngaseke, Ntandabala, Lupando, Bujesi, Lufumbi, Busisya, Mbaka, Isabula, Lwifwa, Ikama, Itagata, Nsanga na Nsyasya. Awali mradi huo ulikadiriwa kugharimu kiasi cha **shilingi 4,754,773,420**. Gharama ya kazi zilizofanyika ni **shilingi 1,713,445,750**. Hata hivyo, hadi Mkataba unasitishwa Mkandarasi huyo alikuwa amelipwa kiasi cha **shilingi 1,269,851,102**.

105. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2014/2015, Serikali itaendelea kukamilisha Mradi wa Maji wa Masoko kwa vipande (*lots*) kwa kadri fedha zitakavyopatikana. Hii ni kutokana na gharama za kukamilisha mradi huo zinazotolewa na wakandarasi kuwa mara mbili zaidi ya gharama zilizokadiriwa kwenye usanifu wa mradi. Mradi huo utajengwa na Halmashauri kwa kutumia Wakandarasi wadogo na ujenzi utasimamiwa na Wataalam wa Wizara wakishirikiana na Wataalam wa Sekretarieti ya Mkoa wa Mbeya na Wataalam wa Halmashauri ya Wilaya ya Rungwe ili kuharakisha upatikanaji wa huduma ya maji kwa wakazi wa Masoko.

Mradi wa Maji wa Same – Mwanga - Korogwe

106. Mheshimiwa Spika, Serikali kwa kushirikiana na Washirika wa Maendeleo inatekeleza mradi wa Same-Mwanga-Korogwe unaolenga kupeleka maji katika miji ya Mwanga na Same. Mchango wa *BADEA* wa **Dola za Marekani milioni 10**, *OFID* **Dola za Marekani milioni 12** na Serikali **Dola za Marekani milioni 13.76** zitatumika kujenga sehemu ya mradi kutoka kwenye chanzo katika bwawa la Nyumba ya Mungu, mtambo wa kutibu maji eneo la Njia Panda na kulaza bomba kubwa la **milimita 900** au **inchi 35** hadi kwenye matanki ya kituo cha kusukuma maji Kisangara. Tangazo la kupata Mkandarasi kwa ajili ya kazi hiyo limetolewa tarehe 1 Mei, 2014 na Mkandarasi anategemewa kuanzia kazi mwezi Agosti, 2014.

107. 106. Mheshimiwa Spika, Mkataba wa kupata fedha (*Financing Agreement*) kati ya Serikali na *Kuwait Fund* (**Dola za Marekani milioni 34**), *Saud Fund* (**Dola za Marekani milioni 25**), *BADEA* (**Dola za Marekani milioni 12**) na *OFID* (**Dola za Marekani milioni 15**) utasainiwa mwezi Septemba, 2014. Fedha hizi ni za kujenga sehemu ya mradi kutoka Kisangara hadi Mwanga na Same kupitia kwenye matanki mawili yenye ujazo **lita milioni 7.5** kila moja eneo la Kiverenge. Mkandarasi anategemewa kupatikana na kuanza kazi mwezi Machi, 2015. Mradi huu utakapokamilika utahudumia wananchi **456, 931**.

108. Mheshimiwa Spika, katika awamu ya pili, Washirika wa Maendeleo walioahidi kutoa fedha ni *Kuwait Fund* **Dola za Marekani milioni 34**, *Saudi Fund* **Dola za Marekani milioni 25**, *BADEA* **Dola za Marekani milioni 12** na *OFID* **Dola za Marekani milioni 15**. Fedha hizo zinatarajiwa kupatikana mwezi Septemba, 2014 na ujenzi wa awamu ya pili utaanza mwezi Machi, 2015.

Mradi wa Maji Vijijini katika Mkoa wa Tabora

109. Mheshimiwa Spika, Serikali kwa kushirikiana na Serikali ya Japan inatekeleza mradi wa maji katika **vijiji 20** kwenye Wilaya zote **saba** za Mkoa wa Tabora. Mradi una awamu mbili; awamu ya kwanza ilianza mwezi Septemba, 2009 na kukamilika mwezi Machi, 2014. Awamu ya pili imeanza kutekelezwa mwezi Aprili, 2014 na inatarajiwa kukamilika mwaka 2016. Katika awamu ya kwanza, kazi zilizotekelezwa ni pamoja na kukarabati visima virefu na vifupi **46** vya pampu za mkono katika Wilaya **sita**; kuandaa Mpango Mahsusi wa Maji Vijijini kwa Mkoa unaoanisha maeneo ya kipaumbele ya kutekeleza miradi ya maji; kufanya upembuzi yakinifu na usanifu wa miradi ya maji katika **vijiji 20**; na kuandaa makadirio ya gharama za ujenzi pamoja na makabrasha ya zabuni.

110. Mheshimiwa Spika, awamu ya pili ya mradi imeanza kutekelezwa mwezi Aprili, 2014 na itaendelea hadi mwaka 2016. Mradi ukikamilika utanufaisha zaidi ya wananchi **45,000**. Kampuni ya *KONOIKE* ya Japan imepewa kazi ya kutekeleza mradi kwa gharama ya **Yeni za Kijapan 1,560,000,000** sawa na **shilingi bilioni 25**. Awamu hiyo inahusisha kazi zifuatazo:-

- i. Ujenzi wa miradi **minne (4)** ya usambazaji maji katika vijiji **vinne (4)** vya Isanga (Nzega), Mpumbuli na Mabama (Uyui) na Kakola (Manispaa ya Tabora);
- ii. Ujenzi wa visima virefu **114** vya pampu za mkono katika Wilaya **saba** za Mkoa katika vijiji vya Busomeke na Kalemela (Igunga); Isanga, Kitangili, Makomelo na Wela (Nzega); Kasandalala, Usunga na Mpombwe (Sikonge); Mabama, Ufuluma na Mpumbuli (Uyui); Kakola, Misha na Kalumwa

(Manispaa ya Tabora); na vijiji vya Imalamakoye, Kapilula, Kalembela, Kiloleni na Usungwa katika Wilaya ya Urambo/Kaliua; na

Mafunzo kwa Wataalam wa Maji kuhusu uendeshaji na matengenezo ya miradi na mafunzo kwa vitendo kuhusu matumizi ya vifaa vya utafiti wa maji chini ya ardhi.

(iii) Mradi wa Maji na usafi wa Mazingira Mkoa wa Kigoma (Water and Sanitation Kigoma Region Project - WaSKiP)

111. Mheshimiwa Spika, Serikali ya Ubelgiji imekubali kushirikiana na Serikali ya Tanzania katika kutekeleza miradi ya maji vijijini katika Mkoa wa Kigoma. Miradi hiyo itaongeza upatikanaji wa maji safi na salama vijijini na inatarajiwa kugharimu **shilingi bilioni 20.6** . Kati ya hizo **shilingi bilioni 18.13** sawa na **Euro milioni 8** zitatolewa na Serikali ya Ubelgiji wakati **shilingi bilioni 2.44** zitatolewa na Serikali ya Tanzania. Mradi huu utatekelezwa kwa kipindi cha miaka mitano, kuanzia mwaka 2014/2015. Kwa mwaka huu wa fedha, kiasi cha **shilingi milioni 90.63** ambacho kitatolewa na Serikali ya Ubelgiji kimetengwa ili kuwezesha kufanya mapitio ya *master plan* ya mkoa, kutayarisha mpango wa utekelezaji, kupata orodha ya vijiji vitakayotekelezwa (*identification study*) na kufanya usanifu. Ujenzi wa mradi unatarajiwa kuanza mwaka wa fedha 2015/16.

(iv) Miradi yenye Matokeo ya Haraka (Quickwins)

Mradi wa Maji Vijiji 100 Kandokando ya Bomba la Ziwa Victoria hadi Kahama-Shinyanga

112. Mheshimiwa Spika, Wizara inatekeleza Mradi wa Maji wa vijiji **100** vilivyoko kandokando ya bomba kuu

kutoka Ziwa Victoria hadi Kahama-Shinyanga. Hadi mwezi Machi, 2014 upimaji na usanifu kwa ajili ya ujenzi wa miundombinu katika vijiji **31** vilivyoko Halmashauri za Wilaya za Msalala na Shinyanga Vijijini umekamilika. Ujenzi wa miradi katika vijiji **vinne** vya Magobeko, Nyashimbi, Kakulu na Butegwa katika Halmashauri ya Wilaya ya Msalala umeanza. Taratibu za kuwapata wakandarasi wa ujenzi wa miradi katika vijiji vingine zinaendelea.

113. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2014/2015, Wizara itakamilisha usanifu kwenye vijiji vingine vilivyobaki kufikia **vijiji 100** na ujenzi wa miradi katika **vijiji 40** utakamilika ifikapo mwezi Juni, 2015. Utekelezaji huo utagharimu kiasi cha **shilingi 2,586,819,387** na matarajio ni kuwa na **vituo 664** vya kuchotea maji vitakavyohudumia zaidi ya wananchi **115,430**. **Jedwali Na. 9** linaonesha utekelezaji wa miradi ya maji katika vijiji 40 kandokando ya bomba kuu la maji toka Ziwa Victoria hadi Kahama-Shinyanga.

Mradi wa Maji Bungu

114. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Serikali kwa kushirikiana na Shirika la *World Vision* iliendelea na kazi za upanuzi na ukarabati wa mradi wa maji wa Bungu katika Wilaya ya Korogwe. Hadi mwezi Machi, 2014, jumla ya **vituo 22** vya kuchotea maji vimejengwa na kukarabatiwa katika vijiji vya Bungu, Manka na Msasa ambapo **wakazi 6,909** wanapata huduma ya maji. Vilevile, bomba kuu lenye urefu wa **kilomita 10.4** kutoka chanzo cha maji kilichopo Sakare hadi kitongoji cha Sinai limejengwa; na mtandao wa kusambaza maji kutoka tanki la Gare hadi kijiji cha Msasa wenye urefu wa **kilomita 4** umekamilika. Aidha, mtandao wa kusambaza maji katika kijiji cha Manka wenye urefu wa **kilomita 6** umekamilika na

matanki **mawili** yenye ujazo wa **lita 90,000** kila moja yamejengwa katika vijiji vya Manka na Gare.

115. Mheshimiwa Spika, utekelezaji wa mradi huo utaendelea katika mwaka wa fedha wa 2014/2015 ambapo tanki lenye ujazo wa **lita 90,000** litajengwa katika kijiji cha Sinai na mtandao wa mabomba utajengwa katika vijiji vya Bungu-Msiga, Ngulu, Kwemshai na Mlungui. Mradi huo utakapokamilika jumla ya **wakazi 18,460** wa vijiji **saba (7)** vilivyokusudiwa vya Bungu, Bungu Msiga, Kwamshai, Ngulu, Mlungui, Msasa na Manka watanufaika na huduma ya maji safi na salama.

Mradi wa Ntomoko katika Halmashauri za Kondoa na Chemba

116. Mheshimiwa Spika, kati ya vijiji **18** vinavyohudumiwa na mradi wa maji wa Ntomoko, ujenzi wa miundombinu katika vijiji **vinne (4)** vya Jenjeluse, Goima, Mtakuja na Mlongia upo katika hatua mbalimbali za utekelezaji ambazo ni **asilimia 88** kwa kijiji cha Jenjeluse, Goima **asilimia 62**, Mtakuja **asilimia 8** na Mlongia **asilimia 20**. Wakandarasi kwa ajili ya ukarabati wa miundombinu ya maji katika vijiji **10** vya Makirinya, Kirere cha Ng'ombe, Lusangi, Hamai, Songolo, Madaha, Churuku, Kimkima, Jinjo na Jangalo wamepatikana na utafiti kwa ajili ya kuchimba visima katika vijiji vya Igunga, Itolwa, Mapango na Chandama umekamilika. Halmashauri husika zimekubaliana kuwa mikataba iliyoingiwa na Wilaya mama ya Kondoa ihamishiwe Halmashauri ya Wilaya ya Chemba ili kuongeza ufanisi wa usimamizi.

Mradi wa Chiwambo

117. Mheshimiwa Spika, huduma ya maji katika mradi wa Chiwambo, Wilaya ya Masasi imekuwa duni kutokana

na kuchakaa kwa miundombinu. Katika kuboresha huduma ya maji kwenye maeneo hayo, Wizara inakarabati miundombinu ya maji ikihusisha ulazaji wa bomba kuu la **kilomita 11** kutoka kwenye chanzo cha maji cha chemchemi ya Lulindi hadi kwenye matanki ya kijiji cha Nagaga, kukarabati bomba lenye kipenyo cha **milimita 110** kutoka Nagaga hadi Chiungutwa umbali wa **kilomita 16** na kukarabati bomba lenye kipenyo cha **milimita 110** kutoka Nagaga hadi Mitesa umbali wa **kilomita 10**. Vilevile, ukarabati na upanuzi wa mradi huo unahusisha ulazaji wa mabomba yenye urefu wa **kilomita 50**, ujenzi wa matanki **10** ya kuhifadhi maji na vituo **78** vya kuchotea maji. Kukamilika kwa mradi huu kutanufaisha wakazi wapato **32,570** wanaoishi katika kata saba za Lulindi, Mbuyuni, Namalenga, Nachungutwa, Sindano, Mchauru na Lupumbulu.

118. Mheshimiwa Spika, hadi mwezi Machi 2014, kazi ya kulaza bomba kuu la **kilomita 11** kutoka kwenye chanzo cha maji hadi kwenye matanki ya Nagaga umefikia **kilomita 9.7**. Aidha, bomba la **milimita 200** limelazwa umbali wa **kilomita mbili** kutoka kwenye chanzo hadi matanki ya Nagaga ili kuongeza wingi wa maji katika eneo la mradi. Bomba la **milimita 110** la urefu wa **kilomita mbili** limelazwa kutoka Nagaga kwenda Chiungutwa na kutoka Nagaga kwenda Mitesa limelazwa kwa umbali wa **kilomita 1.5**. Ujenzi wa matanki **mawili** kwenye eneo la mradi umeanza na ukarabati wa matanki **manne** unaendelea. **Vituo 11** vya kuchotea maji vimejengwa. Mikataba kwa ajili ya kazi za ujenzi wa miundombinu ya kusambaza maji kwenye vijiji vyote vya mradi huo imesainiwa.

(v) Usambazaji wa Maji kutoka kwenye Mabwawa na Miradi ya Matokeo ya Haraka

119. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2014/2015, jumla ya **shilingi bilioni 45.74** zitatumika kwa ajili ya kuendelea kutekeleza miradi inayotarajiwa kuleta matokeo ya haraka. Miradi hiyo itahusisha ukarabati na ujenzi wa miundombinu ya usambazaji maji kutoka kwenye mabwawa, visima virefu na vyanzo vingine vinavyoweza kusambaza maji kwenye vijiji zaidi ya kimoja. Katika miradi hiyo, jumla ya **vituo 4,808** vya kuchotea maji vitajengwa kwa ajili ya kuhudumia wananchi **1,253,101**.

120. Mheshimiwa Spika, kati ya **shilingi bilioni 45.74** kiasi cha **shilingi bilioni 10.18** zitatumika upande wa usambazaji maji kutoka kwenye mabwawa kwenye vijiji **30** vitakavyokuwa na vituo vya kuchotea maji **993** vyenye uwezo wa kuhudumia watu **257,166**. Mradi utatumia vyanzo vya maji kutoka mabwawa **10** ya Mti Mmoja (Monduli), Looderkes (Simanjiro), Salama Kati (Bunda), Nyambori (Rorya), Kawa (Nkasi), Mihama (Nzega), Ulyanyama (Sikonge), Kwa Maligwa (Kilindi), Masuguru (Bagamoyo) na Nkoma (Itilima). Aidha, **shilingi bilioni 35.56** zilizobaki zitatumika kutekeleza miradi yenye kuleta matokeo ya haraka iliyoainishwa kwa kutumia vyanzo vingine vya maji ikiwa ni visima virefu na vyanzo vya juu ya ardhi. Katika mwaka 2014/2015, Wizara itaendelea kushirikiana na OWM-TAMISEMI katika kujenga uwezo wa Halmashauri na Sekretarieti za Mikoa ili kuharakisha utekelezaji wa miradi hiyo. **(Majedwali Na. 10.1 na 10.2)** yanaonesha mchanganuo wa fedha zilizopangwa kutumwa kwenye Halmashauri na Sekretarieti za Mikoa kwa mwaka 2014/2015.

(vi) Ukarabati na Upanuzi wa Miradi ya Kitaifa

121. Mheshimiwa Spika, Mpango wa *BRN* umeainisha miradi mitatu ya kitaifa itakayokarabatiwa na kupanuliwa mifumo ya usambazaji kwa kipindi cha miaka mitatu. Miradi itakayohusika ni:-

- i. Mradi wa kitaifa wa Makonde ambao utahusisha vijiji vya Wilaya za Newala, Tandahimba na Mtwara Vijijini;
- ii. Mradi wa maji wa Wanging'ombe utakaohusisha uunganishaji wa vijiji vilivyo kandokando ya bomba kuu hadi Wilaya ya Mbarali Mkoani Mbeya; na
- iii. Handeni Trunk Main (HTM) utakaohusisha Wilaya za Handeni, Korogwe na Kilindi.

Katika mwaka 2014/2015 Serikali itatumia kiasi cha **shilingi bilioni 1.6** kwa ajili ya upanuzi na ukarabati wa miradi hiyo. Kati ya fedha hizo, mradi wa maji wa Makonde umepangiwa **shilingi milioni 800**, Wanging'ombe **shilingi milioni 300** na HTM **shilingi milioni 500**.

122. Mheshimiwa Spika, ili miradi ya maji iwe endelevu na kutoa huduma iliyokusudiwa, Serikali imeweka taratibu zitakazohakikisha kuwa miradi hiyo inakuwa endelevu ikiwa ni pamoja na kuunda wa Vyombo vya Watumiaji Maji (COWSOs), kuongeza idadi ya wataalam kwenye miradi, na kutoa mafunzo kwa wasimamizi wa skimu za miradi ya maji.

3.2.4 Ujenzi wa Miradi Mingine ya Maji Vijijini

123. Mheshimiwa Spika, Serikali inashirikiana na mashirika na taasisi zisizo za kiserikali kujenga miradi ya

maji katika juhudi za kuboresha na kuongeza upatikanaji wa huduma ya maji vijijini.

(i) Uvunaji wa Maji ya Mvua

124. Mheshimiwa Spika, uvunaji wa maji ya mvua ni muhimu sana kwa nchi yetu kutokana na hali duni ya upatikanaji wa maji hasa maeneo kame ya vijijini. Halmashauri zinatekeleza agizo la Serikali la kuandaa mpango wa miaka mitano na kutunga sheria ndogo zinazohakikisha kuwa michoro ya nyumba zote zinazojengwa zinajumuisha mifumo ya miundombinu ya kuvuna maji ya mvua kabla ya kuidhinishwa ujenzi wake. Hadi mwezi Machi, 2014 Serikali kupitia Halmashauri imejenga jumla ya matanki **675** ya uvunaji wa maji kwenye maeneo mbalimbali zikiwemo taasisi kama shule, zahanati na taasisi nyingine.

(ii) Ujenzi wa Mabwawa

125. Mheshimiwa Spika, yapo maeneo hapa nchini yenye ukame na kutokuwa na vyanzo vya maji vya uhakika juu ya ardhi na visima vingi vilivyochimbwa kukosa maji. Aidha, maeneo mengine yana vyanzo vyenye uwezo mdogo sana wa kutoa maji. Hali hiyo imeilazimu Wizara kujenga na kukarabati mabwawa kwenye maeneo hayo ili kuwapatia wananchi huduma endelevu ya maji. Ujenzi huu unahusu mabwawa ya:-

(a) Bwawa la Sasajila

126. Mheshimiwa Spika, ujenzi wa bwawa la Sasajila lililopo wilayani Chamwino, mkoa wa Dodoma ulisimama kutokana na Mkandarasi wa awali kuondoka eneo la mradi kinyume na Mkataba. Kwa sababu hiyo, Wizara imeajiri Mkandarasi mwingine ambaye ameanza kazi mwezi

Novemba, 2013. Hadi mwezi Machi, 2014 ujenzi wa bwawa umefikia **asilimia 62.5**. Katika mwaka 2014/2015, kazi za ujenzi zilizobaki zitakamilishwa.

(b) Bwawa la Iguluba

127. Mheshimiwa Spika, ujenzi wa bwawa la Iguluba, Halmashauri ya Wilaya ya Iringa Vijijini, ulikamilika kulingana na kazi zilizoainishwa kwenye Mkataba. Hata hivyo, ukaguzi uliofanyika ulibaini ongezeko la kazi ambazo hazikuwemo kwenye mkataba huo. Kazi ambazo hazijakamilika ni kujenga *crest weir*, miundombinu ya mawe kuzuia mmomonyoko wa udongo; kupanda nyasi upande wa nje wa tuta na kupanga mawe upande wa ndani wa tuta, ujenzi wa miundombinu ya kutolea maji kwenye bwawa na ujenzi wa *sand traps* 3 za kupokea mchanga na kuondoa mchanga ndani ya Bwawa. Katika mwaka 2014/2015, Wizara itakamilisha kazi za ziada zilizojitokeza.

(c) Mabwawa ya Habiya, Seke Ididi na Matwiga

128. Mheshimiwa Spika, Wizara imeanza kutekeleza ujenzi wa mabwawa ya Habiya (Itilima, Simiyu), Seke Ididi (Kishapu, Shinyanga) na Matwiga (Chunya, Mbeya) ambayo ujenzi wake ulisimama baada ya Wakandarasi husika kushindwa kazi na kuondoka kwenye maeneo ya miradi. Hatua zilizochukuliwa na Serikali ni pamoja na kusitisha mikataba ya Wakandarasi hao baada ya kwenda kinyume na mikataba. Wakala wa Uchimbaji Visima na Ujenzi wa Mabwawa (*DDCA*) ameteuliwa kukamilisha ujenzi wa mabwawa hayo. Mikataba ya kukamilisha ujenzi wa mabwawa hayo imesainiwa tarehe 28.2.2014 na ujenzi utanza mwezi Juni, 2014 baada ya msimu wa mvua.

(d) Bwawa la Kawa

129. Mheshimiwa Spika, ujenzi wa Bwawa la Kawa (Nkasi, Rukwa) umefikia **asilimia 95**. Mkandarasi aliyekuwa akiendelea na ujenzi wa bwawa hilo aliondoka eneo la mradi. Aidha, Wizara imeajiri Mkandarasi mwingine kwa ajili ya ujenzi wa miundombinu ya maji kutoka katika bwawa kupeleka maji katika vijiji vya Nkundi, Kalundi na Fyengerezya. Ujenzi wa mradi huo umesimama kwa muda ili kupisha usanifu wa kituo cha kutibu maji. Hadi mwezi Machi, 2014 ujenzi wa miundombinu hiyo ulikuwa umefikia **asilimia 20**. Vilevile, Wizara inajadiliana na Mkandarasi huyo ili akamilishe kazi ya ujenzi wa bwawa zilizoachwa na Mkandarasi wa awali. Mradi huo ukikamilika jumla ya **wananchi 13,500** watanufaika na huduma ya maji.

(e) Bwawa la Wegero

130. Mheshimiwa Spika, ujenzi wa Bwawa la Wegero (Butiama, Mara) ulikamilika mwaka 2010 kwa mujibu wa mkataba wa awali. Hata hivyo kuongezeka kwa shughuli za kijamii hasa kilimo katika eneo linalozunguka bwawa kumesababisha bwawa hilo kujaa tope katika muda mfupi na kushindwa kutumika ipasavyo. Wizara ilifanya upimaji mwezi Novemba, 2013, na kuonekana kuwa bwawa linaweza kufanyiwa ukarabati ili kuongeza wingi wa maji kwa mita za ujazo 32,000. Kazi hiyo zitafanyika katika mwaka wa fedha 2014/2015.

(f) Bwawa la Mwanjoro

131. Mheshimiwa Spika, ujenzi wa bwawa la Mwanjoro (Meatu, Simiyu) umekamilika kwa **asilimia 78**. Ujenzi huo kwa sasa umesimama baada ya Mkandarasi kuondoka eneo la kazi kinyume na Mkataba. Katika mwaka

2014/2015, Wizara itaajiri Mkandarasi mwingine ili kukamilisha kazi zilizobaki.

(g) Bwawa la Kidete

132. Mheshimiwa Spika, Bwawa la Kidete (Kilosa, Morogoro) lilijengwa kabla ya Uhuru kwa lengo la kuthibiti mafuriko kwenye eneo la Reli ya Kati. Bwawa hilo lilibomoka kutokana na mafuriko ya mwaka 2003, hivyo kuilazimu Serikali kulijenga upya. Gharama ya ujenzi ilikadiriwa kuwa **shilingi bilioni 4.48**. Ujenzi umesimama kutokana na matatizo ya kimkataba ambayo yanashughulikiwa ili ujenzi uweze kukamilishwa katika mwaka 2014/2015.

3.2.5 Uendeshaji na Matengenezo

(i) Mfumo wa Takwimu za Miundombinu ya Maji

133. Mheshimiwa Spika, ili kupata takwimu sahihi zinazohusiana na huduma ya maji vijijini, Wizara yangu imetekeleza mradi wa kuainisha vituo vya kuchotea maji vijijini unaotumia mfumo wa kompyuta. Kuainishwa kwa vituo hivyo kumewezesha kufahamika kwa usahihi zaidi takwimu za uendeshaji wa miundombinu na kuandaa ramani za vituo vya maji (*water point mapping*). Takwimu zilizopatikana zinawezesha Halmashauri kufahamu hali ya upatikanaji wa maji katika vijiji.

134. Mheshimiwa Spika, hadi mwezi Machi, 2014 takwimu za vituo **88,913** vya kuchotea maji katika Halmashauri 168 zimekusanywa. Aidha, Wizara imetoa mafunzo maalum ya utumiaji wa vifaa kwa ajili ya kutoa na kuboresha taarifa (*data up-dating*) ya vituo vya kuchotea maji kwa wahandisi wote wa Sekretarieti za mikoa; na wahandisi wa maji wa Wilaya, mafundi sanifu na wasajili

wa vyombo vya watumia maji wa Halmashauri zote nchini. Mafunzo hayo yalitolewa kwenye vituo **vinne (4)** vya Moshi, Mbeya, Mwanza na Morogoro na kukamilika mwezi Aprili 2014. Katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu kwa kushirikiana na Halmashauri zote za Wilaya itaendelea kuboresha mfumo wa ukusanyaji takwimu kwa kutoa mafunzo, kununua vifaa na matumizi ya teknolojia mpya kwa lengo la kuwezesha upatikanaji wa taarifa sahihi na kwa wakati.

(ii) Uundaji na Usajili wa Vyombo vya Watumiaji Maji

135. Mheshimiwa Spika, kulingana na **Kifungu Na. 31** cha **Sheria Na. 12** ya mwaka **2009** ya Huduma ya Majisafi na Usafi wa Mazingira, Halmashauri zinaelekezwa kusajili vyombo vya watumiaji maji (COWSOs) ili kuhakikisha kuwa uendeshaji na usimamizi wa miradi ya maji unafanyika kwa mujibu wa sheria. Wizara yangu, imetoa miongozo ya usajili ikiwemo uteuzi wa Wasajili katika Halmashauri na namna vyombo vitakavyoendeshwa. Kupitia sheria na miongozo hiyo, wananchi wanawajibika kuunda vyombo hivyo na kuvisajili rasmi.

136. Mheshimiwa Spika, hadi mwezi Machi, 2014, idadi ya vyombo vya watumiaji maji vilivyosajiliwa kisheria imefikia **373** kutoka vyombo **147** ya mwaka uliopita. Aidha, Wizara yangu imetoa mafunzo mbalimbali kwa Halmashauri kwa ajili ya vyombo hivyo ikiwa ni pamoja na mafunzo ya uendeshaji, utunzaji wa fedha, matengenezo madogo madogo ya mradi na njia mbalimbali za utoaji wa taarifa za maendeleo ya mradi. Katika mwaka 2014/2015, Serikali itaendelea kutoa mafunzo, kuhimiza uundwaji zaidi wa vyombo vya watumiaji maji na kusisitiza wasajili kuongeza kasi ya usajili kwa miradi iliyopo na mingine itakayojengwa. Vilevile, Halmashauri zinatakiwa ziandae

mipango kazi ya kutoa elimu kwa wananchi kuhusu kuanzisha na kusajili vyombo na kutoa taarifa ya utekelezaji wa mipango hiyo kila robo mwaka.

3.3 HUDUMA YA MAJISAFI NA USAFI WA MAZINGIRA MIJINI

137. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu kwa kushirikiana na wadau mbalimbali, ilitokeleza Programu ya Majisafi na Usafi wa Mazingira Mijini kujenga, kukarabati na kupanua mifumo ya majisafi na majitaka pamoja na kuzijengea uwezo Mamlaka za maji mijini. Lengo la utekelezaji huo ni kuwapatia wananchi wengi zaidi huduma nzuri katika Jiji la Dar es Salaam, miji mikuu ya mikoa, miji mikuu ya wilaya, miji midogo, na miradi ya maji ya kitaifa.

3.3.1 Uboreshaji wa Huduma ya Majisafi na Usafi wa Mazingira Mijini

(a) Miradi ya Maji ya Kukidhi Mahitaji ya Muda wa Kati katika Miji Saba

138. Mheshimiwa Spika, Serikali kwa kushirikiana na Shirika la Maendeleo la Ufaransa (AFD), Serikali ya Ujerumani na Umoja wa Ulaya inatekeleza miradi ya kukidhi mahitaji ya maji katika miji saba ya Bukoba, Musoma, Lindi, Kigoma, Sumbawanga, Mtwara na Babati.

139. Mheshimiwa Spika, ujenzi wa miradi ya Majisafi na Usafi wa Mazingira katika Manispaa za Musoma na Bukoba unaotekelezwa na Serikali kwa kushirikiana na Shirika la Maendeleo la Ufaransa (AFD) unaendelea. Hadi mwezi Machi, 2014 utekelezaji wa miradi hiyo ambayo inagharimu kiasi cha **Shilingi bilioni 68.2** umefikia

asilimia 50 kwa Manispaa ya Musoma na **asilimia 40** kwa Bukoba. Kazi zinazotekelezwa ni kujenga mitambo ya kusafisha na kusukuma maji pamoja na kulaza mabomba ya usambazaji wa maji katika miji hiyo. Miradi hiyo inatarajiwa kukamilika mwezi Desemba, 2014.

Mheshimiwa Spika, Serikali kwa kushirikiana na Serikali ya Ujerumani na Umoja wa Ulaya imeanza utekelezaji wa miradi katika Miji ya Lindi, Kigoma na Sumbawanga yenye gharama ya **Euro milioni 62.59**. Wakandarasi wanaendelea na ujenzi wa miradi hiyo na wanatazamiwa kukamilisha kazi mwezi Aprili, 2015. Utekelezaji wa miradi hiyo unahusu uchimbaji wa visima, ujenzi wa mabanio, ujenzi wa matanki, ulazaji wa bomba kuu na mabomba ya usambazaji, ujenzi wa chujio na ujenzi wa vituo vya kuchotea maji.

140. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Serikali ya Ujerumani kupitia *KfW* ilitenga **Euro milioni 8.72** kwa ajili ya ujenzi wa mradi wa majisafi na usafi wa mazingira katika Miji ya **Mtwara na Babati** chini ya programu ya *Millenium Development Goal Initiative (MDGI-EU)*. Kufuatia kumalizika kwa upembuzi yakinifu imebainika kuwa fedha hizo hazitatosha kwa ajili ya ujenzi wa miradi hiyo. Wizara yangu inakamilisha taratibu za kumtafuta Mtaalam Mshauri kwa ajili ya usimamizi wa utekelezaji wa Mradi wa Majisafi na Usafi wa Mazingira kwa miji hiyo ambaye ataainisha kazi ambazo zitafanyika kulingana na kiasi cha fedha kilichopo huku Serikali ikiendelea na kutafuta jibu la muda mrefu katika Miji hiyo.

(b) Miradi ya Maji ya Kukidhi Mahitaji ya Muda Mrefu

(i) Mradi wa Maji Tabora

141. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu ilitekeleza mradi wa ukarabati wa miundombinu ya maji na maboresho ya kituo cha maji cha Igombe Mjini Tabora kwa gharama ya **Dola za Marekani milioni 4.84**. Mradi huo unatekelezwa kwa kushirikiana na Serikali ya Uswisi kupitia Shirika lake la Maendeleo (*SECO*). Hadi mwezi Machi, 2014, mradi umekamilika kwa **asilimia 96** na unatarajiwa kukamilika na kukabidhiwa ifikapo mwezi Juni, 2014. Aidha, ukarabati na upanuzi wa chujio la maji katika kituo cha Igombe Mjini Tabora unaogharamiwa na Mfuko wa Pamoja wa Sekta ya Maji unaendelea kwa kufunga pampu kubwa mpya tatu na kulaza bomba kuu la urefu wa **mita 240** kutoka bwawani hadi kwenye chujio. Mradi huo unatarajiwa kukamilika mwezi Februari, 2015. Kukamilika kwa mradi huo kutawapatia wakazi wa Manispaa ya Tabora Maji ya kutosha hadi mwaka 2032.

(ii) Mradi wa Maji Mjini Dodoma

142. Mheshimiwa Spika, katika kuboresha kiwango cha upatikanaji wa huduma ya majisafi na usafi wa mazingira katika Chuo Kikuu cha Dodoma, Wizara yangu inatekeleza mradi wa ujenzi wa kuongeza majisafi. Mradi huo unahusisha ujenzi wa kituo cha kusukuma majisafi kwenda Chuo Kikuu cha Dodoma (*UDOM*) na ujenzi wa matanki **matatu (3)** ya ujazo wa lita **milioni 12**. Aidha, mradi wa ujenzi wa mfumo wa uondoaji majitaka unaogharimu **shilingi bilioni 27.7** unaendelea. Mradi huo unajumuisha ujenzi wa mtandao wa kukusanya majitaka wenye urefu wa **kilomita 32** na ujenzi wa mabwawa ya kutibu majitaka.

Hadi mwezi Machi, 2014 utekelezaji wa kazi za mradi wote umefikia **asilimia 54**, na unatarajiwa kukamilika mwezi Desemba, 2014. Kukamilika kwa mradi huo kutaondoa kero ya upatikanaji wa huduma ya majisafi na kufurika kwa majitaka katika maeneo mbalimbali ya chuo.

143. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu inaendelea na juhudi za kuwapatia wananchi wa Manispaa ya Dodoma majisafi na salama kwa kuendeleza Mradi ulioanza mwezi Desemba 2012, unaotekelezwa kwa kushirikiana na Serikali ya Korea Kusini kwa gharama ya **shilingi bilioni 49.62**. Hadi mwezi Machi 2014, **visima 15** vimekarabatiwa kati ya **visima 21** vilivyopangwa na visima vipya **viwili (2)** vimechimbwa kati ya visima **vitatu (3)**. Kwa ujumla utekelezaji wa mradi umefikia **asilimia 35**. Mradi unatarajiwa kukamilika mwezi Januari, 2015 na utaongeza kiwango cha utoaji huduma kutoka **asilimia 87** hadi kufikia **asilimia 90**.

144. Mheshimiwa Spika, ili kukabiliana na mahitaji makubwa ya maji yanayotokana na ongezeko la watu pamoja na shughuli za kiuchumi na kijamii katika Manispaa ya Dodoma, Serikali imeajiri Mtaalam Mshauri kwa ajili ya kusanifu Bwawa la Farkwa na tayari amewasilisha taarifa ya awali ya usanifu (*interim report I*) imewasilishwa na anaendelea na usanifu. Pia, bwawa hilo litakuwa chanzo cha maji kwa Miji ya Kondo, Chamwino, Chemba na Bahi ili kukidhi ongezeko la mahitaji ya maji katika miji hiyo. Gharama za usanifu wa bwawa hilo ni **shilingi bilioni 1.6**. Usanifu huo unaotarajiwa kukamilika mwezi Desemba, 2014 utaonesha gharama halisi za ujenzi wa bwawa hilo pamoja na kiwango cha maji kitakachopatikana.

(iii) Mradi wa Maji Jijini Arusha

145. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Serikali imeanza kutekeleza mradi wa kuboresha huduma ya majisafi katika Jiji la Arusha. Utekelezaji huo unahusu uchimbaji wa kisima kirefu na ujenzi wa tanki la maji katika maeneo ya kata ya Moshono. Hadi mwezi Machi 2014, uchimbaji wa kisima umefikia **asilimia 75** na kinatarajiwa kukamilika mwezi Juni, 2014. Ujenzi wa tanki lenye ujazo wa **lita milioni 2.5** umeanza na unatarajiwa kujengwa na kukamilika mwezi Desemba, 2014. Mradi huo utakapokamilika utahudumia wakazi wapatao **28,124** wa Kata za Moshono na Engutoto.

(iv) Mradi wa Maji Mjini Singida

146. Mheshimiwa Spika, Serikali kwa kushirikiana na Benki ya Maendeleo ya Kiarabu (*BADEA*) pamoja na Mfuko wa Maendeleo wa Nchi zinazozalisha Mafuta (*OPEC Fund for International Development-OFID*) ilikamilisha ujenzi wa mradi wa uboreshaji wa miundombinu ya majisafi Mjini Singida. Ujenzi huo ulihusu uchimbaji wa visima virefu **10**, kati ya hivyo visima **saba (7)** vilikamilika na tayari vinatumika katika maeneo ya Mwankoko **viwili (2)** na Irao **vitano (5)**. Visima **vitatu (3)** kati ya **10** havikuwa na maji ya kutosha. Aidha, kazi za ujenzi wa matanki **mawili (2)** katika maeneo ya *Airport*; kulaza bomba kuu la maji hadi kwenye matanki; na ulazaji wa mabomba ya usambazaji maji katika eneo la Mandewa zilikamilika. Mradi huo uligharimu **shilingi bilioni 32.53**. Kukamilika kwa mradi huo kumeongeza uzalishaji wa maji kutoka lita **milioni 8** kwa siku kwa sasa hadi kufikia lita **milioni 17.76** na utakidhi **asilimia 100** ya mahitaji ya wakazi wa Mji wa Singida.

(v) Mradi wa Maji Morogoro Mjini

147. Mheshimiwa Spika, utekelezaji wa mradi wa kupanua na kuboresha upatikanaji wa majisafi katika Manispaa ya Morogoro unaendelea. Hadi mwezi Machi 2014, kazi zilizotekelezwa ni pamoja na kukarabati matanki **matatu (3)**, ulazaji wa bomba kuu la maji la urefu wa **kilomita 1.8**, kupanua chujio la maji la Mafiga na kujenga mtambo wa kusafisha maji wa Mambogo. Utekelezaji wa mradi umefikia **asilimia 92** na unatarajiwa kukamilika mwezi Juni, 2014. Mradi huo unatekelezwa na Serikali kwa kushirikiana na Shirika la *MCC* la Marekani na utagharimu **shilingi bilioni 10**. Kukamilika kwa mradi huo kutaongeza uzalishaji wa maji kutoka lita **milioni 23** kwa siku za sasa hadi lita **milioni 33**.

(vi) Mradi wa Maji Songea Mjini

148. Mheshimiwa Spika, kazi ya ukarabati wa chanzo cha Mto Ruhira, Mjini Songea imeanza mwezi Aprili, 2014. Kazi hiyo ni kujenga banio la maji (*weir*) ili kukabiliana na upungufu wa maji wakati wa kiangazi. Gharama ya kukamilisha mradi ni **Shilingi bilioni 2.6**. Katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaendelea na utekelezaji wa mradi huo ambao utakapokamilika unatarajiwa kuongeza uhifadhi wa maji kutoka lita **milioni 3.4** za sasa hadi kufikia lita **milioni 6.5** wakati wa kiangazi.

(vii) Mradi wa Kutoa Maji Mto Ruvuma Kupeleka Mtwara-Mikindani

149. Mheshimiwa Spika, Kutokana na ongezeko la shughuli za kiuchumi katika Manispaa ya Mtwara, Serikali inaendelea kutafuta vyanzo vingine vitakavyohudumia Manispaa hiyo. Katika mwaka 2013/2014 Serikali illingia mkataba na Mhandisi Mshauri kwa ajili ya upembuzi

yakinifu na usanifu wa mradi mpya wa kutoa maji mto Ruvuma kwenda Manispaa ya Mtwara na vijiji vitakavyopitiwa na bomba kuu. Kazi hiyo inatarajiwa kukamilika mwezi Julai, 2014 na ujenzi utaanza mwaka wa fedha 2014/2015 ambapo Serikali imetenga shilingi milioni 800 kwa ajili ya kuanza utekelezaji wa mradi huu.

(viii) Mradi wa Maji katika Miji ya Geita, Sengerema na Nansio

150. Mheshimiwa Spika, awamu ya pili ya Mradi wa Maji na Usafi wa Mazingira wa Ziwa Victoria (*LVWATSAN II*) unatekelezwa katika miji **15** iliyoko kwenye nchi **tano (5)** za Jumuiya ya Afrika Mashariki kwa kushirikiana na Benki ya Maendeleo ya Afrika (*AfDB*). Kwa upande wa nchi yetu mradi unatekelezwa katika Miji ya Geita, Sengerema na Nansio kwa gharama ya **Dola za Marekani milioni 30.4** na unasimamiwa na Mamlaka ya Majisafi na Usafi wa Mazingira Mwanza (*MWAUWASA*).

151. Mheshimiwa Spika, kazi zinazoendelea kutekelezwa ni za vipindi vya muda mfupi na muda mrefu ambazo ni kujenga na kuboresha miundombinu ya majisafi, mifumo ya utoaji wa huduma ya usafi wa mazingira, mitaro ya maji ya mvua na kuzijengea uwezo Mamlaka za maji za Miji ya Geita, Sengerema na Nansio. Mtaalam Mshauri wa kusanifu na kusimamia kazi za ujenzi wa mradi huo amewasilisha taarifa ya usanifu wa mradi.

152. Mheshimiwa Spika, kazi ambazo tayari zimetekelezwa chini ya mpango wa muda mfupi ni ununuzi wa magari **matano (5)** na kugawiwa kwa mamlaka za maji za Geita **(1)**, Sengerema **(1)**, Nansio **(1)** na kwa *MWAUWASA (2)*; ununuzi wa pikipiki **nane (8)** kwa Geita **(3)**, Sengerema **(3)** na Nansio **(2)**; ununuzi wa trekta na tela zake **tisa (9)** kwa Geita **(3)**, Sengerema **(3)** na Nansio

(3); Ununuzi wa magari makubwa ya majitaka **matano (5)** kwa Geita (2), Sengerema (2) na Nansio (1); na ununuzi wa magari madogo ya majitaka **matatu (3)** kwa Geita (1), Sengerema (1) na Nansio (1). Aidha, mamlaka hizo zimegawiwa vifaa vya kukusanyia taka ngumu **vikiwemo kontena na toroli**, Geita (40), Sengerema (37) na Nansio (27). Mkandarasi wa ujenzi wa miundombinu ya maji amepatikana na Mikataba ya ujenzi wa miradi hiyo itasainiwa kabla ya mwezi Agosti, 2014 na ujenzi utakamilika mwezi Desemba, 2015.

(ix) **Mradi wa Maji kutoka Ziwa Victoria Unaoitekelezwa na Mgodhi wa Dhahabu wa Geita (GGML) kwa Kushirikiana na Serikali**

153. Mheshimiwa Spika, Halmashauri ya Mji wa Geita kwa kushirikiana na Mgodhi wa Dhahabu wa Geita (*Geita Gold Mining Limited – GGML*) wamekamilisha kazi ya ujenzi wa chanzo, chujio la maji, kulaza bomba kuu na tanki moja lenye ujazo wa **lita milioni 1.2** kwa gharama za **Dola za Marekani milioni 5.4**, fedha ambazo zimetolewa na GGML. Katika mwaka 2014/2015, kazi ya ulazaji wa mabomba ya kusambaza maji itatekelezwa na mradi utagarimu kiasi cha **Dola za Marekani milioni 1.4** kati ya hizo mchango wa Serikali ni **Dola za Marekani 400,000** na GGML ni **Dola za Marekani milioni 1**. Maandalizi ya Hati ya Makubaliano (*Limited Distribution Network Agreement*) kati ya Wizara yangu, GGML, Halmashauri ya Geita na Mamlaka ya Majisafi Geita yapo kwenye hatua za mwisho na inatarajiwa kusainiwa baada ya ridhaa ya Mwanasheria Mkuu. Mradi huo utakapokamilika utazalisha **lita milioni 4.8** za maji kwa siku na kuongeza upatikanaji wa huduma ya maji kutoka **asilimia 3.5** hadi **asilimia 40**. Aidha mwaka wa fedha 2014/2015 Serikali imetenga Shilingi billioni 2.5 kwa ajili ya kupanua mtandao wa usambazaji maji katika mji wa Geita.

154. Mheshimiwa Spika, mradi wa maji ya mtiririko wa lhako unaofadhiliwa na *UN HABITAT* kwa kushirikiana na Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania uliibuliwa kutokana na uhaba wa maji uliokuwepo katika miji ya Muleba na Mutukula. Kwa upande wa Muleba, mradi umelengwa kutekelezwa katika awamu mbili. Awamu ya Kwanza ulihusisha ujenzi wa chanzo cha lhako chenye uwezo wa kuzalisha maji **lita 544,000** kwa siku; tanki la kuhifadhi maji lenye ujazo wa **lita 680,000**; ulazaji wa bomba kuu lenye urefu wa **kilomita 10.1**; na ujenzi wa **vituo 19** vya kuchotea maji. Awamu ya kwanza ya utekelezaji wa mradi huo umekamilika kwa gharama ya **shilingi bilioni 1.39**.

155. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2014/2015. Wizara yangu itakamilisha utekelezaji wa awamu ya pili ya mradi huu kwa kulaza mabomba ya usambazaji maji yenye urefu wa **kilomita 21.5**; uchimbaji wa kisima kirefu na kufunga pampu. Mradi huo ukikamilika utahudumia zaidi ya wakazi **29,000** ambapo kwa sasa mradi unahudumia wakazi wapatao **11,563** na kati ya hao wakazi **10,063** ni wa mji wa Muleba na **1,500** ni wa vijiji vya Bwata, Kamishango, Kabare na Katanga.

156. Mheshimiwa Spika, katika mji wa Mtukula, kazi zilizokamilika ni ulazaji wa bomba kuu lenye urefu wa **kilomita 2.1**, kulaza mabomba ya kusambaza maji lenye urefu wa **kilomita 5.3**, uchimbaji wa visima **viwili (2)**, ujenzi wa vituo **16** vya kuchotea maji na ujenzi wa tanki la ujazo wa **lita 120,000**. Gharama za mradi ni **shilingi milioni 653.29**. Kazi zilizobaki ni kupeleka umeme kwenye visima **viwili (2)** na ufungaji wa pampu. Mradi huo utakapokamilika utahudumiwa wakazi wapatao **5,000** wa mji wa Mtukula.

(x) Miradi Mipya katika Eneo la Ziwa Victoria

157. Mheshimiwa Spika, Serikali kwa kushirikiana na Benki ya Uwekezaji ya Ulaya (*European Investment Bank-EIB*) na Shirika la Maendeleo la Ufaransa (*French Development Agency-AFD*) itatekeleza mradi wa uboreshaji wa huduma ya maji pamoja na usafi wa mazingira katika Jiji la Mwanza, pamoja na Miji ya Musoma, Bukoba, Magu, Misungwi na Lamadi. Katika utekelezaji wa mradi huo, jumla ya **Euro milioni 104.5** zitatumika ambapo Serikali itatoa **Euro milioni 14.5**, *EIB* na *AFD* kwa pamoja watatoa jumla ya **Euro milioni 90**. Mikataba ya kifedha ilisainiwa tarehe 23/12/2013 na tarehe 5/03/2014 hivyo fedha ziko tayari. Hatua za manunuzi zimeanza na Mtaalam Mshauri anatarajiwa kupatikana mwezi Juni, 2014.

158. Mheshimiwa Spika, kukamilika kwa mradi huo kutaongeza upatikanaji wa huduma ya maji kutoka **asilimia 35** hadi **asilimia 90** kwa Mji wa Magu; **asilimia 5** hadi **asilimia 90** kwa Mji wa Lamadi; na **asilimia 45** hadi **asilimia 90** kwa Mji wa Misungwi. Aidha, katika Jiji la Mwanza mradi unategemewa kuboresha upatikanaji wa huduma ya majisafi katika maeneo ya miinuko sambamba na kuboresha usafi wa mazingira kwenye maeneo hayo ikiwa ni pamoja na ujenzi wa vyoo katika shule za msingi na maeneo ya vituo vya mabasi.

159. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014 Wizara yangu iliendelea kutekeleza miradi ya majitaka kwa Miji ya Bukoba na Musoma. Usanifu na uandaaji wa makabrasha vya zabuni kwa mifumo ya majitaka unaendelea na mkataba wa kupata fedha (*loan agreement*) za kutekeleza miradi hiyo kati ya Serikali na *AFD* utasainiwa mwezi Mei, 2014. Ujenzi wa miradi utanza baada ya kukamilika kwa taratibu za zabuni na

kumpata Mkandarasi. Miradi ikikamilika itahudumia **asilimia 15** ya wakazi wa Bukoba na **asilimia 20** ya wakazi Mji wa Musoma.

(xi) Miradi ya Majisafi na Usafi wa Mazingira katika Miji Inayozunguka Ziwa Tanganyika

160. Mheshimiwa Spika, Mradi wa Maji na Usafi wa Mazingira kwa eneo la Ziwa Tanganyika (*LT-WATSAN*) unatekelezwa katika nchi za Zambia, Burundi, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo, Rwanda na Tanzania, na kusimamiwa na Shirika la Makazi la Umoja wa Mataifa (*UN-HABITAT*). Kwa upande wa Tanzania, mradi unatekelezwa katika miji ya Kigoma, Kasulu, Mpanda, Namanyere, Uvinza na Kasanga. Mradi huo ulifanyiwa upembuzi yanikifu mwaka 2011, hata hivyo, utekelezaji wake haukuanza kutokana na kutopatikana kwa fedha. Kwa sasa gharama za utekelezaji zimeongezeka ikilinganishwa na makadirio ya awali, hivyo, nchi wanachama walielekezwa wapitie upya gharama za ujenzi ili kupata gharama halisi za sasa. Baada ya mapitio, gharama hizo kwa Tanzania zimekadiriwa kuwa **Dola za Marekani milioni 39.18**, ambazo zimepangwa kama ifuatavyo:- Mji wa Kigoma ni **Dola za Marekani milioni 19.10**; Kasulu **Dola za Marekani milioni 5.39**; Mpanda **Dola za Marekani milioni 4.33**; Namanyere **Dola za Marekani milioni 3.79**; Uvinza **milioni 3.01** na Kasanga **milioni 3.56**. Kazi zinazotarajiwa kutekelezwa ni pamoja na usambazaji wa majisafi na usafi wa mazingira, ujenzi wa mifereji ya maji ya mvua na uondoaji wa taka ngumu pamoja na kuzijengea uwezo taasisi husika. Wafadhili wa mradi huo wanatarajiwa kupatikana baada ya majadiliano yetu katika Kikao cha Mawaziri wa Maji wa nchi zetu kilichofanyika Mjini Bujumbura, mwezi Aprili, 2014

3.3.2 Uboreshaji wa Huduma ya Maji katika Miji Mikuu ya Mikoa Mipya

161. Mheshimiwa Spika, Serikali inaendelea kuboresha huduma ya majisafi katika miji mikuu ya mikoa mipya ya Mpanda, Njombe na Bariadi. Miradi inayoendelea kutekelezwa katika miji hiyo ni:-

(i) Mji wa Mpanda

162. Mheshimiwa Spika, Serikali inatarajia kutumia **shilingi bilioni 2.6** kwa ajili ya kuboresha huduma ya maji kwa kujenga miradi mbalimbali katika Mji wa Mpanda. Katika mwaka 2013/2014 Serikali imetuma kiasi cha **shilingi bilioni 1.5** kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya maji katika mji huo. Kazi zinazoendelea kutekelezwa ni pamoja na kulaza bomba kutoka maeneo ya Ikolongo hadi Kazima urefu wa **kilomita 13.6**; ujenzi wa tanki lenye ujazo wa **lita milioni moja**; nyumba **mbili** za watumishi Ikolongo na Kazima na kufungwa *solar panel*; ulazaji wa mabomba ya kusambaza maji urefu wa **kilomita 48** yenye kipenyo cha **milimita 110** maeneo ya Kawajense, Kazima, Nsemulwa, Ilembo na Makanyagio; na ununuzi wa dira za maji **4,000** na viungio vyake.

163. Mheshimiwa Spika, hadi mwezi Machi 2014, utekelezaji wa kazi hizo, ni kama ifuatavyo:-

- i. Mtaro wa urefu wa **kilomita 12.4** umechimbwa kati ya **kilomita 13.6** na kulaza bomba urefu wa **kilomita 1.3**. Kazi hizo zinatarajiwa kukamilika mwezi Agosti, 2014;
- ii. Ujenzi wa nyumba **mbili** na tanki la maji lenye ujazo **lita milioni moja** umeanza na kazi hii itakamilika mwezi Agosti, 2014; na

- iii. Ununuzi wa viungio kwa ajili ya ufungaji wa dira za maji umekamilika. Aidha, ununuzi wa vifaa vyote vya mradi unatarajiwa kukamilika mwezi Agosti, 2014.

Mradi utakapokamilika utaongeza kiasi cha lita **milioni tano** za maji kwa siku. Vilevile, idadi ya watu wapatao **50,000** watanufaika na huduma hiyo ambapo upatikanaji wa maji utaongezeka kutoka **asilimia 38.8** ya sasa hadi kufikia **asilimia 72**. Katika mwaka 2014/2015, Serikali imetenga **shilingi bilioni 3** kwa ajili ya kutekeleza ujenzi wa mradi kutoka chanzo cha maji cha mtiririko Ikolongo II awamu ya pili utakaoongeza upatikanaji wa maji kutoka **asilimia 72** hadi **asilimia 82**.

(ii) Mji wa Njombe

164. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014 Serikali imetuma kiasi cha **shilingi bilioni 1.2** kwa ajili ya utekelezaji wa mradi wa maji katika Mji wa Njombe. Kazi zinazoendelea kufanyika ni ujenzi wa intake ya maji na kulaza bomba kuu la maji kwa gharama ya **shilingi bilioni 1.75** na ujenzi wa matanki **matatu** ya lita **135,000** kila moja kwa gharama ya **shilingi milioni 321**. Kazi zote zinataraajiwa kukamilika mwezi Juni, 2014. Mradi huo ukikamilika, kiasi cha maji kitaongezeka kutoka lita **milioni 3.66** hadi lita **milioni 5.77** kwa siku. Wananchi watakaonufaika na mradi wataongezeka kutoka **20,734** hadi **32,734**. Na mradi utakidhi mahitaji ya maji toka **asilimia 41** za sasa na kufikia **asilimia 58**. Katika mwaka 2014/2015 mradi huu utapanuliwa ili ufikie **asilimia 79** ya mahitaji ya Mji wa Njombe. Kiasi cha **shilingi bilioni 3.5** kimetengwa kwa kazi hiyo.

(iii) Mji wa Bariadi

165. Mheshimiwa Spika, kazi zilizopangwa kutekelezwa katika Mji wa Bariadi ni kuchimba visima **sita** na kufunga pampu; kujenga tanki la maji lenye ujazo wa **lita 45,000**; kupanua mtandao wa maji; kukarabati tanki la Somanda; kuunganisha umeme kwa ajili ya visima vya Somanda, Sanungu, Isanzu na Kidinda; na kujenga ofisi ya mamlaka ya maji. Mradi huo utagharimu **shilingi bilioni 2**. Hadi mwezi Machi 2014, mtaro wenye urefu wa **kilomita 6.8** kati ya **kilomita 7.6** umechimbwa na ulazaji wa mabomba yenye urefu wa **kilomita 2.1** umekamilika kati ya **kilomita 7.6** zilizopangwa. Nguzo za umeme tayari zimefika katika eneo la ujenzi. Katika mwaka 2013/2014, Wizara imetuma **shilingi bilioni 1.2** kwa ajili ya utekelezaji wa kazi hizo. Mradi ukikamilika, kiasi cha maji kitaongezeka kutoka **lita 861,000** hadi **lita 1,560,000** kwa siku na huduma ya upatikanaji maji itaimarika kutoka **asilimia 17** hadi **asilimia 30**. Katika mwaka 2014/15 Serikali imetenga **shilingi bilioni 3.5** ili kuendelea na ujenzi na upanuzi wa mradi wa maji wa Mji wa Bariadi kutoka **asilimia 30** kufikia **asilimia 75** ya mahitaji ya kila siku.

3.3.3 Usanifu wa Miradi ya Majisafi na Majitaka

166. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2014/2015, Serikali itaendelea na usanifu wa kina na kuandaa vitabu vya zabuni kwa miradi ya maji katika miji midogo na miji mikuu ya Wilaya za Biharamulo, Muleba, Ngara, Karagwe, Chato na Bunazi (Kagera). Mtaalam Mshauri ameajiriwa tarehe 27/12/2013 na anaendelea na kazi ya upembuzi yakinifu. Taratibu za kuwapata Wataalam Washauri katika mji wa Kakonko (Kigoma) na Miji ya Namanyere, Chala na Laela (Rukwa) zinaendelea. Kwa upande wa Miji ya Manyoni na Kiomboi (Singida), Mtaalam Mshauri ameanza kazi tarehe 21/08/2013 na anatarajiwa kukamilisha mwezi

Juni, 2014. Usanifu unaendelea kwa miradi ya maji ya Miji ya Mombo, Songe, Lushoto, Kasela, Korogwe na Handeni Trunk Main - *HTM* katika Mkoa wa Tanga; na mradi wa kutoa maji Mto Ugala hadi Miji ya Urambo na Kaliua. Katika Mkoa wa Tabora. Katika mwaka **2014/2015**, Serikali itaendelea na utekelezaji wa miradi hiyo.

3.3.4 Miradi ya Maji kutoka Ziwa Victoria kupeleka katika Miji Mbalimbali

167. Mheshimiwa Spika, maandalizi ya ujenzi wa miradi ya maji kutoka Ziwa Victoria kupeleka katika miji mbalimbali yanaendelea. Mradi wa kupeleka maji katika Miji ya Bariadi, Mwanhuzi, Lagangabilili na Maswa utakapokamilika utanufaisha **vijiji 40** vilivyo umbali wa **kilomita 12** kandokando ya bomba kuu kutoka kwenye Ziwa Victoria. Katika mwaka 2014/2015, kiasi cha **shilingi bilioni 3.5** zimepangwa kwa ajili ya mradi huo, na upembuzi yakinifu utanza mwezi Mei, 2014. Kwa upande wa Miji ya Magu kwenda Kwimba, mradi utakapokamilika utahudumia vijiji na miji ya njiani litakapopita bomba kuu ikiwemo miji midogo ya Sumve na Malya na kiasi cha **shilingi bilioni 4** zimepangwa kutumika kwa ajili ya utekelezaji wa mradi huo. Vilevile, Miji ya Kagongwa, Isaka hadi Tinde itapata huduma ya maji kutoka bomba kuu la Kahama-Shinyanga kutoka Ziwa Victoria. Katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu imepanga kutumia kiasi cha **shilingi bilioni 8** kwa ajili ya utekelezaji wa mradi huo.

166. Mheshimiwa Spika, mradi wa upanuzi wa mtandao wa bomba kuu la maji la Mamlaka ya Maji ya *KASHWASA* kutoka tanki la maji lililopo katika kijiji cha Mhalo kwenda katika Mji wa Ngudu unatekelezwa na unatarajiwa kukamilika mwezi Mei, 2014. Mradi huu unasimamiwa na Mamlaka ya *KASHWASA*. Kazi zilizokamilika hadi sasa ni uchimbaji wa mtaro na kulaza bomba kutoka kijiji cha

Runere hadi Mjini Ngudu umbali wa **kilomita 24.6**; na ukarabati wa tanki la maji lililopo Ngudu; na **chemba 13** kati ya **75** zimejengwa. Mradi upo katika hatua nzuri ya utekelezaji, ambapo majaribio ya kupeleka maji kutoka Mhalo hadi Runere yamefanyika. Maandalizi ya kazi za majaribio ya kupeleka maji kutoka Runere hadi Ngudu yanaendelea.

3.3.5 Mradi wa Maji wa Chalinze

168. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu iliendelea na utekelezaji wa awamu ya pili ya mradi wa maji Chalinze, utakaotoa huduma ya majisafi katika vijiji **47** vya mikoa ya Pwani (**42**) na Morogoro (**5**). Mradi huo unaotekelezwa na Serikali kwa kushirikiana na *BADEA*, Serikali ya Jamhuri ya Watu wa China na Mfuko wa Pamoja wa Sekta ya Maji, utawanufaisha wakazi **197,684** wa Wilaya **tatu** za Bagamoyo, Kibaha na Morogoro. Wizara yangu inaendelea kutekeleza awamu hiyo ya mradi inayotegemewa kukamilika mwezi Septemba, 2014. **Jedwali Na. 11** linaonesha viwango vya utekelezaji wa sehemu mbalimbali za mradi huo.

169. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Serikali iliingia Mkataba na Mtaalam Mshauri ili kufanya mapitio ya usanifu na kusimamia utekelezaji wa mradi wa Chalinze awamu ya tatu utakaogharimu **Dola za Marekani milioni 49**. Kazi hiyo ilianza mwezi Agosti, 2013 na inatarajiwa kukamilika mwezi Juni, 2014. Katika mwaka 2014/2015 Serikali itanza ujenzi wa mradi baada ya kumpata Mkandarasi. Mradi huo unatarajiwa kukamilika mwaka 2016. Kazi zitakazotekelezwa ni ukarabati wa chanzo, kujenga matanki ya kuhifadhia maji katika vijiji 20, kupanua mitandao ya bomba kuu na bomba la usambazaji, kujenga tanki kubwa la kuhifadhia maji katika Mlima Mazizi

na kujenga vituo vya kuchotea maji katika maeneo ambayo hayakufikiwa na ujenzi wa awamu za I na II.

3.3.6 Miradi katika Jiji la Dar es Salaam

170. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu iliendelea kutekeleza miradi mbalimbali iliyopangwa ili kuboresha upatikanaji wa huduma ya maji katika Jiji la Dar es Salaam. Hadi mwezi Machi, 2014 miradi inayoendelea kutekelezwa ni kama ifuatavyo:-

(a) Ujenzi wa Bwawa la Kidunda

171. Mheshimiwa Spika, Mtaalam Mshauri aliyepewa kazi ya kutathmini athari za kimazingira na kijamii (*ESIA*) zitakazotokana na ya ujenzi wa barabara kuelekea eneo la ujenzi wa bwawa la Kidunda amewasilisha rasimu ya mwisho ya kazi hiyo tarehe 24 Februari, 2014. Serikali imekamilisha taratibu za kumpata Mkandarasi wa ujenzi wa barabara kuelekea kwenye eneo la bwawa na ujenzi unatarajiwa kuanza mara baada ya kukamilika tathmini ya *ESIA* na ulipaji fidia kwa watakoathirika na mradi.

172. Mheshimiwa Spika, upande wa malipo ya fidia, Mthamini wa Serikali amekamilisha mapitio ya uthamini ili kuongeza thamani ya fidia baada ya kuchelewa malipo. Kulingana na Sheria ya Ardhi **Na. 4** ya mwaka 1999, thamani ya fidia imeongezeka kwa **asilimia 8**. Vitabu vipya vimetayarishwa na rasimu ziliwasilishwa tarehe **28/2/2014**. Taratibu za kupata fedha za kulipia fidia hiyo ambayo ni **shilingi bilioni 7.9** zinaendelea. Katika mwaka 2014/2015, Serikali imepanga kutumia kiasi cha **shilingi bilioni 7.0** kwa ajili ya maandalizi na ulipaji wa fidia. Aidha, Wizara inaendelea na juhudi za kutafuta fedha za ujenzi wa bwawa na hivi sasa yapo mashauriano kati ya Benki ya Uwekezaji ya Afrika Kusini ikishirikiana na Benki ya

Rasilimali ya Tanzania, na Benki ya Dunia kwa ajili ya kupata fedha za ujenzi wa bwawa hilo.

(b) Visima Virefu vya Kimbiji na Mpera

173. Mheshimiwa Spika, mradi wa visima virefu vya Kimbiji na Mpera unahusisha uchimbaji wa visima **20** vya uzalishaji na visima **vinane (8)** vya kubaini mwenendo wa rasilimali za maji chini ya ardhi. Hadi mwezi Machi, 2014 Mtaalam Mshauri wa kusimamia kazi ya uchimbaji wa **visima 20** vya Kimbiji na Mpera ametoa maoni yaliyowasilishwa na Mkandarasi kuhusu uagizaji vifaa vya kuchimbia visima pamoja na mabomba (*casings and screens*) yatakayotumika katika uchimbaji wa visima hivyo. Mkandarasi anaendelea kukamilisha maandalizi ya vitendea kazi na mabomba (*equipment mobilization*) na anategemewa kuanza kazi mwezi Juni, 2014. Uchimbaji wa visima hivyo unatarajiwa kukamilika mwezi Novemba, 2014.

174. Mheshimiwa Spika, mkandarasi wa uchimbaji wa visima virefu **vinane (8)** vya uchunguzi wa mwenendo wa maji chini ya ardhi amekamilisha uchimbaji wa visima **viwili (2)** eneo la Mwasonga na Mkuranga. Majaribio ya uwingi (*output*) wa maji katika visima hivyo na matokeo ya vipimo vya ubora wa maji yameonesha dalili za kuwa na maji mengi yenye ubora unaofaa kwa matumizi ya binadamu. Kwa sasa Mkandarasi anachimba kisima cha tatu eneo la Kibada na amefikia mita **200** kati ya mita **600**. Aidha, Mtaalam Mshauri anayetathmini athari za kimazingira na kijamii (*ESIA*) amewasilisha rasimu ya tatu ya taarifa ya *ESIA* tarehe 24/3/2014 na kupelekwa Benki ya Dunia tarehe 26/03/2014 kwa ajili ya kuridhiwa.

175. Mheshimiwa Spika, baada ya ulipaji wa fidia kwenye eneo la **mita 60** kuzunguka kila kisima katika

maeneo ya Kimbiji na Mpera kukamilika, Serikali ilikamilisha uhakiki wa fidia katika maeneo ya Luzando na Kisarawe II. Ulipaji wa fidia kwa eneo litakapojengwa tanki la Kisarawe II ulianza tarehe 20/8/2013 na kwa eneo la Luzando tarehe 29/10/2013. Vilevile, uthamini katika maeneo ya ujenzi wa njia za mabomba na barabara kuelekea kwenye visima umeanza, na maombi ya kupata Wathamini kutoka Ofisi ya Mthamini Mkuu wa Serikali yamewasilishwa. Kwa sasa Mtaalam Mshauri anakamilisha usanifu wa kazi hiyo. Katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaendelea kutekeleza mradi wa kuchimba visima katika eneo la Kimbiji na Mpera.

(c) Upanuzi wa Mtambo wa Ruvu Juu

176. Mheshimiwa Spika, katika kukabiliana na changamoto ya ukuaji wa kasi wa Miji ya Mlandizi, Kibaha na Jiji la Dar es Salaam, Wizara yangu kwa kushirikiana na Serikali ya India inajenga na kupanua mtambo wa kuzalisha maji Ruvu Juu na ulazaji wa bomba kuu kutoka Mlandizi hadi Kimara kuanzia tarehe **15/02/2014**. Mradi huo unatarajiwa kukamilika baada ya miezi 18. Mradi utakapokamilika utagharimu **Dola za Marekani milioni 39.7** kwa ajili ya upanuzi wa mtambo na **Dola za Marekani milioni 59.3** kwa ulazaji wa bomba kuu. Kukamilika kwa upanuzi wa mradi kutaongeza uzalishaji wa maji kutoka lita **milioni 82** hadi lita **milioni 196** kwa siku. Aidha, wananchi wanaoishi kwenye maeneo ya Jiji ambayo miundombinu ya usambazaji maji ilikarabatiwa na haikuwa na maji kwa kipindi kirefu watapata huduma hiyo.

(d) Upanuzi wa Mradi wa Maji wa Ruvu Chini

177. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Serikali kwa kushirikiana na *MCC*, imekamilisha upanuzi wa mradi wa maji wa Ruvu Chini. Kwa sasa Mkandarasi

anafanya majaribio ya mitambo. Hadi mwezi Machi 2014, kazi ya ulazaji wa bomba kuu kutoka mitambo ya Ruvu Chini hadi kwenye matanki ya Chuo Kikuu cha Ardhi lenye urefu wa **kilomita 55.93** imekamilika kwa **asilimia 62.87** sawa na **kilomita 35.16**. Kazi hiyo inatarajiwa kukamilika mwezi Juni, 2014. Aidha, kazi ya ujenzi wa kingo za Mto Ruvu katika eneo la Kidogozero ulikamilika mwezi Novemba, 2013 na umekabidhiwa kwa *DAWASA*, kwa sasa Mkandarasi yuko kwenye kipindi cha uangalizi (*defects liability period*).

(e) Ukarabati na Upanuzi wa Mfumo wa Kusambaza Majisafi

178. Mheshimiwa Spika, Mradi wa Ukarabati na Upanuzi wa Mfumo wa Kusambaza Majisafi kati ya Jiji la Dar es Salaam na Mji wa Bagamoyo unahusisha kuunganisha wateja kutoka Tegeta hadi Mpiji na Mpiji hadi Bagamoyo. Mradi huo unajumuisha ulazaji wa mabomba ya urefu wa **kilomita 732** ya kusambaza maji yatakayounganisha wateja **24,400** na kujenga magati **30** kati ya Bagamoyo na Tegeta. Mtaalam Mshauri atakayesanifu na kusimamia ujenzi amepatikana. Kwa sasa Mtaalam Mshauri huyo anaandaa nyaraka za zabuni za ujenzi wa mradi (*pre-qualification document*) na tayari amewasilisha rasimu ya kwanza ya nyaraka za kuwatafuta Wakandarasi watakaoshiriki zabuni. Aidha, kwa mradi wa kuunganisha mabomba ya usambazaji maji ya urefu wa **kilomita 300** kwenye eneo la Mbezi hadi Kiluvya uliendelea kutekelezwa. Jumla ya wateja **10,000** wataunganishwa na magati **30** yatajengwa. Kazi hiyo inahusu miradi ya mabomba madogo madogo na kuunganisha wateja kwenye eneo kati ya Mbezi hadi Kiluvya. Mtaalam Mshauri anaandaa nyaraka za zabuni.

179. Mheshimiwa Spika, katika kuendelea kuboresha hali ya huduma ya maji katika Jiji la Dar es Salaam ili iwe endelevu, Wizara yangu imefikia makubaliano ya awali na Benki ya Rasilimali Tanzania (*TIB*) ili kuwekeza kwenye mradi wa ukarabati na upanuzi wa mfumo wa usambazaji maji katika Jiji la Dar es Salaam. Kwa sasa Mtaalam Mshauri ameanza kazi ya upembuzi yakinifu na kuandaa makadirio ya gharama za mradi ili zitumike kutayarisha Mkataba wa kifedha. Pamoja na majadiliano yanayoendelea na *TIB*, Kampuni za *AVIC International na China Machinery and Engineering Corporation* kutoka nchini China zimeonesha nia ya kufadhili baadhi ya miradi ikiwemo upanuzi wa miundombinu ya majitaka. Wizara yangu inaendelea na taratibu za awali za kufikia mikataba ya kifedha.

(f) Miradi Mingine ya Kuboresha Huduma ya Maji Jijini Dar es Salaam

180. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu kwa kushirikiana na Shirika la Maendeleo la Ubelgiji (*BTC*) na Umoja wa Nchi za Ulaya imekamilisha miradi **tisa (9)** kati ya miradi **15** ya kujenga mifumo ya usambazaji maji katika maeneo ya Jiji la Dar es Salaam. Kazi zilizokamilika ni pamoja na kuchimba visima **14**; na kujenga vituo **194** vya kuchotea maji na matanki **15** ya kuhifadha maji. Miradi **sita (6)** iliyobaki katika maeneo ya Tabata Darajani, Minazi mirefu, Kinyerezi, Mwanamtoti, Yombo Dovya - Msakala na Tandale inatarajiwa kukamilika mwezi Juni, 2014 baada ya kuwasha mitambo na kupima msukumo wa maji (*pressure test*). Vilevile, mradi huo umejenga vyoo bora **21** vya mfano katika maeneo ya jumuiya (shule **6** za msingi, zahanati **4**, soko **1** na katika Ofisi za Serikali za Mitaa **10**). Vyoo hivyo vimejengwa kwa lengo la watu kujifunza jinsi ya kujenga vyoo bora katika makazi yao. Pamoja na ujenzi wa vyoo hivyo vipya, mradi umekarabati vyoo vya zamani

katika shule **tisa (9)**. Vilevile, mradi umetoa elimu ya maji, afya na usafi wa mazingira kwa wananchi na wanafunzi wa shule husika katika eneo la mradi. **Jedwali Na. 12** linaonesha utekelezaji wa uchimbaji wa visima katika maeneo mbalimbali ya mradi Jijini Dar es Salaam

181. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu iliendelea kutekeleza miradi ya uchimbaji wa visima katika maeneo mbalimbali ya Jiji la Dar es Salaam ili kupunguza kero ya maji wakati wa kusubiri utekelezaji wa Mradi Maalum wa Kuboresha Upatikanaji wa Huduma ya Majisafi na Uondoaji Majitaka katika Jiji la Dar es Salaam. Hadi mwezi Machi 2014, *DAWASA* imechimba visima **44** kati ya **visima 46** vilivyopangwa. Kati ya visima hivyo, visima **21** vimekamilika na kuanza kutumika. Visima **nane (8)** vipo Kimara, katika maeneo ya Mavurunza A, Kilungule A, Kilungule B, King'ongo I, King'ongo II, King'ongo III, Saranga I na Saranga II; Visima **vitano (5)** vipo Keko/Chang'ombe maeneo ya Keko Magurumbasi, Keko Mwanga A, Chang'ombe A, Unubini na Chang'ombe Toroli; na visima **vitatu (3)** vipo Sandali katika maeneo ya Sandali, Mpogo na Mwembe Ladu. Vilevile, visima vingine **vivili (2)** vilivyokamilika vinatumika Mburahati maeneo ya *Mburahati National Housing* na Shule ya Msingi Muungano; na kisima **kimoja kimoja** katika maeneo ya Mwaninga-Kigamboni, Kipunguni na *FFU* yaliyoko Ukonga. Katika mwaka 2014/2015, *DAWASA* itaendelea na kazi ya ufungaji wa pampu ili kukamilisha visima vilivyobaki.

(g) Mradi wa Maji ya Bomba kwenda Mloganzila

182. Mheshimiwa Spika, Serikali imeanza ujenzi wa Kampasi mpya ya Chuo Kikuu cha Udaktari na Sayansi Shirikishi katika eneo la Mloganzila. Ili kurahisisha ujenzi, Wizara yangu inajenga mradi wa Bomba la Maji kwenda eneo la upanuzi. Katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu

imekamilisha usanifu wa mradi, ununuzi wa mabomba na pampu, ukarabati wa tanki la zamani kwenye kituo cha kusukumia maji na ujenzi wa mnara wa tanki jipya litakalopokea maji kutoka kwenye chanzo cha Ruvu Juu. Kazi zote zilikamilika mwezi Oktoba, 2013. Uchimbaji wa mtaro wenye urefu wa **kilomita 1.94** umekamilika ambapo mabomba yenye urefu wa **kilomita 1.0** yamelazwa. Kazi ya kulaza mabomba yenye urefu wa **kilomita 0.94** zilizobaki inaendelea na mradi utakamilika mwezi Juni, 2014.

3.3.7 Huduma ya Maji katika Miji Mikuu ya Wilaya, Miji Midogo na Miradi ya Kitaifa

(a) Miradi ya Maji katika Miji ya Kibiti na Kibaigwa

183. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu ilikamilisha ujenzi wa miradi ya maji katika Miji ya Kibiti na Kibaigwa katika mwaka 2013/2014. Mradi wa Kibiti ambao uligharimu **shilingi bilioni 5.3** ulizinduliwa rasmi tarehe 5/10/2013 na **Mhe. Dr. Jakaya Mrisho Kikwete**, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Mradi huo unatoa huduma kwa wakazi wapatao **29,931** wa Kata **mbili** za Kibiti na Mtawanya. Aidha, mradi wa Kibaigwa ulioghharimu **shilingi bilioni 2.27** ulizinduliwa na **Mhe. Mizengo Kayanza Peter Pinda (Mb)**, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, wakati wa Maadhimisho ya Wiki ya Maji tarehe 17/3/2014. Kukamilika kwa mradi huo kumewezesha **asilimia 90** ya wananchi wa Kibaigwa kupata maji safi na salama ukilinganisha na **asilimia 48** kabla ya mradi.

(b) Miradi ya Maji katika Miji ya Kisarawe, Ikwiriri, Kilosa, Turiani, Mahenge, Mvomero na Gairo

184. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza miradi ya maji katika Mji wa Kisarawe, Wizara imekamilisha uchimbaji wa visima **vitano (5)** katika maeneo ya Kwala, Mtunani, Chole-Samvula, Yombo-Lukinga I na Yombo-Lukinga II. Aidha, Wizara imeendelea na ujenzi wa miradi ya maji katika miji midogo ya Ikwiriri, Kilosa, Turiani, Mahenge, Mvomero na Gairo. Hadi mwezi Machi 2014, ujenzi wa miradi ya maji katika miji hiyo ipo katika hatua mbalimbali za utekelezaji kama ifuatavyo:- Ikwiriri **asilimia 100**, Kilosa **asilimia 80**, Turiani **asilimia 77**, Mahenge **asilimia 77**, Mvomero **asilimia 81** na Gairo **asilimia 86**. Miradi hiyo inatarajiwa kukamilika mwaka 2014/2015.

(c) Miradi ya Maji Masasi/Nachingwea na Bunda

185. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu imekamilisha ujenzi wa Mradi wa Maji wa Masasi-Nachingwea. Mradi huo umekamilika mwezi Julai, 2013 na unahudumia Miji ya Masasi na Nachingwea pamoja na vijiji vya Likwachu na Chinongwe vilivyopo Wilaya ya Ruangwa na vijiji vya Chiumbati Shuleni na Chiumbati Miembeni vilivyopo Wilaya ya Nachingwea. Kazi ya kuunganisha wateja na ufungaji wa dira za maji inaendelea. Hadi mwezi Machi, 2014 jumla ya wateja **2,972** wameunganishwa kwenye mtandao wa majisafi. Vilevile, huduma kwa wakazi wasio na maji majumbani inatolewa kwenye magati **68** yaliyojengwa maeneo mbalimbali ya Miji ya Masasi na Nachingwea.

186. Mheshimiwa Spika, katika Mji wa Bunda, hadi mwezi Machi, 2014 Mkandarasi amekamilisha kazi ya ukarabati wa matanki **mawili (2)** kati ya matanki **matatu (3)** yenye ujazo wa **lita 225,000** kila moja. Vilevile, ujenzi

wa Ofisi ya Mtaalam Mshauri na ununuzi wa magari **mawili** umekamilika. Kazi ya ulazaji wa bomba inaendelea na imefikia **asilimia 40**, ambapo **kilomita 9.3** kati ya **kilomita 25.4** zimekamilika. Katika mwaka 2014/2015 ujenzi huo utaendelea na kutumia **shilingi bilioni 3** kukamilisha ulazaji wa bomba na kujenga mfumo wa kusambaza maji katika Mji wa Bunda.

(d) Mradi wa Maji Orkesumet

187. Mheshimiwa Spika, Serikali kwa kushirikiana na Benki ya Maendeleo ya Nchi za Kiarabu (*BADEA*) na *OFID* inatarajia kujenga mradi wa majisafi utakaohudumia Mji wa Orkesumet. Katika utekelezaji wa mradi huo, *BADEA* watatoa **Dola za Marekani milioni 8**, *OFID* **Dola za Marekani milioni 8** na Serikali **Dola za Marekani milioni 2.4**. Mtaalam Mshauri anaendelea na kufanya mapitio (*review*) ya usanifu uliofanywa hapo awali na kutayarisha vitabu vya zabuni kwa ajili ya kumtafuta Mkandarasi wa ujenzi. Hadi mwezi Machi, 2014 Mtaalam Mshauri ameshawasilisha taarifa ya mapitio ya usanifu wa kina (*detail design review*), kwa ajili ya kuhakikiwa. Katika mwaka 2014/2015, ujenzi wa mradi huo utaanza baada ya kumpata Mkandarasi.

(e) Mradi wa Uboreshaji wa Huduma ya Majisafi Muheza

188. Mheshimiwa Spika, katika kupunguza kero ya upatikanaji wa majisafi na salama katika Mji wa Muheza, Wizara yangu imetuma **shilingi milioni 350** ili kuboresha miundombinu ya maji ya visima virefu **vitatu (3)** maeneo ya soko la Michungwani, *NHC-tank* na Kwasemwaiko. Kazi zinazoendelea kutekelezwa ni ununuzi na ufungaji wa pampu na viungio vyake, ujenzi wa chemba **mbili (2)** na vituo **viwili (2)** vya kuchotea maji, uchimbaji mtaro, ulazaji

wa mabomba na ununuzi wa vifaa vya ujenzi na umeme. Ujenzi huo ukikamilika kwenye kisima cha *NHC-tank* kitakuwa na uwezo wa kusukuma maji **lita 2,000** kwa saa (saa 22 kwa siku), kisima cha Kwsemwaiko kikikamilika kitasukuma maji **lita 2,500** kwa saa (saa 22 kwa siku).

(f) Mradi wa Uboreshaji wa Huduma ya Majisafi Karatu

189. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Serikali ilitekeleza mradi wa maji wa dharura katika Mji wa Karatu unaogharimu **Shilingi milioni 930**. Mradi huo umezinduliwa rasmi tarehe 22/04/2014 na Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, **Mhe. Dr. Jakaya Mrisho Kikwete**. Kazi zilizokamilika hadi sasa ni ujenzi wa tanki **moja** lenye **ujazo wa lita 225,000**; ulazaji wa bomba kuu lenye urefu wa **kilomita 2.9**; ulazaji wa mabomba ya kusambaza maji yenye urefu wa **kilomita 4.4**; ujenzi wa **vituo 12** vya kuchotea maji; ujenzi wa njia kuu ya umeme yenye urefu wa **kilomita 1.2**; na ufungaji wa transfoma na pampu. Kazi hizo zimegharimu **shilingi milioni 609.9** na kuongeza upatikanaji wa maji kwa kiasi cha **lita 720,000** kwa siku na hivyo kufikia **asilimia 34.5** ya mahitaji ya maji kwa Mji wa Karatu. Katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu imepanga kutumia **shilingi milioni 250** kuendelea kutekeleza kazi zilizobaki ambazo ni pamoja na:- Ujenzi wa tanki **moja** lenye **ujazo wa lita 225,000**; ulazaji wa mabomba ya usambazaji wa maji yenye urefu wa **kilomita 3.8**; na uchimbaji wa mitaro na ulazaji wa mabomba ya kupeleka maji eneo la G-lambo.

(g) Miradi ya Maji ya Miji Midogo

190. Mheshimiwa Spika, Serikali imetenga **shilingi bilioni 17.1** kwa ajili ya kukarabati na kupanua miundombinu ya maji katika miji mikuu ya wilaya na miji

midogo **46**. Fedha hizo zitatumika kutekeleza miradi inayoendelea na ambayo italeta ahueni kubwa ya maji kwa wakazi wa Miji hiyo. Miradi hiyo imeorodheshwa kwenye **Jedwali Na. 13** linaonesha mchanganuo wa fedha zitakazotumwa kwenye Mamlaka za Miji Mikuu ya Wilaya na Miji Midogo.

(h) Mradi wa Maji Longido

191. Mheshimiwa Spika, Mji wa Longido unakadiriwa kuwa na wakazi **21,000** na mifugo ipatayo **13,000**. Mahitaji ya maji kwa sasa ni wastani wa **lita milioni 1.2** kwa siku wakati uzalishaji wa maji kwa siku ni wastani wa **lita 240,000**. Utafiti uliofanyika awali umeonesha kuwa maeneo ya karibu na Mji hayana vyanzo vya maji vinavyoweza kutosheleza mahitaji ya maji kwa Mji huo. Kutokana na hali hiyo, Wizara yangu imefanya utafiti wa kina na kubaini kuwa chanzo pekee ambacho kitatosheleza mahitaji ni Mto Meru. Katika mwaka 2014/2015, Wizara imetenga **shilingi bilioni 3** kutekeleza mradi wa kutoa maji Mto Meru hadi Mji wa Longido ili kutatua tatizo la maji katika Mji huo.

3.3.8 Miradi ya Maji ya Kitaifa

192. Mheshimiwa Spika, katika kukabiliana na upungufu wa maji katika Miradi ya Kitaifa na kuboresha hali ya upatikanaji wa huduma katika maeneo ya miradi hiyo, Wizara yangu ilituma **shilingi milioni 870** kwa ajili ya ununuzi wa pampu, mabomba na ukarabati wa miundombinu ya maji. Mgao wa fedha ulikuwa kama ifuatavyo:- *Handeni Trunk Main - HTM shilingi milioni 50*, Makonde **shilingi milioni 60**, Maswa **shilingi milioni 200**, Mugango-Kiabakari **shilingi milioni 250**, Wanging'ombe **shilingi milioni 50**, Chalinze **shilingi milioni 60**, Masasi-Nachingwea **shilingi milioni 150**, na KASHWASA **shilingi**

milioni 50. Katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu imepanga kutumia jumla ya **shilingi bilioni 11.6** kukarabati miundombinu ya maji katika miradi hiyo ili kuhakikisha wananchi wanapata huduma iliyo bora na endelevu.

193. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaajiri Mtaalam Mshauri wa kufanya mapitio ya usanifu na usimamizi wa mradi wa miundombinu ya maji katika Mradi wa Kitaifa Mugango-Kiabakari na vijiji vilivyopo umbali wa **kilomita 12** kando ya bomba kuu. Mradi huo utatekelezwa na Serikali kwa kushirikiana na Benki ya Kiarabu kwa Maendeleo ya Afrika (*BADEA*) na Mfuko wa Maendeleo wa Saudia (*Saudi Fund for Development - SFD*) kwa gharama ya **Dola za Marekani milioni 30.69**. Kazi zitakazotekelezwa ni pamoja na ujenzi wa chanzo, ujenzi wa mtambo wa kusafisha na kusukuma maji, kujenga matanki matatu, kulaza mabomba kutoka Mugango hadi Kiabakari na Butiama urefu wa **kilomita 32**, kukarabati mitambo ya kusukuma maji ya Kiabakari na kulaza mabomba ya mtandao wa usambazaji maji Butiama hadi Bisalye. Kukamilika kwa mradi huo kutanufaisha wananchi wapatao **80,000** katika eneo hilo.

3.3.9 Kuzijengea Uwezo Mamlaka za Majisafi na Usafi wa Mazingira Mijini

194. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu imeendelea kuzijengea uwezo Mamlaka za Majisafi na Usafi wa Mazingira Mijini ili ziongeze ufanisi katika utoaji wa huduma kwenye maeneo yao. Ujenzi wa ofisi za Mamlaka za maji za Miji ya Utete na Mpwapwa umekamilika. Ujenzi wa ofisi ya Mamlaka ya Majisafi na Usafi wa Mazingira Mijini Babati unaendelea na unatarajiwa kukamilika mwezi Juni, 2014. Katika Mamlaka ya maji Tunduma, ujenzi wa ofisi utakamilika mwezi Novemba,

2014. Aidha, katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaendelea kuziimarisha mamlaka za maji ngazi ya mikoa, wilaya, miji midogo na miradi ya kitaifa kwa kuzijengea mazingira mazuri zaidi ya kazi ili zitoe huduma bora kwa wananchi.

195. Mheshimiwa Spika, ili kujengea uwezo miradi ya kitaifa na mamlaka za maji za daraja B na C, Wizara yangu imetoa jumla ya **shilingi milioni 435** kwa ajili ya kulipia sehemu ya ankara za umeme wa mitambo ya kuzalisha maji. Katika mwaka 2014/2015 Wizara yangu, itaendelea kuchangia gharama za uendeshaji wa miradi ya kitaifa na Mamlaka za daraja B na C ili hatimaye ziweze kujiendesha zenyewe na hivyo kuipunguzia Serikali mzigo wa kuchangia gharama hizo.

196. Mheshimiwa Spika, kwa ujumla katika mwaka 2014/2015, Wizara itaendelea kuwekeza kwenye miundombinu ya maji na kuzijengea uwezo Mamlaka za maji za ngazi ya wilaya, miji midogo na miradi ya kitaifa ili kuboresha huduma ya majisafi na usafi wa mazingira katika maeneo ya mamlaka hizo.

3.4 TAASISI CHINI YA WIZARA YA MAJI

(a) Mamlaka ya Udhhibiti wa Huduma za Nishati na Maji (EWURA)

197. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu imeendelea kuisimamia Mamlaka ya Udhhibiti wa Huduma za Nishati na Maji (EWURA) ili iweze kutekeleza majukumu yake kama yalivyoainishwa kwenye Kifungu **Na. 414** cha Sheria **Na.11** ya EWURA ya mwaka 2001. Sheria hiyo inaitaka EWURA kudhibiti utoaji wa huduma kwenye Sekta za umeme, mafuta ya petroli, gesi

asilia, majisafi na majitaka nchini. Kwa mujibu wa sheria hiyo, *EWURA* ina majukumu ya kutoa leseni, kusimamia utekelezaji wa masharti ya leseni, kudhibiti ubora na ufanisi wa utoaji huduma, kutathmini na kupitisha bei za huduma na kutatua migogoro baina ya watoa huduma na wateja wao. Kwa upande wa sekta ya Maji, *EWURA* imeendelea na udhibiti wa huduma za maji zinazotolewa na Mamlaka za Maji **129** nchini. Kati ya Mamlaka hizo, **23** ni za miji mikuu ya mikoa, **96** za miji mikuu ya wilaya na miji midogo, *DAWASA*, *DAWASCO* na miradi ya maji **minane (8)** ya kitaifa.

198. Mheshimiwa Spika, *EWURA* iliendelea kutathmini na kuidhinisha bei za huduma ya maji kwa mamlaka mbalimbali za majisafi na usafi wa mazingira nchini. Katika mwaka 2013/2014, *EWURA* iliidhinisha bei mpya za huduma za maji kwa mamlaka 23 za maji za Babati, Moshi, Musoma, Kilwa Masoko, Kahama, Arusha, Bariadi, Dar es Salaam, Dodoma, Iringa, KASHWASA, Kigoma, Lindi, Mbeya, Morogoro, Mpanda, Mtwara, Mwanza, Shinyanga, Singida, Songea, Tabora na Tanga. Mabadiliko ya bei hizo yanatokana na kuongezeka kwa gharama za uendeshaji hususan gharama ya umeme. Aidha, *EWURA*, ilipokea na kupitia Mipango ya Kibiashara (*Business Plans*) ya miaka mitatu kutoka mamlaka za maji za Miji ya Kisarawe, Songea na Mtwara. Mamlaka zilizobaki zinaendelea kutekeleza mipango yao ya kibiashara.

199. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, *EWURA* ilitoa taarifa ya utendaji wa Mamlaka za Maji kwa mwaka 2012/13. Taarifa hiyo inaonesha kuwa mamlaka za maji zimepiga hatua katika ufungaji wa dira za maji, kuongezeka kwa idadi ya wateja wa majisafi na majitaka na ukusanyaji wa maduhuli. Aidha, katika mwaka 2013/2014, jumla ya malalamiko **12** yalipokelewa *EWURA*. Malalamiko hayo yalihusu ankara za majisafi na majitaka

zilizokosewa, ukosefu wa maji, kukatiwa huduma ya maji kimakosa na huduma hafifu kwa wateja (*poor customer service*). Kati ya malalamiko yaliyowasilishwa, **sita (6)** yamepatiwa ufumbuzi na **sita (6)** yaliyobaki yapo katika hatua mbalimbali za utatuzi.

200. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014 *EWURA* imeendelea kusimamia Sekta Ndogo za Umeme, Petroli na Gesi Asilia, hususan katika masuala ya kusimamia ubora wa huduma ya umeme, kukagua miundombinu ya umeme, gesi asili na mafuta ili kuhakikisha ubora na usalama wa huduma hizo. *EWURA* imeendelea kuandaa kanuni na taratibu zinazovutia uwekezaji na kutoa leseni **mbili (2)** kwa wawekezaji wa miradi midogo midogo isiyozidi Megawati **10** (makampuni ya Mapembasi ya Njombe na Bwelui ya Mbeya). Katika Sekta ndogo ya Petroli jumla ya leseni **15** kwa ajili ya wauzaji wa jumla wa mafuta ya petroli zilitolewa. Vilevile, leseni **19** kwa ajili ya wauzaji wa rejareja wa mafuta hayo zilitolewa. Aidha, *EWURA* imeendelea kukagua miundombinu ya kuchakata, kusafirisha na kusambaza gesi asilia na kubainika kuwa ni salama kwa matumizi na mazingira.

201. Mheshimiwa Spika, ili kuimarisha udhibiti wa huduma ya majisafi na uondoaji wa majitaka inayotolewa na mamlaka za majisafi na usafi wa mazingira nchini, katika mwaka 2014/2015 vipaumbele vifuatavyo vitazingatiwa:-

- (i) Kuhimiza uwekezaji kwa mamlaka za maji kwa kuandaa miongozo ya jinsi ya kushirikisha sekta binafsi katika utoaji wa huduma za majisafi na majitaka;

- (ii) Kuendelea kufuatilia utendaji wa mamlaka za maji nchini kwa kuchambua na kuhakiki taarifa za utendaji kazi na kukagua miundombinu na utendaji wa mamlaka za maji;
- (iii) Kuandaa miongozo ya viwango vya ubora wa huduma zinazotolewa na mamlaka za maji;
- (iv) Kuendelea kufuatilia utekelezaji wa mipango yao ya kibiashara (*Business Plans*) kwa kuzingatia mwongozo uliotolewa na *EWURA*;
- (v) Kuandaa na kutekeleza mipango ya kuhimiza ubora wa huduma wa mamlaka za maji katika miji midogo, miji mikuu ya wilaya na miradi ya kitaifa; na
- (vi) Kuandaa na kutekeleza hatua zitakazosaidia kupunguza gharama za kuunganisha huduma za maji kwa wateja.

202. Mheshimiwa Spika, EWURA ni mamlaka ya udhibiti wa Sekta kuu mbili za Nishati na Maji. Ili kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi zaidi, nimeiangiza EWURA iendeleze ushirikiano wa karibu na kupokea na kutekeleza miongozo inayotolewa na Wizara zinazosimamia Sekta hizo kulingana na Sheria zilizopo.

(b) Chuo cha Maendeleo na Usimamizi wa Maji

203. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza jukumu la Chuo cha Maendeleo na Usimamizi wa Maji la kujenga uwezo wa kitaalam wa fani za ufundi zinazohitajika kwenye Sekta ya Maji, Chuo kilidahili wanafunzi **412** wa mwaka wa kwanza wa Stashahada (*water technicians*) na wanafunzi **69** wa Shahada ya Kwanza ya Uhandisi wa Rasilimali za Maji na Umwagiliaji (*Bachelor of Engineering in Water*

Resources and Irrigation). Udahili huo umeongeza idadi ya wanafunzi wote kufikia **1,020** ikilinganishwa na **757** mwaka 2012/2013.

204. Mheshimiwa Spika, hadi mwezi Novemba 2013, wanafunzi **144** walihitimu mafunzo katika fani za ufundi sanifu wa mifumo ya usambazaji wa majisafi na usafi wa mazingira (**80**), utafutaji wa maji chini ya ardhi na uchimbaji wa visima vya maji (*Hydrogeology and water well drilling*) (**22**), haidrolojia na hali ya hewa (**26**) na teknolojia ya maabara ya uchunguzi wa ubora wa maji (*Water Quality Laboratory technology*) wanafunzi (**16**). Katika jitihada za kuongeza idadi ya wanafunzi wa kike kujiunga na fani za ufundi, Mamlaka ya Elimu Tanzania (*TEA*) ilifadhili wanafunzi **52** wa kike katika kozi za kuwawezesha kujiunga na masomo ya stahahada. Hii imewezesha kuongeza udahili wa wanafunzi wa kike kutoka **67** mwaka 2012/2013 hadi **79** katika mwaka 2013/2014.

205. Mheshimiwa Spika, vilevile, Chuo kimeendelea kutoa ushauri juu ya ubora wa maji kwa wateja **136** waliowasilisha sampuli za maji na kupima pamoja na kushauri juu ya upatikanaji wa maji ardhini katika maeneo ya Makambako (Njombe), Ilula (Iringa); Kiwalani, Kibamba na Kigamboni (Dar es Salaam); Gairo (Morogoro); Sikonge (Tabora), Korogwe (Tanga) na Makongo (Pwani). Aidha, washiriki **135** walipewa mafunzo ya muda mfupi katika fani mbalimbali zinazohusu Sekta ya Maji.

206. Mheshimiwa Spika, katika kuboresha mazingira ya utoaji wa mafunzo, Chuo kimesaini mikataba ya ununuzi wa vifaa ikiwa ni pamoja na samani na vitendea kazi vya maabara za *hydraulics*, ubora wa maji, usambazaji maji, hali ya hewa, na udongo. Katika kukabiliana na upungufu wa watumishi, Chuo kiliajiri watumishi **wanane (8)** na watumishi **70** walipatiwa mafunzo ya masuala ya ununuzi.

Katika mwaka 2014/2015 chuo kitaendelea kutoa mafunzo katika ngazi ya Stashahada (*Water Technician*) kwa wanafunzi **1,056**, sambamba na mafunzo ya ngazi ya Shahada kwa wanafunzi **135**. Mafunzo ya muda mfupi kwa washiriki **300** yatatolewa. Vilevile, Chuo kitafanya utafiti na kutoa ushauri katika masuala yanayohusu Sekta ya Maji. Ili kukabiliana na upungufu wa ofisi na madarasa, Chuo kitakarabati majengo yaliyopo na kuanza ujenzi wa jengo la ghorofa sita lenye madarasa, maabara, maktaba na kumbi za mikutano.

(c) Wakala wa Uchimbaji Visima na Ujenzi wa Mabwawa (DDCA)

207. Mheshimiwa Spika, Wakala wa Uchimbaji Visima na Ujenzi wa Mabwawa (*DDCA*) uliendelea na uchimbaji wa visima virefu katika maeneo mbalimbali nchini. Hadi mwezi Machi, 2014 visima virefu **100** vilikamilika na ifikapo mwezi Juni, 2014 visima vingine **150** vinatarajiwa kuchimbwa katika maeneo mbalimbali nchini. Aidha, uchunguzi wa maji chini ya ardhi kwa ajili ya uchimbaji visima virefu umekamilika katika maeneo **184** na ifikapo mwezi Juni, 2014 maeneo **244** yatachunguzwa. **Jedwali Na. 14** linaloonesha orodha ya visima vilivyochimbwa na *DDCA* katika mwaka 2013/2014.

208. Mheshimiwa Spika, Wakala umekamilisha mradi wa ujenzi wa mnara wa kubeba tanki la kuhifadhi maji na ujenzi wa miundombinu ya maji katika ghala la kuhifadhi madawa *MSD-Kizota* (Dodoma). Vilevile, Wakala unaendelea kutekeleza kazi ya ujenzi wa tanki la kuhifadhi maji *NHC-Kibada* (Kigamboni, Dar es Salaam) kazi ambayo imefikia **asilima 90**. Kazi hiyo itakamilika ifikapo mwezi Juni, 2014. Kazi ya upembuzi yakinifu wa miradi ya mabwawa katika maeneo **manne (4)** ya bwawa la *Aviv Estate* Wilayani Songea, bwawa la *Saadani National Park*

Wilayani Pangani, bwawa la *Pande Game Reserve* Wilayani Bagamoyo na bwawa la Mfilisi (Mbegesela) Wilayani Kilosa nayo imekamilika. Ujenzi wa bwawa la umwagiliaji la *Aviv Estate* – Lipokera, Songea utakamilika ifikapo mwezi Juni, 2014. Aidha, ukarabati wa mabwawa **matatu (3)** ya Seke Ididi Wilayani Kishapu, Habiya Wilayani Itilima na Matwiga Wilayani Chunya umeanza. Katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaendelea na mpango wa kuujengea uwezo Wakala kwa kununua mitambo mbalimbali ya uchimbaji visima na ujenzi wa mabwawa ili kuongeza kasi ya kuchunguza maji chini ya ardhi, uchimbaji wa visima na ujenzi wa mabwawa nchini. Wizara imeiagiza Wakala kuandaa mkakati wa kujitegemea (*Exit Strategy*), lengo likiwa ni kuwa na Wakala wenye weledi mkubwa na pia inayojitegemea katika kugharamia shughuli zake zote.

(d) Bohari Kuu ya Maji

209. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza majukumu yake, Bohari Kuu ya Maji inaendelea kununua, kuhifadhi na kusambaza vifaa na madawa ya kusafisha na kutibu maji kwenye Halmashauri mbalimbali, Mamlaka za Maji na Miradi ya Kitaifa. Katika mwaka 2013/2014, vifaa mbalimbali vilisambazwa vikiwemo pampu za maji, mabomba na viungio vyake. Aidha, Bohari Kuu ya Maji imekamilisha ujenzi wa uzio na ukarabati wa ghala la kuhifadhi vifaa vya ujenzi. Wizara yangu katika mwaka 2014/2015, itaendelea kuijengea uwezo Bohari Kuu ya Maji ili iweze kununua vifaa vya ujenzi wa miradi ya maji kwa wingi (*Bulk Purchase*) na kurahisisha upatikanaji wa vifaa hivyo katika Halmashauri, Mamlaka za Maji na Miradi ya Kitaifa ili kwenda sambamba na Mpango wa “Tekeleza Sasa kwa Matokeo Makubwa”. Aidha, nimeiagiza Bohari Kuu ya Maji kubuni Miradi ya Ubia (*Public Private*

Partnership-PPP) ili kupunguza utegemezi wake kwa Serikali.

3.5 MASUALA MTAMBUKA

(a) Sheria

210. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Wizara imeendelea kutoa ushauri wa kisheria na elimu kuhusu utekelezaji wa sheria mbalimbali na hatua za kuchukua dhidi ya ukiukwaji wa sheria hizo. Elimu na ushauri umetolewa katika ngazi ya Wizara, Bodi za Maji za Mabonde, Mamlaka za Maji, Halmashauri, Vyombo vya Watumiaji Maji na Wadau wa Sekta ya Maji kupitia mikutano, kongamano, warsha na mafunzo mbalimbali. Jumla ya nakala **478** za Sheria **Na.11** ya Usimamizi wa Rasilmali za Maji na Sheria **Na.12** ya Huduma za Maji na Usafi wa Mazingira za mwaka 2009 na kanuni zake zimesambazwa. Aidha, mikataba **110** zikiwemo Randama za Makubaliano (*MoU*) zilipitiwa na kutolewa ushauri wa kisheria.

211. Mheshimiwa Spika, Wizara ilikamilisha utayarishaji wa kanuni **saba (7)** za Sheria za Maji ambazo ni:- Usalama wa Mabwawa (*The Water Resources Management (Dam Safety) Regulations, 2013*), iliyochapishwa kwenye Gazeti la Serikali **Na. 237** la tarehe 02/08/2013; Usambazaji wa Maji (*The Water Supply Regulations 2013*) na Mfuko wa Taifa wa Uwekezaji wa Maji (*The National Water Investment Fund Regulations 2013*), Gazeti la Serikali **Na. 236** la tarehe 02/08/2013; Usimamizi wa Maji chini ya Ardhi (*The Ground Water (Exploration and Drilling) Licensing Regulations, 2013*), Gazeti la Serikali **Na. 219** la tarehe 02/07/2013; Uunganishaji wa Mamlaka za Maji (*Water Supply and*

Sanitation (Clustering of Water Authorities) Regulations, 2013) Gazeti la Serikali **Na 437** la tarehe 06/12/2013; Uteuzi na Sifa za Wajumbe wa Bodi (*EWURA (Appointment and Qualifications of Board Members) Regulations 2013*), Gazeti la Serikali **Na 255** la tarehe 23/8/2013; Uteuzi na Ukomo wa Wajumbe wa Baraza la Ushauri la Watumiaji (*EWURA (Appointment and Tenure of Members of the Consumer Consultative Council) Regulations, 2013*) Gazeti la Serikali **Na 256** la tarehe 23/8/2013; na Baraza la Ushauri kwa Serikali (*EWURA (Government Consultative Council) Regulations 2013*), Gazeti la Serikali **Na. 254** la tarehe 30/08/2013. Nakala **95** za Kanuni hizo zilisambazwa kwa jamii na pia zinapatikana kupitia tovuti ya Wizara ya Maji (www.maji.go.tz).

212. Mheshimiwa Spika, utayarishaji wa rasimu ya kanuni za Bodi ya Leseni (*The Water Supply and Sanitation (Licensing Board) 2014*) umekamilika. Rasimu ya tafsiri za Sheria ya Usimamizi wa Rasilimali za Maji **Na.11** ya mwaka 2009 na Sheria ya Huduma za Maji na Usafi wa Mazingira **Na. 12** ya mwaka 2009 kwa lugha ya Kiswahili zimekamilika na kuwasilishwa Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya kutangazwa kwenye Gazeti la Serikali.

213. Mheshimiwa Spika, ili kukabiliana na changamoto za kisheria katika utekelezaji wa Sheria za Maji, Wizara imetayarisha rasimu za marekebisho (*amendment*) ya Sheria ya Usimamizi wa Rasilimali za Maji **Na.11** ya mwaka 2009, Sheria ya Huduma za Maji na Usafi wa Mazingira **Na. 12** ya mwaka 2009 na Sheria ya *DAWASA* Na. 20 ya mwaka 2001. Maoni ya wadau yanaendelea kukusanywa na kufanyiwa kazi. Katika mwaka 2014/2015, Wizara itaendelea kutoa ushauri wa kisheria kuhusu utekelezaji wa sheria za maji na kuendelea kutayarisha kanuni sita za sheria za maji.

(b) Mfuko wa Maji

214. Mheshimiwa Spika, uanzishwaji wa Mfuko wa Maji (*National Water Investment Fund*) unalenga kuongeza fedha za uwekezaji katika Sekta ya Maji kwa mujibu wa Sheria **Na. 12** ya mwaka 2009 ya Huduma ya Maji na Usafi wa Mazingira. Katika kufanikisha azma hiyo, Wizara yangu imekamilisha Kanuni za uendeshaji wa Mfuko wa Maji (*National Water Investment Fund Regulations, 2013*) na kuzichapisha kwenye Gazeti la Serikali **Na. 236** la tarehe 02/08/2013, na zimeanza kutumika. Maandalizi ya kuuwezesha Mfuko kuanza kazi yamekamilika na kwa mwaka 2013/2014 Serikali ilitenga kiasi cha **shilingi milioni 100** kama kianzio (*seed money*) kwa ajili ya Mfuko. Serikali itaendelea kuutunisha Mfuko huo kwa kubaini vyanzo vingine vya mapato ikiwa ni pamoja na ada na tozo mbalimbali.

(c) Habari, Elimu na Mawasiliano

215. Mheshimiwa Spika, elimu na taarifa kuhusu maendeleo ya Sekta ya Maji ni muhimu kwa jamii kama njia mojawapo ya kuelezea masuala ya usimamizi na uendelezaji wa miradi ya maji nchini. Katika mwaka 2013/2014, Wizara iliendelea kutoa elimu kwa wananchi kupitia maonesho, warsha, tovuti na vyombo mbalimbali vya habari. Vilevile, mwezi Agosti 2013, Wizara yangu ilishiriki kikamilifu katika maonesho ya Kilimo ya Nanenane yaliyofanyika Nzuguni Mjini Dodoma ambapo vipeperushi, majarida na machapisho mbalimbali yanayohusu shughuli zinazotekelezwa kupitia Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Maji vilisambazwa kwa jamii. Pia, elimu ya Sera ya Maji kwa lugha nyepesi ilitolewa kwa wananchi kupitia majarida na santuri za maigizo ili kuifahamu mipango na mikakati ya Wizara. Aidha, katika Maadhimisho ya Wiki ya Maji yaliyofanyika kitaifa Mkoani Dodoma mwezi Machi, 2014,

Wizara yangu ilitoa jumla ya machapisho **5,000** na vipindi **saba (7)** vya redio na luninga.

216. Mheshimiwa Spika, Wizara ilitoa vipindi maalum kupitia vyombo vya habari kuhusiana na hali ya maji Mkoani Dodoma; mradi wa maji wa kitaifa wa Masasi-Nachingwea; upanuzi wa mradi wa maji wa Ruvu Chini; mradi wa maji wa Kahama-Shinyanga; na kituo cha utafiti cha kuondoa madini ya *fluoride* kwenye maji kilichopo Ngurdoto, Mkoani Arusha. Vipindi hivyo vililenga katika kufafanua na kuelimisha jamii katika masuala mbalimbali ya Sekta ya Maji. Pia, makala mbalimbali zilitolewa magazetini na kwenye mitandao ya kijamii ya mawasiliano kuelezea kazi mbalimbali zinazotekelezwa na Wizara. Katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaendelea kuelimisha wananchi na kutoa taarifa mbalimbali zinazohusu Sekta ya Maji; kuandaa na kutangaza vipindi katika luninga na redio; na kuboresha tovuti ya Wizara ili wananchi wengi zaidi waitumie.

(d) Teknolojia ya Habari na Mawasiliano

217. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu imeendelea kuimarisha matumizi ya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano (TEHAMA) ili kuboresha utoaji wa huduma na utendaji kazi. Uimarishaji wa matumizi ya TEHAMA ulihusu masuala yafuatayo:-

- (i) Kuboresha mfumo wa kielektroniki wa takwimu na taarifa (*Water Sector Management Information system*) ili kusaidia masuala ya ufuatiliaji na tathmini ya utekelezaji wa mipango na miradi kwenye Sekta ya Maji (*scaling up/out MIS to cover M&E functions – physical aspects*). Vilevile, mafunzo ya mfumo huo yametolewa kwa watumishi **40** kutoka Makao Makuu ya Wizara, **72** kutoka Halmashauri za Wilaya

mipya, **nane (8)** Mikoa mipya, **62** Mamlaka za Majisafi na Majitaka na watumishi **18** wa Bodi za Maji za Mabonde. Matumizi ya mfumo huo yameboresha usimamizi wa fedha za utekelezaji wa Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Maji;

- (ii) Matumizi ya mfumo wa kielektroniki wa ukusanyaji wa takwimu na utambuzi wa vituo vya kuchotea maji vijijini (*Water point mapping*) kwa kutumia TEHAMA (www.wpm.maji.go.tz). Hadi mwezi Machi 2014, mafunzo ya mfumo huo yametolewa kwa watumishi **50** kutoka Makao Makuu ya Wizara, Wahandisi wa Maji **155** wa Halmashauri, Wahandisi wa maji **26** kwenye Sekretarieti za Mikoa, Wasajili **163** wa Vyombo vya Watumiaji Maji kwenye Halmashauri na Maafisa Maji wa Mabonde **watatu (3)**;
- (iii) Kuendeleza juhudi za Serikali za utekelezaji wa Serikali Mtandao (*e-Government*) kwa kushirikiana na Wakala wa Serikali Mtandao (*e-Government Agency*) katika utayarishaji wa mikakati ya kutekeleza '*Open Data.*'

Mikakati hiyo itahusisha kujenga uwezo wa Wizara na Taasisi katika matumizi ya Serikali Mtandao ili kutoa taarifa mbalimbali za utekelezaji wa miradi ya maji na matumizi ya fedha kwa uwazi zaidi.

218. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaendelea kuimarisha matumizi ya TEHAMA katika ukusanyaji na uchambuzi wa kina wa takwimu pamoja na kutathmini hali halisi ya upatikanaji wa maji vijijini. Tathmini ya hali halisi itafanyika baada ya kukamilisha ukusanyaji wa takwimu na utayarishaji wa ramani za vituo vya kuchotea maji vijijini (*Water Point Mapping*). Aidha, Wizara itaendeleza juhudi za kujenga

uwezo wa Halmashauri za Wilaya na Sekretarieti ya Mikoa katika kutumia mfumo huo.

219. Mheshimiwa Spika, kazi nyingine zitakazotekelezwa ni pamoja na:- kuimarisha mfumo wa kielektroniki wa takwimu na taarifa ili kusaidia masuala ya ufuatiliaji na tathmini; kutekeleza Mpango wa 'Open Data' ili kuwezesha utoaji wa takwimu na taarifa za Sekta ya Maji kwa uwazi. Lengo ni kurahisisha ushiriki wa wananchi na wadau katika kuendeleza Sekta ya Maji nchini kwa kuzingatia maeneo ambayo yataonekana kuwa na mapungufu zaidi ya huduma za maji; kujenga uwezo wa Wizara na Taasisi katika matumizi ya TEHAMA ili kuboresha huduma ndani ya Sekta ya Maji.

(e) Jinsia

220. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu imeendelea kuzingatia umuhimu wa kuwepo kwa uwiano wa kijinsia baina ya wanawake na wanaume katika ngazi za uongozi na maamuzi. Katika mwaka 2013/2014, asilimia ya wanawake katika vyombo vya maamuzi kwenye ngazi ya Wizara na Taasisi zake ni zaidi ya **asilimia 30** kama ifuatavyo:- Wizara (**asilimia 39**), Bodi ya Taifa ya Maji (**asilimia 33**), Bodi za Mabonde ya Maji (**asilimia 34**), Bodi za Mamlaka za Maji Mijini (**asilimia 31**), na Bodi za Wakala (**asilimia 50**). Pia, kwa upande wa vyombo vya watumia maji, suala la ushiriki wa wanawake kwa **asilimia 50** linaendelea kuzingatiwa kulingana na mwongozo uliotolewa na Wizara.

221. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu imeshirikiana na wadau wa masuala ya jinsia (Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia na Watoto; *TGNP*; na *TaGLA*) kutoa mafunzo kwa watumishi kwa awamu ili kujenga uwezo wa uongozi katika kusimamia na

kutekeleza masuala ya jinsia. Wizara kwa kushirikiana na Shirika la Maendeleo la Ujerumani (*GIZ*) inaandaa Mkakati na Mwongozo wa masuala ya jinsia ambao utatumika katika kupanga mipango madhubuti na kubaini changamoto zinazohusu jinsia mahala pa kazi na kuzipatia ufumbuzi. Katika mwaka 2014/2015, Wizara itaandaa benki ya takwimu ya masuala ya jinsia kwa lengo la kuwa na takwimu sahihi za ushiriki unaozingatia jinsia katika mipango, ufuatiliaji na usimamizi wa Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Maji.

(f) UKIMWI

222. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu imetoa elimu kuhusu UKIMWI kwa watumishi **580** wa Wizara. Kati ya hao, watumishi **160** walipata ushauri nasaha na kukubali kupima VVU kwa hiari ili kujua afya zao. Aidha, Dawati la UKIMWI la Wizara lilishiriki katika maonesho ya Wiki ya Maji yaliyofanyika kitaifa Mjini Dodoma kuanzia tarehe 16 - 22/3/2014 kwa kutoa elimu, ushauri nasaha pamoja na upimaji wa hiari kwa jamii. Katika mwaka 2014/2015, kwa kuzingatia maelekezo ya Tume ya Kudhibiti Ukimwi Tanzania (*TACAIDS*) Wizara yangu itaandaa Mpango wa Ukimwi Mahali pa Kazi (*HIV Plan at Work Place*) kwa kutekeleza yafuatayo:- kutathmini hali ya UKIMWI katika Wizara; kutoa mafunzo elekezi kwa waelimisha rika na watumishi kwa ujumla; kutenga bajeti ya masuala ya ukimwi; kuandaa mpango wa mafunzo utakaonesha aina ya mafunzo yatakayotolewa; na kuzingatia mahitaji halisi ya watumishi wanaoishi na VVU kama yalivyoainishwa katika sheria ya kazi na mwongozo wa utumishi wa umma. Aidha, Wizara yangu imeendelea kutoa lishe kamili kwa watumishi wake **10** waliojiweka wazi kuwa wanaishi na VVU.

(g) Maendeleo ya Rasilimali Watu

223. Mheshimiwa Spika, hadi mwezi Aprili 2014, Wizara imepokea watumishi **22** kutoka Sekretarieti ya Ajira. Kati ya hao, Mhasibu Msaidizi **mmoja (1)**, Wahaidrolojia **watatu (3)**, Wakemia **wanne (4)**, Mhudumu wa Afya **mmoja (1)**, Mafundi Sanifu **sita (6)** katika fani ya ujenzi, **wawili (2)** fani ya haidrolojia na **watano (5)** wa fani ya haidrojiolojia. Katika mwaka 2014/2015, Wizara inatarajia kuwapandisha vyeo watumishi **367** na kuwaajiri watumishi wapya **429** wa kada mbalimbali. Aidha, Wizara inaendelea kufuatilia kibali cha ajira mbadala kwa ajili ya kujaza nafasi **28** zilizo wazi za watumishi wa kada mbalimbali waliostaafu, waliofariki au kuacha kazi.

224. Mheshimiwa Spika, mwezi Januari, 2014 watumishi **42** walipatiwa mafunzo elekezi kuhusu utumishi wa umma. Vilevile, mwezi Februari na mwezi Aprili 2014, Wizara kwa kushirikiana na Shirika la Maendeleo la Ujerumani (*GIZ*) ilitoa mafunzo kwa viongozi **36** wa Wizara pamoja na Maafisa Watendaji Wakuu wa taasisi zilizo chini yake kwa ajili ya kuimarisha uongozi na utendaji kazi. Katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaendelea kutekeleza mpango wa kuwapatia watumishi mafunzo ya muda mrefu na ya muda mfupi ili kukidhi sifa za miundo ya kada zao na kuongeza ufanisi katika utendaji wa kazi. Mafunzo hayo yatatolewa kwa kuzingatia Mpango wa Mafunzo wa Wizara.

(h) Mapambano Dhidi ya Rushwa

225. Mheshimiwa Spika, tathmini ya ufuatiliaji wa utekelezaji wa miradi ya maji katika maeneo mbalimbali nchini imeonesha kupungua kwa malalamiko ya kushuka kwa maadili kutokana na vitendo vya rushwa na watumishi wasiokuwa waaminifu kuhujumu miradi na miundombinu

ya maji. Mwanzoni mwa mwezi Machi 2014, Wizara yangu kwa kushirikiana na Sekretarieti ya Maadili ya Viongozi ilitoa mafunzo ya maadili kwa viongozi wote wa Wizara na taasisi zake za *EWURA*, *DAWASA*, *DAWASCO*, *DDCA*, Bohari Kuu ya Maji na Chuo cha Maji. Katika mwaka 2014/2015, mafunzo ya aina hiyo yanatarajiwa kutolewa kwa watumishi wengine wa Wizara ili kujenga uelewa wa pamoja.

(i) Uratibu wa Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Maji

226. Mheshimiwa Spika, Wizara inatekeleza Sera ya Maji ya Mwaka 2002 ambayo imeweka mfumo madhubuti na endelevu wa kusimamia na kuendeleza rasilimali za maji nchini. Hii ni pamoja na kuandaa na kutekeleza taratibu za kisheria na kuweka muundo wa kitaasisi wenye uwezo wa kutekeleza Sera. Muundo huo unaohusisha ushirikishwaji wa Wadau wa Sekta ya Maji katika hatua mbalimbali za utekelezaji ikiwa ni pamoja na kubuni, kupanga, kusanifu, kujenga, kusimamia, kuendesha na matengenezo miradi ya maji pamoja na kuchangia gharama za huduma za maji. Sera hiyo inatekelezwa kupitia Mkakati wa Maendeleo ya Sekta ya Maji (2006-2015) na Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Maji (2006-2025).

227. Mheshimiwa Spika, Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Maji (*Water Sector Development Programme – WSDP*) ni ya kipindi cha miaka 18 kuanzia mwaka 2006 hadi 2025. Awamu ya kwanza ya miaka mitano ya utekelezaji wa Programu ilianza mwezi Julai, 2007 na ilipangwa kukamilika mwezi Juni, 2012. Ili kukamilisha miradi iliyopangwa, Serikali kwa kushirikiana na Washirika wa Maendeleo iliamua kuongeza muda wa utekelezaji wa awamu ya kwanza kutoka Juni, 2012 hadi Juni, 2014.

Kulingana na Hati ya Makubaliano kati ya Serikali na Washirika wa Maendeleo, Wizara yangu imeendelea kuandaa taarifa za utekelezaji wa Programu na kuratibu maandalizi ya mikutano ya majadiliano kati ya Serikali, Washirika wa Maendeleo na Mashirika yasiyo ya Kiserikali yanayohusiana na Sekta ya Maji.

228. Mheshimiwa Spika, lengo la uratibu wa Programu ni kuhakikisha kuwa Programu ya Maji inatekelezwa kulingana na makubaliano kati ya Serikali na Washirika wa Maendeleo ikiwemo kuhakikisha kuwa taarifa za utekelezaji na taarifa za matumizi ya fedha zinaandaliwa kwa wakati. Pia, kuhakikisha kuwa ushirikiano wa kiutendaji unakuwepo muda wote wa utekelezaji wa Programu kati ya Wizara ya Maji na OWM-TAMISEMI, Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii, Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi, Wizara ya Fedha na Wizara nyingine ambazo ni watumiaji wakubwa wa maji, mfano, Wizara ya Nishati na Madini na Wizara ya Kilimo. Aidha, ushirikiano wa kiutendaji kati ya ngazi ya Wizara hizo, Sekretarieti za Mikoa, Halmashauri, Bodi za Maji za Mabonde, Mamlaka za Maji Mijini na Miradi ya Kitaifa unakuwepo muda wote wa utekelezaji ili kuhakikisha kuwa viwango na kasi ya utekelezaji kwa kuzingatia thamani ya fedha inayotumika vinafanyika kwa ufanisi wa hali ya juu. Katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaendelea kutekeleza majukumu yake kwa kutoa taarifa mbalimbali za utekelezaji wa Programu na kuratibu majadiliano baina ya wadau wa sekta.

(j) Maandalizi ya Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Maji Awamu ya Pili

229. Mheshimiwa Spika, tathmini ya utekelezaji wa awamu ya kwanza ya Programu iliyohusisha wadau wa Sekta ya Maji ilifanyika mwezi Februari hadi Mei, 2013.

Tathmini hiyo ilipitia maeneo yote yanayohitaji maboresho kwa ajili ya Awamu ya Pili ya Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Maji (2014/2015 – 2018/2019). Mapendekezo hayo yalihusu kuimarishwa kwa mipango shirikishi ya usimamizi na uendelezaji wa rasilimali za maji; mipango ya ujenzi wa miradi ya maji katika miji mikuu ya wilaya na miji midogo na kuboresha huduma za maji katika miji mikuu ya mikoja; na mipango ya ujenzi wa miradi ya maji vijijini inayohusisha uwekezaji, ukarabati, upanuzi, ujenzi wa miradi mipya na uendeshaji na matengenezo ya miradi katika Halmashauri. Pia, tathmini ilibainisha umuhimu wa kuzijengea uwezo taasisi zinazotekeleza Programu ikiwa ni pamoja na kuongeza wigo wa kampeni ya kitaifa ya usafi wa mazingira kwa kuhusisha maeneo yote ya vijijini na kwenye taasisi za huduma za jamii zikiwemo shule na vituo vya huduma ya afya kwa kushirikiana na sekta nyingine.

230. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu imepokea maoni na ushauri kutoka kwa Wadau kuboresha rasimu ya awamu ya pili ya Programu. Kikosi-kazi kimekamilisha kazi hiyo na kitabu cha awamu ya pili ya Programu kipo tayari kutumika kama mwongozo wa mipango ya utekelezaji na bajeti ya kila mwaka kuanzia 2014/2015 hadi mwaka 2018/2019.

3.6 CHANGAMOTO NA HATUA ZINAZOCHUKULIWA

231. Mheshimiwa Spika, pamoja na mafanikio yaliyopatikana katika mwaka 2013/2014, Sekta ya Maji imeendelea kukabiliana na changamoto mbalimbali. Changamoto hizo na hatua zinazochukuliwa ili kukabiliana nazo ni kama ifuatavyo:-

(a) Kuongezeka kwa Mahitaji ya Maji Yasiyowiana na Uwekezaji kwenye Miradi ya Sekta ya Maji

232. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu inakabiliwa na changamoto ya kuongezeka kwa idadi ya watu, hususan mijini. Miji hiyo inakua kwa kasi kubwa sana wakati miundombinu ya kusambaza maji imeendelea kubaki ile ya zamani. Idadi ya watu mijini imekuwa ikiongezeka kwa wastani wa **asilimia 4.5** ambapo kwa vijijini ni **asilimia 2.3** kwa mwaka. Kwa Jiji la Dar es Salaam idadi ya watu inakua kwa wastani wa **asilimia 5.6** kwa mwaka. Ongezeko hilo la watu linasababisha mahitaji makubwa ya maji yasiyowiana na uwezo wa Serikali kuwekeza kwenye miundombinu ya maji. Aidha, kwa upande wa vijijini upungufu wa huduma ya maji umesababishwa na uwekezaji mdogo wa miundombinu ya maji katika baadhi ya maeneo nchini. Sababu nyingine ni kuharibika kwa miundombinu ya maji pamoja na vituo vya kuchotea maji vilivyojengwa.

233. Mheshimiwa Spika, katika kukabiliana na changamoto hiyo, Wizara yangu imeendelea kutekeleza miradi mbalimbali ya maji kwa kukarabati, kupanua na kujenga miradi mipya mijini na vijijini. Kwa upande wa uboreshaji wa huduma za maji mijini, ujenzi wa miradi ya maji unaendelea katika miji mikuu ya mikoa na wilaya, miji midogo pamoja na miradi ya kitaifa. Katika Jiji la Dar es Salaam upanuzi wa mitambo ya kuzalisha maji ya Ruvu Chini na Ruvu Juu, ujenzi wa bomba kuu kutoka Bagamoyo hadi kwenye matanki ya Chuo Kikuu cha Ardhi, uchimbaji wa visima vya Kimbiji na Mpera na ujenzi wa Bwawa la Kidunda unaendelea. Aidha, kwa upande wa vijijini, Serikali imeendelea kukarabati na kujenga miradi ya kipaumbele ambayo inatoa huduma kwa wananchi wengi

zaidi ikiwa ni pamoja na kuendelea kwa ujenzi wa mradi wa maji wa vijiji **10** kila Halmashauri.

234. Mheshimiwa Spika, uwekezaji kwenye maeneo haya niliyoyainisha kwa kiasi kikubwa umeathiriwa na uhaba mkubwa wa fedha. Uhaba huu unatokana na kukasimiwa bajeti ndogo ambayo haikidhi mahitaji ya uwekezaji katika miundombinu ya maji. Fedha inayotolewa kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya maji huwa ni kidogo ikilinganishwa na kiasi kinachokasimiwa. Kwa miaka mitatu mfululizo fedha za maendeleo za ndani zilizotolewa kwa Fungu la Wizara ya Maji zilikuwa ni kidogo kulinganisha na fedha zilizokasimiwa.

235. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2011/2012, fedha zilizokasimiwa zilikuwa ni **shilingi 41,565,045,000** na kiasi kilichotolewa ni **shilingi 24,746,549,522** ambayo ni pungufu kwa **asilimia 40.5**. Kwa mwaka 2012/2013 jumla ya **shilingi 140,015,967,000** zilikasimiwa ambapo fedha zilizotolewa zilikuwa ni **shilingi 104,000,000,000** ambayo ni pungufu kwa **asilimia 25.7**; na kwa mwaka 2013/2014, kiasi cha **shilingi 312,066,164,000** zilikasimiwa na kiasi kilichopatikana hadi mwezi Machi, 2014 ni **shilingi bilioni 86**sawa na upungufu wa asilimia **72.4**. **Jedwali Na. 15** linaonesha mwenendo wa upatikanaji wa fedha za ndani za maendeleo tangu kuanza kwa Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Maji.

236. Mheshimiwa Spika, Serikali hujenga miradi ya maji vijijini na baada ya kukamilika huikabidhi kwa wananchi kwa ajili ya kuiendesha. Uendeshaji na usimamizi wa miradi hiyo umekuwa ni changamoto kubwa kwa maeneo mengi vijijini kutokana na kutokuwa na taaluma na uwezo wa kugharamia matengenezo pindi miradi inapoharibika. Kwa hali hiyo, miradi mingi vijijini imeshindwa kutoa huduma kama ilivyokusudiwa na kupunguza kiwango cha

upatikanaji wa huduma ya maji safi kwa wananchi. Kukabiliana na changamoto hiyo, Halmashauri zimeelekezwa kuunda na kusajili vyombo vya watumiaji maji kwenye miradi ya maji vijijini ili kuwepo na usimamizi wa karibu katika kuendesha miradi hiyo. Aidha, vyombo hivyo vimejengewa uwezo wa mafunzo kuhusu usimamizi na utunzaji wa fedha zinazotokana na mauzo ya maji; na uendeshaji na matengenezo ya miradi ili kuifanya huduma hiyo kuwa endelevu.

237. Mheshimiwa Spika, ongezeko la mahitaji ya huduma ya maji halilingani na upatikanaji wa vifaa na vitendea kazi vya kutekeleza miradi ya maji na hivyo, kusababisha miradi kutokamilika kwa wakati. Kutokana na hali hiyo, Wizara inajadiliana na Wadau mbalimbali walioonesha nia ya kuwekeza kwenye miradi ya maji na usafi wa mazingira ili kutekeleza miradi hiyo kupitia ubia baina ya Sekta ya Umma na Sekta Binafsi (*Public Private Partnership - PPP*). Hadi sasa usanifu unaendelea kwa miradi ya *PPP* ikiwemo uvunaji wa maji ya bahari (*desalination project*) kwa ajili ya Jiji la Dar es Salaam na *Handeni Trunk Main - HTM*. Katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaendelea kushawishi wawekezaji wengi zaidi ili kuongeza kasi ya utekelezaji wa miradi ya maji na usafi wa mazingira kupitia *PPP*.

238. Mheshimiwa Spika, hatua zinazoendelea kuchukuliwa kukabiliana na uhaba wa fedha ni pamoja na Wizara yangu kwa kushirikiana na Wizara ya Fedha kutafuta fedha zaidi kutoka Washirika wa Maendeleo, na kuhakikisha kuwa fedha zinazokasimiwa zinatolewa kama zilivyopangwa na kwa wakati. Hadi mwezi Machi 2014, Washirika wa Maendeleo wameahidi kuongeza jumla ya **Dola za Marekani milioni 73** kwa ajili ya kutekeleza miradi ya Sekta ya Maji. Wizara inaendelea kujadiliana na

Washirika wa Maendeleo ili watoe fedha walizoahidi kulingana na makubaliano.

(b) Kupungua kwa rasilimali za maji

239. Mheshimiwa Spika, upungufu wa rasilimali za maji nchini ni miongoni mwa changamoto zinazoikabili Sekta ya Maji na kusababisha maeneo mengi kukumbwa na uhaba wa maji. Miongoni mwa sababu za upungufu huo ni pamoja na mabadiliko ya tabianchi, uvamizi katika vyanzo vya maji kwa ajili ya shughuli za kiuchumi, uchafuzi wa vyanzo vya maji na matumizi holela ya maji.

240. Mheshimiwa Spika, athari za mabadiliko ya tabianchi katika rasilimali za maji ni pamoja na kutotabirika kwa urahisi majira ya mwaka na mtawanyiko wa mvua. Hali hii husababisha mvua kunyesha kwa uchache au wingi na hivyo kusababisha maeneo kuwa kame na wakati mwingine kukumbwa na mafuriko. Matukio yanayotokana na mabadiliko ya tabianchi yanaathiri vyanzo vya maji pamoja na miundombinu yake.

241. Mheshimiwa Spika, katika jitihada za kukabiliana na athari za mabadiliko ya tabianchi, Wizara yangu imeendelea kuchukua hatua mbalimbali zikiwemo kuwekeza katika ujenzi na uendelezaji wa vyanzo vya maji na kuhifadhi maeneo oevu. Hatua hizo zinalenga kuboresha upatikanaji wa maji kwa kipindi chote cha mwaka. Aidha, Wizara yangu imeandaa mipango shirikishi ya uendelezaji na usimamizi wa rasilimali za maji kwa Bodi za Maji za Mabonde kama njia mojawapo ya kukabiliana na athari za mabadiliko ya tabianchi. Utekelezaji wa mipango hiyo, unahusisha sekta na wadau mbalimbali nchini katika kupanga na kutumia rasilimali za maji kwa maendeleo ya kiuchumi na kijamii.

242. Mheshimiwa Spika, Wizara yangu imeandaa mpango mkakati wa kutekeleza Mkakati wa Taifa wa Mabadiliko ya Tabianchi ili kutekeleza shughuli za kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi katika Sekta ya Maji. Vilevile, kupitia Jukwaa la Majadiliano ya athari za mabadiliko ya tabianchi katika Sekta ya Maji, Wizara yangu imekuwa ikishirikiana na taasisi za kiserikali na zisizo za kiserikali pamoja na wadau wa sekta katika utambuzi wa mbinu za kukabiliana na athari hizo kupitia taarifa za shughuli zinazotekelezwa na wadau hao na tafiti mbalimbali zinazofanyika nchini kuhusiana na athari za mabadiliko ya tabianchi kwenye Sekta ya Maji. Pia, Serikali inaendelea kuelimisha na kuhamasisha jamii juu ya teknolojia ya uvunaji na uhifadhi wa maji ya mvua katika ngazi ya kaya ili kuongeza upatikanaji wa maji kwa wananchi.

243. Mheshimiwa Spika, uvamizi na uchafuzi wa vyanzo vya maji umechangia kwa kiasi kikubwa upungufu katika vyanzo vya maji nchini. Hali hii imechangiwa na ukosefu wa mipango endelevu ya matumizi bora ya ardhi na hivyo maeneo mengi ya vyanzo vya maji kutumika katika shughuli za uzalishaji mali hususan kilimo. Shughuli hizo zisizozingatia matumizi bora ya ardhi zimesababisha vyanzo vingi kuharibiwa na kuchafuliwa hatimaye kupoteza wingi na ubora wa maji. Vilevile, kumekuwa na matumizi yasiyozingatia vibali vya matumizi vinavyotolewa na mamlaka husika na hivyo kusababisha upungufu wa rasilimali hiyo adimu kwa watumiaji wengine na kusababisha migogoro ya mara kwa mara katika maeneo mbalimbali nchini.

244. Mheshimiwa Spika, vilevile, Serikali imeendelea kuviimarisha vyombo vya kisheria vya usimamizi wa rasilimali za maji ili viweze kusimamia sheria, kanuni na miongozo iliyowekwa. Vyombo hivyo vinaendelea

kutekeleza majukumu yao na kuhakikisha rasilimali za maji zilizopo maeneo husika zinagawanywa na kutumiwa kwa mujibu wa sheria. Aidha, maeneo ya vyanzo vya maji yamebainishwa na utaratibu wa kuyawekea mipaka unaendelea ili kulinda maeneo hayo yasiharibiwe na kuchafuliwa na shughuli mbalimbali za binadamu.

(c) Kiwango Kikubwa cha Upotevu wa Maji

245. Mheshimiwa Spika, miongoni mwa changamoto ambazo Mamlaka za maji katika miji mikuu ya mikoa, wilaya, miji midogo pamoja na miradi ya Kitaifa inazokabiliana nazo ni kiwango kikubwa cha upotevu wa maji (*NRW*). Hali hii inasababisha kutofikiwa kwa malengo ya makusanyo ya maduhuli na hivyo kuathiri utekelezaji wa shughuli za uendeshaji kutokana na uhaba wa fedha. Kwa mamlaka za miji mikuu ya mikoa isipokuwa *DAWASCO*, makadirio ya kiwango cha maji yasiyolipiwa kwa kipindi cha miaka mitatu kuanzia 2011/2012 hadi 2013/2014 yanaonesha mamlaka hizo zinapoteza wastani wa zaidi ya **shilingi milioni 30** kwa kila mamlaka kwa mwaka, sawa na **asilimia 34.2** ya upotevu wa maji. Kwa upande wa *DAWASCO*, wastani wa upotevu wa maji kwa kipindi hicho ni **asilimia 52** ambapo ni sawa na **shilingi bilioni 50**. Upotevu huo wa maji unatokana na sababu zifuatazo:-

(i) Uchakavu wa Miundombinu

246. Mheshimiwa Spika, mamlaka nyingi za maji bado zina miundombinu ambayo ilijengwa miaka mingi iliyopita, hali hiyo imesababisha miundombinu hiyo kuzidiwa uwezo na msukumo mkubwa wa maji yanayotoka kwenye mitambo na kusababisha kuwepo kwa upotevu mkubwa wa maji. Vilevile, uwekezaji wa miundombinu ya maji katika baadhi ya miradi mipya hususan miradi ambayo uwekezaji wake ulilenga bomba kuu pekee na kuacha

miundombinu ya usambazaji. Uwekezaji wa aina hiyo umesababisha mabomba ya zamani ya usambazaji kushindwa kuhimili msukumo mkubwa wa maji kutoka mradi mpya na kusababisha kupasuka mara kwa mara kwa mabomba hayo. Upasukaji huo umeongeza upotevu mkubwa wa maji. Mfano wa matokeo hayo ya uwekezaji ni kwenye mradi mpya wa Mamlaka ya Majisafi na Usafi wa Mazingira, Iringa ambayo upotevu wake wa maji ulifikia **asilimia 60** baada ya kukamilika kwa mradi.

247. Mheshimiwa Spika, Serikali inachukua hatua za kukarabati miundombinu ya maji katika mamlaka mbalimbali na kuhakikisha wakati wa kuanzisha miradi ya uzalishaji maji, usanifu unazingatia mfumo wa mabomba ya usambazaji maji. Vilevile, Wizara imeziagiza mamlaka hizo kuviimarisha vitengo vya matengenezo ili viweze kukarabati mitandao ya maji kwa wakati pindi mivujo inapojitokeza.

(ii) Wizi wa Maji

248. Mheshimiwa Spika, upotevu wa maji umeendelea kuwa changamoto kubwa kwenye Mamlaka za maji mijini kutokana na baadhi ya wateja wasiokuwa waaminifu kujipatia huduma ya maji kinyume na taratibu (*by-pass, and illegal connection*). Aidha, udanganyifu wa wateja kuchezea dira za maji ili kubana matumizi ya maji nao umechangia upotevu huo.

249. Mheshimiwa Spika, Mamlaka za maji kwa kushirikiana na Manispaa za miji husika zimeweka mikakati ya kufuatilia wizi huo wa maji. Vilevile, Wizara kwa kuzingatia matakwa ya Sheria **Na. 12** ya mwaka 2009 ya Huduma ya Majisafi na Usafi wa Mazingira pamoja na Kanuni zake, inazitaka mamlaka hizo kutumia wanasheria wao na vyombo vingine vya usalama kufuatilia wizi wa maji

na hujuma kwenye miundombinu ya maji. Kwa sasa Wanasheria wa Wizara, DAWASA na DAWASCO wanaendelea na taratibu za kuziboresha sheria hizo ili kuzipa nguvu katika utekelezaji wake. Aidha, Kikosi Kazi cha kufuatilia na kubaini wezi wa maji katika Jiji la Dar es salaam kimeundwa na kinaendelea na kazi hiyo kwa ufanisi. Hadi mwezi Machi 2014, jumla ya **watu 107** walituhumiwa kuwa ni wezi wa maji na wamefikishwa mahakamani na kesi zao ziko kwenye hatua mbalimbali za kisheria.

(iii) Hujuma kwenye Miundombinu ya Maji

250. Mheshimiwa Spika, miundombinu ya usambazaji wa maji na uondoaji majitaka imeendelea kuhujumiwa kutokana na kushamiri kwa biashara ya chuma chakavu. Biashara hiyo imeleta athari kubwa katika maendeleo ya Sekta ya Maji ambapo wahujumu hao wamefikia hatua ya kuharibu mitandao ya usambazaji majisafi na majitaka kwa kuiba mabomba ya majisafi, mifuniko ya majitaka, pampu, dira na viungio mbalimbali vya mabomba ya maji na hatimaye kuuza vifaa hivyo kama vyuma chakavu. Kutokana na hujuma hizo, kero ya uhaba wa maji kwa wananchi imeongezeka na pia kusababisha uchafuzi na uharibifu wa mazingira.

251. Mheshimiwa Spika, hatua zinazochukuliwa ni pamoja na kutoa elimu kwa wananchi kupitia vyombo mbalimbali vya habari juu ya utunzaji wa miundombinu ya maji na kusisitiza ulinzi shirikishi wa miundombinu hiyo. Aidha, Mamlaka zinashirikiana na Sekretarieti za Mikoa, Serikali za Mitaa pamoja na Jeshi la Polisi kudhibiti biashara hiyo ya chuma chakavu. Hatua hiyo imesaidia kukamatwa kwa watuhumiwa na kufikishwa katika vyombo vya Sheria katika Mikoa ya Dodoma, Tabora, Mbeya, Moshi na Dar es Salaam na kesi zao ziko katika hatua

mbalimbali za kusikilizwa. Kuanzia mwaka 2010 hadi mwezi Machi, 2014 hasara iliyopatikana kwa Mamlaka za majisafi mijini kutokana na kuibiwa kwa mitandao ya usambazaji maji inakadiriwa kufikia kiasi cha **shilingi bilioni 1.5** ambapo *DAWASA* pekee ni **shilingi milioni 700**.

(d) Upungufu wa Wataalam katika Sekta ya Maji

252. Mheshimiwa Spika, Sekta ya Maji inakabiliwa na upungufu mkubwa wa wataalam **7,211**, unaotokana na Serikali kutoajiri kwa muda mrefu, kuongezeka kwa idadi ya Mikoa, Wilaya, Halmashauri pamoja na kustaafu kwa baadhi ya watumishi. Idadi ya wataalam wanaohitajika kwenye Sekta ya Maji katika ngazi ya Wizara, Sekretarieti za Mikoa na Halmashauri ni **8,749**. Wataalam waliopo kwenye Sekta ya Maji ni **1,538**. Mchanganuo wa mahitaji ya Wataalam wa kada mbalimbali katika Sekta ya Maji umeainishwa katika **Jedwali Na. 16**.

253. Mheshimiwa Spika, katika kukabiliana na changamoto hiyo, Wizara yangu iliomba kibali cha ajira Ofisi ya Rais Menejimenti ya Utumishi wa Umma mwezi Desemba, 2013. Napenda kuwajulisha Waheshimiwa Wabunge kwamba mnamo mwezi Machi, 2014 Ofisi hiyo imetoa kibali cha nafasi **475** kwa ajili ya kuajiri Wahandisi wa maji **125** na Mafundi Sanifu **350** ambao watafanya kazi kwenye miradi ya maji iliyopo kwenye Halmashauri. Hatua za kuajiri wataalam hao zinaendelea kufanywa na Wizara yangu kwa kushirikiana na Sekretarieti ya Ajira.

254. Mheshimiwa Spika, usimamizi wa mikataba inayosainiwa na Wakandarasi ni muhimu katika kuhakikisha miradi ya maji inajengwa na kukamilika kwa wakati na kwa kuzingatia viwango vinavyotakiwa. Hata hivyo, kutokana na upungufu wa wataalam katika Sekta ya

Maji, usimamizi wa mikataba hiyo umekuwa hafifu na kusababisha miradi mingi kuchelewa na kwa wakati mwingine, kujengwa chini ya viwango na kutumia gharama kubwa. Katika kuimarisha usimamizi wa utekelezaji wa miradi ya maji, Wizara imewasilisha maombi Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma ili kuajiri kwa mkataba Wataalam wa maji wenye uzoefu kwa ajili ya kuwajengea uwezo Wataalam wapya watakaoajiriwa. Vilevile, baadhi ya wahandisi wazoefu kutoka Wizarani wamehamishiwa kwenye Sekretarieti za Mikoa ili kuongeza uwezo wa usimamizi na ufuatiliaji wa utekelezaji wa miradi ya maji kwenye Halmashauri mbalimbali nchini.

(e) Upatikanaji wa Taarifa Sahihi na kwa Wakati kutoka kwa Watekelezaji

255. Mheshimiwa Spika, katika kuratibu utekelezaji wa miradi ya maji kumekuwa na changamoto kubwa ya upatikanaji wa taarifa sahihi kutoka kwa watekelezaji wa miradi hiyo hususan Halmashauri. Aidha, taarifa hizo zimekuwa hazifiki kwa wakati na hivyo kuchelewesha maamuzi na utekelezaji wa miradi inayofuata. Ili kukabiliana na changamoto hiyo, Serikali imeanza kutumia Mfumo wa Taarifa za Mikataba ya Miradi na Fedha (*Management Information System - MIS*) ambapo mafunzo maalum yametolewa kwa watekelezaji wa miradi ya maji. Serikali pia, inaandaa mfumo wa kompyuta kwa ajili ya kuweka kumbukumbu za hali ya vituo vya kuchotea maji (*water point mapping system*) utakaounganishwa kwenye Halmashauri zote kwa ajili ya kuweka na kuboresha kumbukumbu.

(f) Mawasiliano kati ya Wizara na Wadau wa Sekta ya Maji

256. Mheshimiwa Spika, kumekuwepo mawasiliano hafifu baina ya Wizara na wadau wengine wanaotekeleza miradi ya majisafi na usafi wa mazingira tangu kuanza kwa awamu ya kwanza ya Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Maji. Hali hii inasababisha pamoja na mambo mengine, upatikanaji wa taarifa sahihi kuwa mgumu na ucheleweshaji wa utoaji wa maamuzi ya utekelezaji. Mathalan, kwa kipindi kirefu upatikanaji wa taarifa za matumizi ya fedha za utekelezaji wa Programu zimekuwa hazipatikani kwa usahihi na kwa wakati kutokana na kutokuwepo kwa miundombinu ya uhakika ya mawasiliano katika baadhi ya maeneo nchini.

257. Mheshimiwa Spika, vilevile, kutokuwepo kwa mawasiliano ya karibu kati ya Sekta ya Maji na Sekta nyingine imesababisha utekelezaji wa miradi ya maji kukwama au kucheleweshwa kwa muda mrefu. Tumeshuhudia utekelezaji wa miradi kama vile ujenzi wa mabomba makuu ya maji kuchelewa kujengwa kutokana na matakwa ya kuomba vibali vya kukatiza katika hifadhi za barabara na zuio za kimahakama. Vilevile, upatikanaji wa vibali au kumalizika kwa kesi za mahakama kunachukua muda mrefu na hivyo kuathiri utekelezaji wa miradi ya maji kukamilika katika muda uliopangwa. Hali hiyo mara nyingi inawavunja moyo wananchi kwa kukosa huduma ya maji pamoja na Washirika wetu wa maendeleo wanaochangia miradi ya maji, hivyo kupunguza michango yao ya uwekezaji katika Sekta ya Maji.

258. Mheshimiwa Spika, vilevile, kumekuwepo na mawasiliano hafifu na wadau wengine wanaotoa mchango wa kuendeleza utoaji wa huduma ya maji ikiwa ni pamoja na Mashirika yasiyo ya Kiserikali, Mashirika ya Dini na

Watu Binafsi. Upungufu huo umesababisha Wizara kukosa taarifa za miradi ya maji inayotekelezwa na wadau hao ili kujua hali halisi ya huduma ya upatikanaji wa maji kwenye maeneo husika.

259. Mheshimiwa Spika, hatua zinazochukuliwa katika kukabiliana na changamoto hiyo ni pamoja na kuimarisha mawasiliano na wadau hao kwa kuwashirikisha katika vikao mbalimbali vinavyojadili masuala ya Sekta ya Maji ili kubadilishana uzoefu na kupanga mikakati ya pamoja kukabiliana na changamoto zilizopo. Aidha, Wizara inaendelea kuboresha Mfumo wa Menejimenti ya Taarifa na Takwimu za Sekta ya Maji. Mfumo huo utarahisisha upatikanaji wa taarifa sahihi na kwa wakati.

4.0 SHUKRANI

260. Mheshimiwa Spika, mafanikio yaliyofikiwa katika kuendeleza Sekta ya Maji yametokana na michango inayoendelea kutolewa na Wadau mbalimbali, hivyo napenda sasa kutumia fursa hii kuwashukuru wale wote waliochangia na kutuwezesha kufanikisha majukumu ya sekta. Naamini kuwa mafanikio yaliyopatikana katika mwaka 2013/2014 ni kutokana na jitihada za pamoja, ushirikiano na misaada ya kifedha na kitaalam kutoka kwa Washirika wa Maendeleo, ikiwa ni pamoja na nchi wahisani, mashirika ya misaada ya kimataifa, taasisi zisizo za kiserikali, mashirika ya kidini na taasisi za kifedha. Napenda kuzishukuru nchi rafiki zikiwemo Serikali za Ujerumani, Uholanzi, Uingereza, Marekani, Japan, Ufaransa, China, Uswisi, Ubeligiji, Ireland, Korea ya Kusini, Sweden, Denmark, Norway, India na Misri.

261. Mheshimiwa Spika, napenda pia, kuzishukuru taasisi za fedha za kimataifa na mashirika ya kimaendeleo

kwa misaada ya fedha na ushirikiano wa kitaalam katika kufanikisha utekelezaji wa majukumu na malengo ya Wizara yangu. Taasisi hizo ni pamoja na:- Benki ya Dunia (*WB*), Benki ya Maendeleo ya Afrika (*AfDB*), Benki ya Maendeleo ya Ujerumani (*KfW*), Benki ya Maendeleo ya Ufaransa (*AFD*), Benki ya Uwekezaji ya Umoja wa Ulaya (*EIB*), Benki ya Kiarabu ya Maendeleo ya Afrika (*BADEA*), Mfuko wa Maendeleo wa Nchi Zinazozalisha Mafuta (*OPEC Fund for International Development-OFID*), Mfuko wa Maendeleo wa Saudia (*SFD*), Umoja wa Ulaya (*EU*), Shirika la Marekani la Changamoto za Milenia (*MCC*), Shirika la Misaada ya Maendeleo la Norway (*NORAD*), Taasisi ya Maendeleo ya Uingereza (*DFID*), Shirika la Maendeleo la Ujerumani (*GIZ*), Mpango wa Umoja wa Mataifa wa Maendeleo (*UNDP*), Shirika la Ushirikiano wa Kimataifa la Japan (*JICA*), Mpango wa Umoja wa Mataifa wa Makazi Duniani (*UN HABITAT*), Shirika la Umoja wa Mataifa la Kuhudumia Watoto (*UNICEF*), Shirika la Misaada ya Maendeleo la Sweden (*SIDA*), Shirika la Misaada ya Maendeleo la Canada (*CIDA*), Shirika la Misaada ya Maendeleo la Denmark (*DANIDA*), na Shirika la Misaada la Marekani (*USAID*).

262. Mheshimiwa Spika, aidha, michango ya mashirika ya kidini imeongeza hamasa katika kuyafikia malengo tuliyojiwekea. Hivyo, napenda kuyashukuru mashirika hayo ya kidini ambayo ni:- *World Islamic League*, Shirika la *Ahmadiya Muslim Jamaat Tanzania*, *Islamic Foundation*, Kanisa la Kiinjili la Kilutheri Tanzania, Kanisa la Kilutheri la Ujerumani, Baraza Kuu la Waislam Tanzania, Kanisa Katoliki Tanzania, Kanisa la Kianglikana Tanzania, *Catholic Agency for Overseas Aid and Development (CARITAS)*, *Adventist Development Relief Agency (ADRA)*, *Norwegian Church Aid* na *Livingwater International*. Pia, nazishukuru taasisi zisizo za kiserikali za *Tanzania Water and Sanitation Network (TAWASANET)*;

Wahamasishaji wa Maji, Maendeleo na Afya (WAMMA); *Southern Highlands Participatory Organization (SHIPO)*; *WaterAid*; *World Vision*; *Plan International*; *Concern Worldwide*; *Netherlands Volunteers Services (SNV)*; Shirika la Kimataifa la Kuhifadhi Uasili na Mali Asili (IUCN); *World Wide Fund for Nature (WWF)*; *African Medical Research Foundation (AMREF)*; *Clinton HIV Aids Initiative (CHAI)*; *Bill and Melinda Gates Foundation*; na wale wote ambao wameendelea kuisaidia Wizara ya Maji kufanikisha malengo yake.

263. Mheshimiwa Spika, kwa namna ya kipekee kabisa naomba nitumie fursa hii kutoa shukurani zangu za dhati kwa **Mhe. Amos Gabriel Makalla (Mb)**, Naibu Waziri wa Maji; **Mhandisi Bashir Juma Mrindoko**, Katibu Mkuu; **Mhandisi Mbogo Futakamba**, Naibu Katibu Mkuu; Wakurugenzi wote na Wakuu wa Vitengo; Maafisa na Watendaji Wakuu wa Mashirika, Wakala na Taasisi zilizo chini ya Wizara yangu; na Wataalam na Watumishi wote kwa ushirikiano wanaonipatia pamoja na kujituma kwao katika kusimamia utekelezaji wa majukumu tuliyopewa.

264. Mheshimiwa Spika, Napenda nimshukuru sana **Mhe. Dr. Mhandisi Bilinith Saatano Mahenge (Mb)** na ambaye tulianza kazi hii ya kuwapelekea maji watanzania kwa nguvu mpya. Leo ninayo furaha kumpongeza Dr. Binilith S. Mahenge (Mb) kwa kuteuliwa kuwa Waziri wa Nchi, Ofisi ya Makamu wa Rais (Mazingira). Napenda pia nimshukuru aliyekuwa Katibu Mkuu, **Mhandisi Christopher Nestory Sayi** ambaye amestaafu kwa heshima. Ni matumaini yangu kuwa huko waliko kwa sasa wataendelea kuwa mabalozi wazuri wa Sekta ya Maji.

5.0 MAOMBI YA FEDHA KWA MWAKA 2014/2015

265. Mheshimiwa Spika, baada ya maelezo hayo, naomba sasa kutoa hoja kwamba Bunge lako tukufu liidhinishe jumla ya **shilingi 520,906,475,000** kwa ajili ya matumizi ya Wizara yangu kwa mwaka 2014/2015, ili Wizara iweze kutekeleza majukumu na malengo yaliyoelezwa katika hotuba hii. Kati ya fedha hizo, Matumizi ya Kawaida ni **shilingi 30,899,443,000** ambapo **shilingi 15,384,999,000** ni Mishahara ya Watumishi (**PE**), na **shilingi 15,514,444,000** ni fedha za Matumizi Mengineyo (**OC**). Jumla ya Bajeti ya Maendeleo ni **shilingi 490,007,032,000** ambapo kati ya fedha hizo **shilingi 312,066,164,000** ni fedha za ndani na **shilingi 177,940,868,000** ni fedha za nje.

266. Mheshimiwa Spika, naomba tena nitoe shukurani zangu kwako na kwa Waheshimiwa Wabunge kwa kunisikiliza. Hotuba hii pia inapatikana katika Tovuti ya Wizara kwa anwani: www.maji.go.tz.

267. Mheshimiwa Spika, naomba kutoa hoja.

“Tutunze Vyanzo vya Maji kwa Maendeleo Endelevu”

Waziri wa Maji, Mhe. Prof. Jumanne Abdallah Maghembe (Mb) akikagua ujenzi wa Mradi wa ulazaji wa bomba kuu la maji kutoka Ruvu Chini kwenda katika Jiji la Dar es Salaam mwezi Januari, 2014.

Jedwali Na. 1: Vituo vya kupima mtiririko wa maji kwenye mito (*hydrometric stations*), hali ya hewa (*meteorological/weather stations*) na mvua

VITUO VIPYA (JULAI 2013 - MACHI 2014)						
Bonde	Vituo vya Maji Mtoni	Vituo vya Hali ya Hewa	Vituo vya Mvua	Vituo vya Ufuatiliaji Maji chini ya Ardhi	Vituo vya Kupima Maji kwenye Maziwa	Vituo vya Kupima Maji kwenye Mabwawa
Pangani	0	0	0	0	0	0
Rufiji	3	2	2	0	0	0
Wami/Ruvu	0	0	0	0	0	0
Ziwa Victoria	0	0	0	0	0	0
Ziwa Tanganyika	0	0	0	0	0	0
Ziwa Nyasa	8	0	1	0	1	0
Ziwa Rukwa	18	9	0	0	2	0
Ruvuma na Pwani ya Kusini	0	3	4	6	0	0
Bonde la Kati	0	0	0	0	0	0
JUMLA	29	14	7	6	3	0

VITUO VILIVYOKARABATIWA (JULAI 2013 - MACHI 2014)						
Bonde	Vituo vya Maji Mtoni	Vituo vya Hali ya Hewa	Vituo vya Mvua	Vituo vya Ufuatiliaji Maji chini ya Ardhi	Vituo vya Kupima Maji kwenye Maziwa	Vituo vya Kupima Maji kwenye Mabwawa
Pangani	10	4	1	0	0	0
Rufiji	46	8	2	0	0	1
Wami/Ruvu	2	2	0	2	2	2
Ziwa Victoria	0	0	0	0	0	0
Ziwa Tanganyika	9	0	0	0	1	2
Ziwa Nyasa	11	4	3	0	0	0
Ziwa Rukwa	0	0	0	0	0	0
Ruvuma na Pwani ya Kusini	0	0	0	0	0	0
Bonde la Kati	2	0	0	0	0	0
JUMLA	80	18	6	2	3	5

Jedwali Na. 2: Matokeo ya ukaguzi wa uchafuzi wa vyanzo vya maji unaotokana na majitaka kutoka viwandani na migodini katika Mabonde ya Kati, Pangani, Ziwa Victoria, Rufiji na Wami-Ruvu

Ukaguzi wa Ubora wa Majitaka Kutoka Viwandani			
Na.	Jina la Kiwanda	Matokeo ya Ukaguzi	Maelezo
Bonde la Pangani			
1.	<i>Mount Meru Millers</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Hakuna hati ya tathmini ya athari za kimazingira (EIA Certificate) - Hakuna hati ya kumwaga majitaka (Effluent Discharge Permit) - Kiwanda kina hati ya kutumia maji - Mwanzoni majitaka yalikuwa yamapelekwa katika mabwawa ya kusafishia majitaka yaliyoko chini ya uangalizi wa Mamlaka ya Maji Safi na Usafi wa Mazingira Arusha - Tanki kutumika kuhifadhi majitaka - Hakuna Mtambo wa kusafishia majitaka - Kiwanda kimeshanunua vifaa vya kujengea mtambo wa kusafishia majitaka na kulingana na maelezo ya Menejimenti mtambo huo utakuwa "closed system" - Mabaki ya mafuta yalionekana yamemwagika na kuzagaa kwenye maeneo ya kiwanda 	<p>Kiwanda kimetakiwa kufanya yafuatayo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tathmini za kimazingira (Environmental Audit) - Kuanzisha "Environmental management Stucture" - Kutengeneza/kujenga mtambo wa kusafishia majitaka kama kiwanda kilivyoahidi - Kuhakikisha kwamba hakuna uvujaji wa mafuta kwa kufanya ukarabatin wa mara kwa mara wa matanki ya kuhifadhia mafuta - "Oil separator" katika mfereji wa majitaka inabidi iboreshwe ili kupunguza kiasi cha mafuta katika mfereji wa majitaka na maeneo mengine ya kiwanda.
2.	<i>Mkonge Farm at Kigombe</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Tathmini ya athari ya mazingira haijafanyika - Kuna mabwawa ya kusafishia majitaka ambayo yamejengwa bila kuzingatia "Technical specification" 	<ul style="list-style-type: none"> - Kiwanda kimekumbushwa kufanya - Tathmini za kimazingira (Environmental Audit)

Ukaguzi wa Ubora wa Majitaka Kutoka Viwandani			
Na.	Jina la Kiwanda	Matokeo ya Ukaguzi	Maelezo
		<ul style="list-style-type: none"> - Bado majitaka yenye mabaki ya mkonge yanamwagwa kwenye chanzo cha mto Koleni 	<ul style="list-style-type: none"> - Kufanya maombi ya kupatiwa kibali cha kutupa majitaka - Kutengeneza mtambo wa kusafishia majitaka kwa kuzingatia "Technical Specifications" - Kuweka utaratibu mzuri wa usimamizi wa taka ngumu.
3.	<i>A-Z Industry</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Hakuna hati ya tathmini ya athari za kimazingira(EIA Certificate) - Hakuna hati ya kumwaga majitaka (Effluent Discharge Permit) - Kiwanda kina hati ya kutumia maji - Kiwanda kinamiliki mtambo wa kusafishia majitaka - Majitaka yanayotoka kiwanda cha kutengeneza nguo yanasafishwa (treatment) halafu yamapelekwa katika mabwawa ya kusafishia majitaka yaliyoko chini ya uangalizi wa Mamlaka ya Maji Safi na Usafi wa Mazingira Arusha - Majitaka yanayotoka kwenye viwanda vinavyotengeneza chandarua yanarudishwa tena kiwandani (<i>Recycled</i>) - Kwa sasa kiwanda kina mpango wa kupelaka majitaka yanayozalishwa kwenye kiwanda cha nguo kwenye chanzo cha maji 	<ul style="list-style-type: none"> - Kiwanda kimekumbushwa kufanya - Tathmini za kimazingira (Environmental Audit) - Kufanya maombi ya kupatiwa kibali cha kutupa majitaka - Usafishaji zaidi wa majitaka unahitaka ili kukidhi vigezo vya mazingira - Tope la majitaka liangaliwe ubora wake kabla ya kutumika sehemu nyingine

Ukaguzi wa Ubora wa Majitaka Kutoka Viwandani			
Na.	Jina la Kiwanda	Matokeo ya Ukaguzi	Maelezo
		baada ya kupata kibali cha kutupa majitaka - Kiwanda kinamiliki ,maabara kwa ajili ya kuangalia ubora wa majitaka kabla ya kuyatupa na pia kuangalia ufanisi wa mtambo wa kusafisha majitaka - Tope la majitaka litatumika kwenye kujaza udongo maeneo yanayohitajika	
BONDE LA MTO RUFJI			
1.	<i>Mradi wa Mkuju (Uchimbaji wa madini ya Urani – Namtumbo)</i>	- Shughuli ya jaribio la “push-pull” haikuwa ikifanyika kwa kuzingatia utunzaji wa maji chini ya ardhi kwani kiasi kikubwa cha maji yenye kemikali kilikuwa kikitupwa katika kisima bila kutibiwa (<i>neutralization</i>)	- Hakukuwa na tahadhari ya kutosha kuhakikisha maji yenye kemikali yaliyokuwa yakitupwa ardhini kupitia moja ya kisima yanakuwa katika viwango visivyoweza kuleta madhara katika maji chini ya ardhi na udongo. (Upimaji wa ubora wa maji hayo haukuwa ukifanyika kabla ya kuyatupa katika kisima
BONDE LA ZIWA NYASA			
1.	<i>Mohamed Interprises Tea Estate</i>	- Majitaka yanayotoka kiwandani hayasafishwi kabla ya kutupwa mtoni - Kiwanda hakina mtambo wa kusafisha majitaka - Kiwanda hakina kibali cha kutupa majitaka	- Kiwanda kimeagizwa kujenga mtambo wa kusafisha majitaka na kupata kibali cha kutupa majitaka - Kiwanda kimetakiwa kufuata mpango wa utunzaji mazingira ulioanishwa katika taarifa ya tathmini ya

Ukaguzi wa Ubora wa Majitaka Kutoka Viwandani			
Na.	Jina la Kiwanda	Matokeo ya Ukaguzi	Maelezo
			athari kwa mazingira
2.	<i>Rupende Tea Estate</i>	- Kiwanda kimejenga eneo oevu kwa ajili ya kutibu majitaka yanayotoka kiwandani, lakini mtambo huo umeonekana haukidhi viwango kwasababu majitaka yaliyopimwa hayakidhi viwango vinavyohitajika ili yaweze kuruhusiwa kutupwa mtoni - Kiwanda hakina kibali cha kutupa majitaka	- Kiwanda kimeagizwa kukarabati mtambo wa kusafisha majitaka na kupata kibali cha kutupa majitaka - Kiwanda kimetakiwa kufuata mpango wa utunzaji mazingira ulioanishwa katika taarifa ya tathmini ya athari kwa mazingira
BONDE LA KATI			
1.	<i>Mara Estate Brown Sugar Processing</i>	Maji Mengi hutumika kuchemshia suakari guru.	Majitaka (molasses) hutumika kulishia mifugo.
2.	<i>Hamir Estate Brown Sugar Processing</i>	Maji Mengi hutumika kuchemshia suakari guru.	Majitaka (molasses) hutumika kulishia mifugo.
3.	<i>Endanahai Plantation Brown Sugar Processing</i>	Maji Mengi hutumika kuchemshia suakari guru.	Majitaka (molasses) hutumika kulishia mifugo.
4.	<i>GAKI Investment Cotton ginning</i>	Hakuna Majitaka	Maji hayatumiki kuchambua pamba
5.	<i>FRESHO Ginnery Cotton Ginning</i>	Hakuna Majitaka	Maji hayatumiki kuchambua pamba
6.	<i>BUNDA Cotton Ginning</i>	Hakuna Majitaka	Maji hayatumiki kuchambua pamba
7.	<i>Jambo Cotton Ginnery</i>	Hakuna Majitaka	Maji hayatumiki kuchambua pamba
8.	<i>African Cotton Ginnery</i>	Hakuna Majitaka	Maji hayatumiki kuchambua pamba
9.	<i>Musoma Foods Flour and Rice</i>	Hakuna Majitaka	Maji hayatumiki kusaga unga na kukoboa

Ukaguzi wa Ubona wa Majitaka Kutoka Viwandani			
Na.	Jina la Kiwanda	Matokeo ya Ukaguzi	Maelezo
	<i>Milling</i>		mpunga
BONDE LA WAMI-RUVU			
1.	<i>Royal Textile Mills Ltd</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Majitaka yalionekana kuwa na rangi inayotokana na aina ya uzalishaji - Miundombinu ya kutibu majitaka isiyokidhi viwango 	<ul style="list-style-type: none"> - Kiwanda kimeomba kibali cha kutupa majitaka - Uongozi umeahidi kuboresha miundombinu itakayowezesha kutibu majitaka kufikia viwango vinavyokubalika
2.	<i>Jambo Plastics</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Kiwanda kinazalisha vyombo/bidhaa za plastiki - Kiwanda hakizalishi majitaka 	<ul style="list-style-type: none"> - Wameomba vibali viwili vya kutumia maji ya visima vilivyoko ndani ya eneo la kiwanda
3.	<i>Alaf Ltd</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Kiwanda kinazalisha mabati - Kiwanda kinatibu majitaka na baadaye yanatupwa eneo la ardhi oevu lililopo ndani ya uzio wa kiwanda 	<ul style="list-style-type: none"> - Kiwanda kimeomba kibali cha kutupa majitaka
4.	<i>Panasonic Batteries</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Majitaka hayana ubora unaokidhi viwango kutupwa kwenye mazingira japokuwa majitaka hayo yanatibiwa 	<ul style="list-style-type: none"> - Kiwanda kimeomba kibali cha kutupa majitaka - Kiwanda kimeshaandaa andiko na kutuma nchini Japan kwa ajili ya kuletewa mtambo mpya utakaotibu majitaka mpaka kukidhi viwango vinavyokubalika
BONDE LA ZIWA VICTORIA			
1.	<i>Serengeti Breweries Ltd</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Wametengeneza mtambo wa kisasa wa kutibu majitaka 	<ul style="list-style-type: none"> - Wamepewa kibali cha kuwaga maji (Discharge permit)

Ukaguzi wa Ubora wa Majitaka Kutoka Viwandani			
Na.	Jina la Kiwanda	Matokeo ya Ukaguzi	Maelezo
		- Hali ya maji iko kwenye viwango vinavyoridhisha	
2.	<i>SBC Ltd (Pepsi)</i>	- Upimaji wa ubora wa maji haukufanyika	- Wanatiririsha maji kwenda kwenye mazingira bila kibali
Ukaguzi wa ubora wa majitaka kutoka kwenye migodi			
Na.	Jina la mgodi	Matokeo ya Ukaguzi	Maelezo
BONDE LA VICTORIA			
1.	<i>Geita Gold Mine</i>	- Hali ya maji iko kwenye viwango vinavyoridhisha	- Kwa sasa hakuna majitaka yanayomwagwa kwenye vyazo vya maji - Wamepewa kibali cha kumwaga maji
2.	<i>North Mara Gold mine</i>	- Hali ya maji iko kwenye viwango vinavyoridhisha	- Wamepewa kibali cha kumwaga maji (Discharge permit) - Wanatiririsha maji yaliyotibiwa kwenda mto Mara
BONDE LA KATI			
Wachimbaji Holela			
1.	<i>Tsawa (1-5)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Wana sehemu za kuhifadhi matope yanayotokana na uchenjuaji lakini hazikidhi viwango ambavyo vinaweza kuzuia uchafuzi wa mazingira na vyanzo vya maji. - Usalama wa mazingira na vyanzo vya maji ni mdogo kwa sababu ya uchenjuaji wa kutumia zebaki bila kujali usalama wa wafanyakazi wala mazingira na vyanzo vya maji. - Mashimo makubwa yameachwa baada ya mikanda ya dhahabu kuisha au dhahabu kuisha kabisa hivyo kuhatarisha usalama wa watu 	- Mpango Kazi (Action Plan) umeandaliwa kwa ajili ya kutoa elimu kwa wachenjuaji na kuangalia uwepo wa zebaki kwenye udongo na mimea kwenye maeneo yanayouzungu
2.	<i>Endaharqadakt</i>		
3.	<i>Udahaya</i>		
4.	<i>Endabash</i>		
5.	<i>Kilabili</i>		
6.	<i>Isungangwanda</i>		
7.	<i>Busenge</i>		

Ukaguzi wa Ubora wa Majitaka Kutoka Viwandani			
Na.	Jina la Kiwanda	Matokeo ya Ukaguzi	Maelezo
		na ardhi kutokufaa kwa shughuli zingida za biashara.	ka migodi.
8.	<i>Igurubi (1-9)</i>	- Tope lililobaki baada ya uchenjuaji hutumika huuzwa kwa wenye migodi madogo.	
9.	<i>Matinje (1-12)</i>		
10.	<i>Sekenke</i>		
11.	<i>Maluga</i>		
12.	<i>London</i>		
13.	<i>Namba 1</i>		
14.	<i>Kwa Yusufu</i>		
15.	<i>SHIKITA</i>		
Wenye Migodi Midogo ya Dhahabu			
1.	<i>Endabash</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Wanatumia mabaki (slime) kutoka kwa wachimbaji holela ambao hutumia zebaki (mercury) katika uchenjuaji. - Wamejenga matanki maalum ambamo ndani yake udongo wenye dhahabu na sayanidi huchanganywa mpaka yajae.. - Maji humwagwa juu ya mchanganyiko huo ambapo dhahabu iliyoshikana na sayanidi hutua chini (sedimentation) kutokana na dhahabu kuwa nzito. - Dhahabu pamoja na sayanide husafirishwa na maji kupitia kwenye mabomba hadi kwenye vyumba maalum (chambers) ambamo ndani yake kuna punje za ukaa (carbon pellets) zinazochukua dhahabu na maji kurudishiwa upya kutumika tena. - Udongo uliobaki baada ya uchenjuaji hukusanywa maeneo jirani na migodi. 	- Mpango Kazi (Action Plan) umeandaliwa kwa ajili ya kutoa Elimu kwa wachenjuaji kuhusu utupaji wa mabaki ya udongo na kujua kama mabaki hayo bado yana zebaki iliyobaki kutoka kwa wachimbaji holela.
2.	<i>Simiyu Minerals</i>		
3.	<i>Matinje Gold Extraction</i>		
4.	<i>Manonga Cyanidation Plant</i>		
5.	<i>Bulyang'ombe Gold Mine</i>		
6.	<i>Kilimanjaro Gold Mine</i>		
7.	<i>Usulwa Gold Mine</i>		
8.	<i>Matabi Gold Mine</i>		
9.	<i>Mwakuligi Gold Mine</i>		
10.	<i>Geita Gold Mine</i>		
11.	<i>Mpondi Gold Mine</i>		

Jedwali Na. 3: Makisio ya Makusanyo ya Maduhuli kwa Mwaka wa Fedha 2014/2015

Na.	Bodi ya Maji ya Bonde	Shilingi
1	Pangani	370,000,000
2	Rufiji	580,000,000
3	Wami/Ruvu	320,000,000
4	Victoria	350,000,000
5	Bonde la Kati	200,000,000
6	Ziwa Rukwa	246,000,000
7	Ruvuma	150,000,000
8	Ziwa Nyasa	275,000,000
9	Ziwa Tanganyika	85,000,000
JUMLA		2,576,000,000

Jedwali Na. 4: Miradi Inayotekelezwa Kupitia Ushirikiano wa Nchi za Bonde la Ruvuma

Na.	Jina la Mradi	Wilaya	Gharama ya Mradi (US \$)	Hatua ya utekelezaji
1	Mradi wa umwagiliaji Namatuhi	Songea Vijijini	200,000.00	Ujenzi unaendelea
2	Mradi wa utunzaji wa udongo na vyanzo vya maji katika vijiji vya Lelolelo na Maji Maji	Tunduru	67,380.00	Umekamilika
3	Mradi wa huduma ya maji Mihambwe	Tandahimba	170,080.00	Umekamilika
4	Mradi wa huduma ya maji Mangaka	Nanyumbu	168,370.00	Umekamilika, uko kwenye majaribio
5	Mradi wa utunzaji wa udongo na vyanzo vya maji katika vijiji vya Nandembo na Daraja Mbili	Tunduru	86,880.00	Umekamilika, uko kwenye majaribio
6	Mradi wa huduma ya maji Mahande	Mbinga	107,290.00	Umekamilika
JUMLA			800,000.00	

Jedwali Na. 5: Mwelekeo wa sampuli za maji zilizokusanywa na kuchunguzwa mwaka 2009/2010 hadi Aprili 2014.

Mwaka	Lengo	Sampuli zilizokusanywa	Sampuli zilizokidhi Vigezo vya Ubora
2009/2010	3,500	3,225	3,043
2010/2011	3,500	3,004	2,374
2011/2012	8,000	5,107	3,866
2012/2013	8,000	6,345	5,320
2013/2014	8,000	4,673	3,598

Jedwali Na. 6: Maeneo ambayo maji hayakukidhi viwango vinavyokubalika

Mkoa	Wilaya/ Halmashauri	Mahali/Kijiji Kata	Chanzo	Kielelezo	Kiasi (Mg/L)	Kiwango Cha Juu Kinachokubalika Kitaifa (Mg/L)
Arusha	Monduli	Ngaramtoni	Visima kirefu(3)	Fluoride	6.7-8.0	4.0
DSM	Knondoni	Msasani PLT 119, Tabata Kimanga, Tandale, Kimara Suka, Wazo- Mivumoni, Salasala, Boko, Kilunya madukani, Tegeta, Changanyikeni Pr. School, Masaki Peninsula, Mbezi kibanda cha Mkaa, Hananasifu, Mwananyamala kwa Kopa, Makuburi- Mwongozo, Kivukononi Front	Visima	Salinity Chloride Hardness	981 - 13,500 724 - 4,575	800 600
		Oysterbay, Peramiho Street, Magomeni Makanya, Tandale kwa Tumbo	Visima	Nitrates	37 - 89	17.0
	Ilala	Makoka Mission, Kinyerezi	Visima	Salinity Chloride Hardness	1,750-3,600	800
		Harbours View Tower,	Kisima	Iron	12.0	

Mkoa	Wilaya/ Halmashauri	Mahali/Kijiji Kata	Chanzo	Kielelezo	Kiasi (Mg/L)	Kiwango Cha Juu Kinachokubalika Kitaifa (Mg/L)
	Temeke	Kongowe, Mgulani, Chamazi,	Visima	Salinity Chloride Hardness	925 -2025 800-1320	800 600
		Kipungu Magorofani	Kisima	Nitrate	21.4	
Pwani	Kisarawe	Bogaa Tengeza, Maneromango, Mzenga A, Mzenga B, Kitonga Mango.	Visima	Salinity Chloride	1,020-4,600	800
		Kimani	Kisima	Iron	14.0	1.0
	Kibaha	Visiga, Bwawa	Visima	Salinity Chloride Hardness	1095-3222 1280-3220	800 600
	Bagamoyo	Ndunda	Kisima	Chloride Hardness	1320 835	800 600
Tanga	Handeni	Chanika, Kwamkono, Misima, Sindeni.	Mabwawa	Iron	2.5 -17.5	1.0
		Mkata	Kisima	Chloride Hardness	1717 1700	800 600
	Muheza	Shebomeza, Kisiwani	Mito	Iron	1.7 -4.6	1.0
		Kigongomawe	Kisima	Chloride Hardness	1,100 1,460	
	Mkinga	Zingibari,	Kisima	Chloride Hardness	1998 1668	800 600

Mkoa	Wilaya/ Halmashauri	Mahali/Kijiji Kata	Chanzo	Kielelezo	Kiasi (Mg/L)	Kiwango Cha Juu Kinachokubalika Kitaifa (Mg/L)
	Tanga	Ndaoya/Sinao, Mleni	Visima	Chloride Hardness	1247-1960 1280-1400	800 600
Mwanza	Meatu	Makao, Makao Kati	Visima	Fluoride	4.9-5.3	800 2000
Lindi	Kilwa	Njinjo, Ngea	Visima	Iron Manganese	1.5 0.6-0.8	1.0 0.3
	Ruangwa	Chimbila B, Mbekenyera, Nchemeleni	Visima	Hardness	921-3439	600
		Chimbila B, Nampemba, Mituguru, Rweje	Visima	Iron Manganese	1.6-12.3 1.1-10.6	1.0 0.3
	Liwale	Namihu	Kisima	Iron Manganese	2.95 0.6	1.0 0.3
Mtwara	Mtwara(M)	Mangamba	Kisima	Iron	3.3	1.0

Jedwali Na.7: Matokeo ya majaribio ya maabara za maji kwa ajili ya kupata Ithibati

Na	VIELELEZO VYA MADA FISIKIA NA KEMIKALI (PHYSICAL-CHEMICAL PARAMETERS)	MAABARA ZILIZOPATA WASTANI WA ASILIMIA 50 - 70
1	pH, Conductivity, Total Dissolved Solids, Total Solids, Nitrate, Nitrate-Nitrogen, Nitrite – Nitrogen, Sulphate, Alkalinity, Fluoride, Manganese, Iron, Calcium, Magnesium, Chloride, Hardness, Aluminum, Copper	Mwanza, Tanga, Mbeya, Iringa, Arusha
A	VIMELEA VYA VIJIDUDU	MAABARA ZILIZOPATA WASTANI WA ASILIMIA 70-90
1	Total Coliform	Maabara Kuu, Iringa, Mbeya, Tanga, Arusha, Dodoma, Mtwara, Morogoro na Mwanza
2	Ecoli	Maabara Kuu, Iringa, Mbeya, Tanga, Arusha na Mtwara,
3	Feacal Coliform	Maabara Kuu, Iringa, Mbeya, Tanga, Arusha Morogoro na Mtwara,
4	Feacal Streptococci	Maabara Kuu, Mbeya, Tanga, Arusha
5	Enterococci	Maabara Kuu, Mbeya, Tanga, Arusha na Mwanza
6	Pseudomonas Aeruginosa	Iringa
7	Clostridium Perfringens	Maabara Kuu, Morogoro, Tanga, Arusha, na Mwanza
8	Plate Count 37°C 2days	Iringa, Tanga na Mwanza
9	Plate Count 22°C 3days	Iringa, Mwanza na Mbeya

Jedwali Na. 8: Mchanganuo wa fedha zilizopelekwa kwenye miradi ya maji vijijini kwa mwaka wa fedha 2013/14

Na.	Mkoa		Halmashauri	Kiasi cha fedha kilichotolewa kwa kipindi cha Julai 2013 hadi Machi, 2014
1	ARUSHA	1	Arusha DC	771,509,002.08
2		2	Arusha MC	426,808,535.68
3		3	Karatu DC	1,244,101,813.68
4		4	Longido DC	834,793,846.95
5		5	Meru DC	1,722,089,718.06
6		6	Monduli DC	943,421,261.27
7		7	Ngorongoro DC	970,234,904.74
		8	ARUSHA – RS Coordination	45,000,000.00
		9	ARUSHA RS-Sanitation	22,674,769.00
8	DAR-ES-SALAAM	10	Ilala MC	914,663,610.27
9		11	Kinondoni MC	397,783,845.65
10		12	Temeke MC	582,678,829.59
		13	DAR-ES-SALAAM RS	43,000,000.00
		14	DAR-ES-SALAAM – RS - Sanitation	20,374,683.00
11	DODOMA	15	Bahi DC	790,239,524.56
12		16	Chamwino DC	938,176,966.38
13		17	Kondoa DC	1,446,083,690.73
14		18	Dodoma MC	984,027,276.01
15		19	Kongwa DC	1,226,277,422.76
16		20	Mpwapwa DC	1,276,541,878.81
17		21	Chemba DC	509,886,070.38
		22	DODOMA RS	43,000,000.00
		23	DODOMA – RS Sanitation	21,959,809.00
18	IRINGA	24	Iringa MC	1,032,816,728.79
19		25	Iringa DC	489,147,054.32
20		26	Kilolo DC	1,593,969,896.11
23		27	Mufindi DC	1,226,375,055.25
		28	IRINGA RS	43,000,000.00
		29	IRINGA – RS Sanitation	13,460,895.00
21	NJOMBE	30	Ludewa DC	709,309,735.46
22		31	Makete DC	1,919,349,778.98

Na.	Mkoa		Halmashauri	Kiasi cha fedha kilichotolewa kwa kipindi cha Julai 2013 hadi Machi, 2014
24		32	Njombe DC	943,266,498.08
25		33	Njombe TC	941,425,953.00
		34	Wanging'ombe DC	399,144,598.83
		35	Makambako TC	254,557,665.11
		36	NJOMBE RS	52,000,000.00
		37	NJOMBE – RS Sanitation	13,569,535.00
26	KAGERA	38	Biharamulo DC	791,038,184.87
27		39	Bukoba DC	822,235,136.19
28		40	Bukoba MC	549,362,853.49
30		41	Karagwe DC	939,251,956.93
31		42	Misenyi DC	780,034,652.23
32		43	Muleba DC	960,395,764.10
33		44	Ngara DC	914,331,304.97
		45	Kyerwa DC	10,000,000.00
107		46	Bukombe DC	178,651,930.99
		47	KAGERA RS	43,000,000.00
		48	KAGERA – RS Sanitation	36,544,493.00
	KIGOMA	49	Uvinza DC	333,517,603.97
34		50	Kasulu DC	1,267,089,391.99
35		51	Kibondo DC	1,355,002,168.62
36		52	Kigoma DC	785,753,377.99
37		53	Kigoma/Ujiji DC	386,541,821.48
38		54	Kakonko DC	418,100,085.23
		55	Buhigwe DC	256,948,487.18
		56	KIGOMA RS	43,000,000.00
		57	KIGOMA – RS Sanitation	22,208,929.00
39	KILIMANJARO	58	Hai DC	1,170,302,637.37
		59	Moshi MC	177,241,020.18
40		60	Moshi DC	407,559,048.39
41		61	Mwanga DC	1,464,088,993.96
42		62	Rombo DC	1,199,993,709.56
43		63	Same DC	1,013,212,195.34
44		64	Siha DC	823,399,510.87
		65	KILIMANJARO RS	43,000,000.00

Na.	Mkoa		Halmashauri	Kiasi cha fedha kilichotolewa kwa kipindi cha Julai 2013 hadi Machi, 2014
		66	KILIMANJARO – RS Sanitation	24,022,559.00
45	LINDI	67	Kilwa DC	1,052,105,585.42
46		68	Lindi DC	796,403,486.19
47		69	Lindi MC	954,010,534.81
48		70	Liwale DC	979,464,575.55
49		71	Nachingwea DC	639,183,202.98
50		72	Ruangwa DC	803,638,916.35
		73	LINDI RS	45,000,000.00
		74	LINDI – RS Sanitation	10,675,853.00
51	MANYARA	75	Babati DC	1,510,532,881.12
52		76	Babati TC	191,637,133.45
53		77	Hanang DC	1,092,484,000.06
54		78	Kiteto DC	867,735,106.36
55		79	Mbulu DC	482,849,034.34
		80	Simanjiro DC	1,481,449,905.39
		81	MANYARA RS	43,000,000.00
		82	MANYARA – RS Sanitation	20,860,229.00
	MARA	83	Butiama TC	364,577,762.64
56		84	Bunda DC	727,557,057.67
57		85	Musoma DC	1,078,766,397.72
		86	Musoma MC	24,185,247.50
58		87	Rorya DC	2,174,963,691.51
59		88	Tarime DC	890,367,139.88
		89	Serengeti DC	751,079,982.28
		90	MARA RS	43,000,000.00
		91	MARA – RS Sanitation	25,974,039.00
	MBEYA	92	Busokelo DC	319,132,731.43
		93	Tunduma TC	26,232,540.91
60		94	Chunya DC	840,251,507.95
61		95	Ileje DC	1,080,050,487.30
62		96	Kyela DC	850,684,408.53
63		97	Mbarali DC	1,532,125,427.21
64		98	Mbeya CC	358,751,567.85
65		99	Mbeya DC	965,568,845.98
66		100	Mbozi DC	776,959,117.95

Na.	Mkoa		Halmashauri	Kiasi cha fedha kilichotolewa kwa kipindi cha Julai 2013 hadi Machi, 2014
67		101	Rungwe DC	2,033,889,363.80
68		102	Momba DC	422,506,963.42
		103	MBEYA RS	48,000,000.00
		104	MBEYA – RS Sanitation	39,158,574.00
69	MOROGORO	105	Kilombero DC	1,041,122,275.67
70		106	Kilosa DC	661,125,952.59
71		107	Morogoro MC	319,042,829.66
72		108	Morogoro DC	998,009,180.13
73		109	Mvomero DC	660,662,401.90
74		110	Ulanga DC	806,649,672.52
		111	Gairo dc	593,207,422.35
		112	MOROGORO RS	43,000,000.00
		113	MOROGORO – RS Sanitation	31,252,120.00
75	MTWARA	114	Masasi TC	1,027,355,695.61
76		115	Mtwara DC	1,831,838,586.44
77		116	Mtwara MC	636,188,259.53
		117	Masasi DC	403,207,422.35
78		118	Nanyumbu DC	1,070,453,227.19
79		119	Newala DC	655,739,537.55
80		120	Tandahimba DC	1,161,309,584.56
81		121	Res. Engineer Makonde Water Supply	720,407,995.22
		122	MTWARA RS	43,000,000.00
		123	MTWARA – RS Sanitation	21,595,877.00
	MWANZA	124	Ilemela MC	441,173,433.89
82		125	Nyamagana MC	62,763,855.82
83		126	Kwimba DC	1,525,817,625.31
84		127	Magu DC	801,418,422.10
85		128	Misungwi DC	1,517,586,849.09
86		129	Mwanza CC	555,331,830.05
87		130	Sengerema DC	658,874,554.11
88		131	Ukerewe DC	1,026,047,317.15
		132	MWANZA RS	43,000,000.00
		133	MWANZA – RS Sanitation	35,868,799.00

Na.	Mkoa		Halmashauri	Kiasi cha fedha kilichotolewa kwa kipindi cha Julai 2013 hadi Machi, 2014
89	PWANI	134	Bagamoyo DC	1,084,183,654.60
90		135	Kibaha DC	936,931,394.46
91		136	Kibaha TC	693,328,229.77
92		137	Kisarawe DC	834,881,608.02
93		138	Mafia DC	746,309,595.22
94		139	Mkuranga DC	781,700,439.05
95		140	Rufiji DC	1,123,585,369.31
		141	PWANI RS	43,000,000.00
		142	PWANI – RS Sanitation	14,846,589.00
96	KATAVI	143	Mpanda TC	1,248,607,556.89
97		144	Mpanda DC	925,285,838.01
		145	Mlele DC	344,738,165.89
		146	Nsimbo DC	200,000,000.00
		147	KATAVI RS	62,592,608.00
		148	KATAVI – RS Sanitation	-
	RUKWA	149		-
98		150	Nkasi DC	1,468,598,516.83
99		151	Sumbawanga DC	1,620,119,653.10
100		152	Sumbawanga MC	335,208,616.43
101		153	Kalambo DC	1,196,911,256.21
		154	RUKWA RS	43,000,000.00
		155	RUKWA – RS Sanitation	13,426,829.00
	RUVUMA	156	Nyasa DC	219,633,321.70
102		157	Mbinga DC	900,134,187.16
		158	NamtumboDC	1,676,876,291.97
103		159	Songea DC	1,191,191,720.78
104		160	Songea MC	856,983,287.32
105		161	Tunduru DC	719,650,398.53
		162	RUVUMA RS	57,445,502.00
		163	RUVUMA – RS Sanitation	-
	SIMIYU	164	Bariadi Town Council	29,287,756.50
106		165	Bariadi DC	687,568,958.14
		166	Meatu DC	501,118,810.28
108		167	Maswa DC	522,782,489.33

Na.	Mkoa		Halmashauri	Kiasi cha fedha kilichotolewa kwa kipindi cha Julai 2013 hadi Machi, 2014
109		168	Itilima DC	593,656,896.70
		169	Busega DC	457,793,050.40
		170	SIMIYU RS	72,452,098.00
		171	SIMIYU – RS Sanitation	-
	SHINYANGA	172	Kahama TC	115,488,325.32
		173	Kishapu DC	418,589,114.76
110		174	Shinyanga DC	1,495,862,666.18
111		175	Shinyanga MC	511,061,233.89
		176	Msalala DC	210,000,000.00
		177	Ushetu DC	480,000,000.00
		178	SHINYANGA RS	43,000,000.00
		179	SHINYANGA – RS Sanitation	22,166,592.00
	SINGIDA	180	Mkamala DC	360,231,002.74
112		181	Irama DC	872,188,671.64
113		182	Manyoni DC	298,595,996.60
114		183	Singida DC	1,179,036,697.90
115		184	Singida MC	195,394,587.99
116		185	Ikungu DC	332,987,814.27
		186	SINGIDA RS	65,913,307.00
		187	SINGIDA – RS Sanitation	-
117	TABORA	188	Igunga DC	650,549,541.51
118		189	Nzega DC	1,633,642,258.47
119		190	Sikonge DC	1,412,350,673.31
120		191	TaboraMC	322,112,738.26
121		192	Urambo DC	955,149,597.86
122		193	Uyui/Tabora DC	738,000,969.85
123		194	Kaliua DC	360,277,759.41
		195	TABORA RS	64,957,754.00
		196	TABORA – RS Sanitation	-
124	TANGA	197	Handeni DC	1,505,392,538.75
125		198	Kilindi DC	891,638,452.36
126		199	Korogwe DC	1,690,660,064.63
127		200	Korogwe TC	1,178,633,236.57
128		201	Lushoto DC	1,081,448,400.00

Na.	Mkoa		Halmashauri	Kiasi cha fedha kilichotolewa kwa kipindi cha Julai 2013 hadi Machi, 2014
129		202	Mkinga DC	1,245,883,236.19
130		203	Muheza DC	1,171,336,971.71
131		204	Pangani DC	1,239,690,707.05
132		205	Tanga CC	337,870,424.06
133		206	Bumbuli DC	367,920,267.73
		207	TANGA RS	81,487,098.00
		208	TANGA – RS Sanitation	-
134	GEITA	209	Geita DC	1,427,253,804.20
135		210	Geita TC	29,287,756.50
136		211	Mbogwe DC	45,875,207.40
137		212	Nyagh'wale DC	500,041,166.87
138		213	Chato DC	757,814,395.97
139		214	Bukombe DC	572,054,241.09
		215	GEITA RS	78,510,296.00
		216	GEITA – RS Sanitation	-
SUB-TOTAL				137,904,598,951.41
OTHER ONGOING WATER PROJECTS				
	Quickwins, Earmarked Project, 40 villages of KASHWASA, Same-Mwanga Projects and Dams			10,610,746,989.59
GRAND TOTAL				148,515,345,941.00

Jedwali Na. 9: Utekelezaji wa miradi ya maji katika vijiji 40 kandokando ya bomba kuu la Mradi wa Kahama-Shinyanga.

Halmashauri	Jina la Mradi	Vijiji	Idadi ya watu	Gharama Zinazohitajika (Shilingi)
Misungwi	Khama/Shinyanga Ext.	Mwamazengo	2,372	53,158,581
Kwimba	Khama/Shinyanga Ext.	Sangu	2,825	63,310,705
	Khama/Shinyanga Ext.	Kikubiji	4,244	95,111,728
	Khama/Shinyanga Ext.	Mwalubungwe	2,344	52,531,077
	Khama/Shinyanga Ext.	Runere	4,172	93,498,146
	Khama/Shinyanga Ext.	Chibuji	2,937	65,820,723
	Khama/Shinyanga Ext.	Ndami	2,997	67,165,375
	Khama/Shinyanga Ext.	Nyang'honge	3,139	70,347,718
	Khama/Shinyanga Ext.	Gatuli	2,227	49,909,005
	Khama/Shinyanga Ext.	Mahiga	2,953	66,179,296
	Shinyanga DC	Khama/Shinyanga Ext.	Kadoto	2,348
Khama/Shinyanga Ext.		Mwasekagi	3,272	73,328,364
Khama/Shinyanga Ext.		Ipango	1,756	39,353,486
Khama/Shinyanga Ext.		Buduhe	2,668	59,792,199
Khama/Shinyanga Ext.		Amani	2,680	60,061,129
Khama/Shinyanga Ext.		Mwandutu	2,652	59,433,625
Khama/Shinyanga Ext.		Mwamadilanha	2,815	63,086,597
Khama/Shinyanga Ext.		Mwabenda/Mwasekagi	2,456	55,041,095
Khama/Shinyanga Ext.		Mapingili	2,114	47,376,577
Khama/Shinyanga Ext.		Buzinza	2,130	47,735,151
Khama/Shinyanga Ext.		Mwashiningu	2,560	57,371,825
Khama/Shinyanga Ext.		Bukiliguru	1,455	32,607,815

Halmashauri	Jina la Mradi	Vijiji	Idadi ya watu	Gharama Zinazohitajika (Shilingi)
	Khama/Shinyanga Ext.	Ngame	1,815	40,675,727
	Khama/Shinyanga Ext.	Ibubu	3,908	87,581,676
	Khama/Shinyanga Ext.	Mwashagi	3,945	88,410,879
	Khama/Shinyanga Ext.	Lyamidati	6,358	142,488,306
Kahama	Khama/Shinyanga Ext.	Mwakuzuka	3,552	79,603,407
	Khama/Shinyanga Ext.	Izuga	3,004	67,322,251
	Khama/Shinyanga Ext.	Matinje	1,238	27,744,656
	Khama/Shinyanga Ext.	Butegwa	1,585	35,521,228
	Khama/Shinyanga Ext.	Sunge	1,643	36,821,058
	Khama/Shinyanga Ext.	Kitwana	1,655	37,089,988
	Khama/Shinyanga Ext.	Nyashimbi	2,226	49,886,595
	Khama/Shinyanga Ext.	Busangi	4,697	105,263,852
	Khama/Shinyanga Ext.	Igombe	1,856	41,594,573
	Khama/Shinyanga Ext.	Mhama	1,963	43,992,536
	Khama/Shinyanga Ext.	Kabondo	2,467	55,287,614
	Khama/Shinyanga Ext.	Magobeko	1,234	27,655,012
	Khama/Shinyanga Ext.	Kakulu	1,469	32,921,567
	Khama/Shinyanga Ext.	Nyamigege	2,988	66,963,677
	Khama/Shinyanga Ext.	Ntundu	3,534	79,200,011
	Khama/Shinyanga Ext.	Gula	3,376	75,659,094
	Khama/Shinyanga Ext.	Nyambura	1,798	40,294,743
	JUMLA			115,427

Jedwali Na. 10.1: Fedha za maendeleo zitakazotumwa Halmashauri 2014/2015

Mkoa	Na.	Halmashauri	Aina	Fedha za Nje Shilingi	Fedha za Ndani Shilingi	Jumla Shilingi
Arusha	1	Arusha	MC	81,300,485	87,900,735	169,201,220
	2	Arusha	DC	475,097,941	513,668,008	988,765,949
	3	Karatu	DC	502,055,525	542,814,101	1,044,869,626
	4	Longido	DC	448,805,222	485,240,758	934,045,980
	5	Meru	DC	445,036,659	481,166,250	926,202,909
	6	Monduli	DC	399,933,487	432,401,449	832,334,936
	7	Ngorongoro	DC	451,443,553	488,093,277	939,536,830
Jumla Ndogo				2,803,672,872	3,031,284,579	5,834,957,450
Dar es Salaam	8	Ilala	MC	103,414,762	111,810,325	215,225,087
	9	Kinondoni	MC	72,337,184	78,209,763	150,546,947
	10	Temeke	MC	72,342,323	78,215,319	150,557,643
Jumla Ndogo				248,094,270	268,235,407	516,329,677
Dodoma	11	Bahi	DC	425,799,134	460,366,957	886,166,091

Mkoa	Na.	Halmashauri	Aina	Fedha za Nje Shilingi	Fedha za Ndani Shilingi	Jumla Shilingi
	12	Chamwino	DC	419,491,319	453,547,052	873,038,370
	13	Chemba	DC	445,991,230	482,198,317	928,189,547
	14	Dodoma	MC	99,883,453	107,992,331	207,875,784
	15	Kondoa	DC	909,307,891	983,128,600	1,892,436,491
	16	Kongwa	DC	582,239,284	629,507,451	1,211,746,735
	17	Mpwapwa	DC	373,495,423	403,817,053	777,312,476
Jumla Ndogo				3,256,207,734	3,520,557,761	6,776,765,494
Geita	18	Bukombe	DC	302,564,037	327,127,216	629,691,253
	19	Chato	DC	332,277,227	359,252,623	691,529,851
	20	Geita	DC	589,019,281	636,837,871	1,225,857,152
	21	Geita	TC	116,143,550	125,572,478	241,716,028
	22	Mbogwe	DC	562,134,780	607,770,795	1,169,905,575
	23	Nyang'wale	DC	376,305,101	406,854,830	783,159,930
Jumla Ndogo				2,278,443,976	2,463,415,813	4,741,859,789

Mkoa	Na.	Halmashauri	Aina	Fedha za Nje Shilingi	Fedha za Ndani Shilingi	Jumla Shilingi
Iringa	24	Iringa	DC	859,355,221	929,120,603	1,788,475,824
	25	Iringa	MC	90,548,562	97,899,602	188,448,164
	26	Kilolo	DC	299,959,374	324,311,097	624,270,472
	27	Mufindi	DC	452,145,772	488,852,505	940,998,278
Jumla Ndogo				1,702,008,930	1,840,183,808	3,542,192,737
Kagera	28	Biharamulo	DC	446,506,325	482,755,229	929,261,554
	29	Bukoba	DC	384,555,873	415,775,428	800,331,301
	30	Bukoba	MC	83,296,377	90,058,660	173,355,037
	31	Karagwe	DC	375,205,468	405,665,925	780,871,393
	32	Kyerwa	DC	353,076,391	381,740,334	734,816,725
	33	Misenyi	DC	470,165,899	508,335,567	978,501,467
	34	Muleba	DC	349,695,150	378,084,592	727,779,742
	35	Ngara	DC	537,194,914	580,806,226	1,118,001,140
Jumla Ndogo				2,999,696,397	3,243,221,961	6,242,918,358

Mkoa	Na.	Halmashauri	Aina	Fedha za Nje Shilingi	Fedha za Ndani Shilingi	Jumla Shilingi
Katavi	36	Mlele	DC	399,533,811	431,969,325	831,503,136
	37	Mpanda	DC	385,922,762	417,253,286	803,176,048
	38	Mpanda	TC	174,215,324	188,358,717	362,574,042
	39	Nsimbo	DC	306,618,971	331,511,343	638,130,314
Jumla Ndogo				1,266,290,868	1,369,092,671	2,635,383,539
Kigoma	40	Buhigwe	DC	390,358,470	422,049,099	812,407,570
	41	Kakonko	DC	290,358,874	313,931,196	604,290,070
	42	Kasulu	DC	298,419,930	322,646,675	621,066,605
	43	Kibondo	DC	305,187,730	329,963,908	635,151,638
	44	Kigoma	DC	317,855,799	343,660,415	661,516,214
	45	Kigoma/Ujiji	MC	77,533,709	83,828,160	161,361,869
	46	Uvinza	DC	343,784,907	371,694,536	715,479,442
Jumla ndogo				2,023,499,419	2,187,773,989	4,211,273,409
Kilimanjaro	47	Hai	DC	198,509,650	214,625,339	413,134,989

Mkoa	Na.	Halmashauri	Aina	Fedha za Nje Shilingi	Fedha za Ndani Shilingi	Jumla Shilingi
	48	Moshi	DC	461,038,248	498,466,903	959,505,151
	49	Moshi	MC	69,686,130	75,343,487	145,029,617
	50	Mwanga	DC	813,109,376	879,120,363	1,692,229,740
	51	Rombo	DC	456,136,011	493,166,685	949,302,697
	52	Same	DC	650,403,878	703,205,878	1,353,609,756
	53	Siha	DC	438,356,539	473,943,815	912,300,355
Jumla Ndogo				3,087,239,833	3,337,872,471	6,425,112,304
Lindi	54	Kilwa	DC	383,056,711	414,154,559	797,211,270
	55	Lindi	DC	561,907,613	607,525,185	1,169,432,798
	56	Lindi	TC	109,170,613	118,033,455	227,204,068
	57	Liwale	DC	415,202,424	448,909,971	864,112,395
	58	Nachingwea	DC	379,106,538	409,883,698	788,990,236
	59	Ruangwa	DC	439,445,662	475,121,357	914,567,019
Jumla Ndogo				2,287,889,562	2,473,628,224	4,761,517,786

Mkoa	Na.	Halmashauri	Aina	Fedha za Nje Shilingi	Fedha za Ndani Shilingi	Jumla Shilingi
Manyara	60	Babati	DC	730,920,157	790,258,743	1,521,178,900
	61	Babati	TC	88,269,098	95,435,083	183,704,181
	62	Hanang	DC	411,544,636	444,955,230	856,499,865
	63	Kiteto	DC	368,152,853	398,040,755	766,193,609
	64	Mbulu	DC	356,053,490	384,959,124	741,012,613
	65	Simanjiro	DC	541,401,876	585,354,723	1,126,756,600
Jumla Ndogo				2,496,342,110	2,699,003,659	5,195,345,768
Mara	66	Bunda	DC	450,613,499	487,195,837	937,809,336
	67	Butiama	DC	260,161,551	281,282,351	541,443,902
	68	Musoma	DC	351,465,380	379,998,536	731,463,917
	69	Musoma	MC	-	-	-
	70	Rorya	DC	484,321,028	523,639,858	1,007,960,886
	71	Serengeti	DC	454,009,415	490,867,445	944,876,860
	72	Tarime	DC	444,034,238	480,082,449	924,116,687

Mkoa	Na.	Halmashauri	Aina	Fedha za Nje Shilingi	Fedha za Ndani Shilingi	Jumla Shilingi
	73	Tarime	TC	197,444,034	213,473,213	410,917,247
Jumla Ndogo				2,642,049,146	2,856,539,689	5,498,588,835
Mbeya	74	Busokelo	DC	394,888,069	426,946,426	821,834,495
	75	Chunya	DC	786,753,302	850,624,613	1,637,377,914
	76	Ileje	DC	608,940,534	658,376,400	1,267,316,934
	77	Kyela	DC	544,974,825	589,217,737	1,134,192,562
	78	Mbarali	DC	745,529,350	806,053,961	1,551,583,311
	79	Mbeya	CC	72,009,001	77,854,937	149,863,937
	80	Mbeya	DC	777,135,552	840,226,062	1,617,361,614
	81	Mbozi	DC	351,632,817	380,179,566	731,812,383
	82	Momba	DC	445,991,230	482,198,317	928,189,547
	83	Rungwe	DC	752,338,816	813,416,242	1,565,755,059
Jumla Ndogo				5,480,193,497	5,925,094,259	11,405,287,756
Morogoro	84	Gairo	DC	353,076,391	381,740,334	734,816,725

Mkoa	Na.	Halmashauri	Aina	Fedha za Nje Shilingi	Fedha za Ndani Shilingi	Jumla Shilingi
	85	Kilombero	DC	521,200,264	563,513,076	1,084,713,341
	86	Kilosa	DC	658,316,136	711,760,480	1,370,076,616
	87	Morogoro	MC	72,396,468	78,273,860	150,670,329
	88	Morogoro	DC	617,081,941	667,178,754	1,284,260,695
	89	Mvomero	DC	667,388,414	721,569,277	1,388,957,692
	90	Ulanga	DC	477,230,866	515,974,092	993,204,957
Jumla Ndogo				3,366,690,480	3,640,009,873	7,006,700,353
Mtwara	91	Masasi	DC	826,942,073	894,076,045	1,721,018,118
	92	Masasi	TC	197,444,034	213,473,213	410,917,247
	93	Mtwara	DC	699,232,218	755,998,269	1,455,230,487
	94	Mtwara	MC	83,846,349	90,653,281	174,499,630
	95	Nanyumbu	DC	360,034,148	389,262,946	749,297,094
	96	Newala	DC	703,914,954	761,061,166	1,464,976,120
	97	Tandahimba	DC	451,906,905	488,594,245	940,501,150

Mkoa	Na.	Halmashauri	Aina	Fedha za Nje Shilingi	Fedha za Ndani Shilingi	Jumla Shilingi
Jumla Ndogo				3,323,320,681	3,593,119,166	6,916,439,847
Mwanza	98	Ilemela	MC	278,744,519	301,373,948	580,118,467
	99	Kwimba	DC	571,985,013	618,420,703	1,190,405,716
	100	Magu	DC	522,173,211	564,565,009	1,086,738,220
	101	Misungwi	DC	802,997,760	868,187,851	1,671,185,611
	102	Mwanza	CC	76,654,743	82,877,836	159,532,578
	103	Sengerema	DC	545,436,059	589,716,415	1,135,152,473
	104	Ukerewe	DC	525,866,851	568,558,512	1,094,425,362
Jumla Ndogo				3,323,858,155	3,593,700,274	6,917,558,429
Njombe	105	Ludewa	DC	517,423,947	559,430,184	1,076,854,131
	106	Makambako	TC	445,991,230	482,198,317	928,189,547
	107	Makete	DC	540,836,627	584,743,585	1,125,580,211
	108	Njombe	DC	601,884,499	650,747,531	1,252,632,029
	109	Njombe	TC	370,296,072	400,357,967	770,654,039

Mkoa	Na.	Halmashauri	Aina	Fedha za Nje Shilingi	Fedha za Ndani Shilingi	Jumla Shilingi
	110	Wangingombe	DC	418,232,922	452,186,494	870,419,416
Jumla Ndogo				2,894,665,297	3,129,664,077	6,024,329,374
Pwani	111	Bagamoyo	DC	399,491,334	431,923,401	831,414,735
	112	Kibaha	DC	670,820,373	725,279,854	1,396,100,226
	113	Kibaha	TC	70,863,214	76,616,130	147,479,344
	114	Kisarawe	DC	477,912,456	516,711,016	994,623,471
	115	Mafia	DC	614,114,572	663,970,484	1,278,085,056
	116	Mkuranga	DC	483,343,799	522,583,294	1,005,927,094
	117	Rufiji	DC	384,641,201	415,867,682	800,508,883
Jumla Ndogo				3,101,186,948	3,352,951,861	6,454,138,809
Rukwa	118	Kalambo	DC	512,193,054	553,774,629	1,065,967,683
	119	Nkasi	DC	416,162,972	449,948,498	866,111,470
	120	Sumbawanga	DC	457,110,306	494,220,076	951,330,382
	121	Sumbawanga	MC	81,300,485	87,900,735	169,201,220

Mkoa	Na.	Halmashauri	Aina	Fedha za Nje Shilingi	Fedha za Ndani Shilingi	Jumla Shilingi
Jumla Ndogo				1,466,766,816	1,585,843,939	3,052,610,755
Ruvuma	122	Mbinga	DC	572,230,090	618,685,676	1,190,915,766
	123	Namtumbo	DC	518,383,556	560,467,698	1,078,851,255
	124	Nyasa	DC	445,991,230	482,198,317	928,189,547
	125	Songea	DC	765,106,463	827,220,410	1,592,326,873
	126	Songea	MC	86,670,119	93,706,294	180,376,412
	127	Tunduru	DC	381,219,977	412,168,712	793,388,689
Jumla Ndogo				2,769,601,435	2,994,447,107	5,764,048,542
Shinyanga	128	Kahama	TC	220,102,120	237,970,760	458,072,880
	129	Kishapu	DC	477,097,667	515,830,079	992,927,746
	130	Msalala	DC	571,426,264	617,816,593	1,189,242,857
	131	Ushetu	DC	515,793,504	557,667,376	1,073,460,880
	132	Shinyanga	DC	586,661,649	634,288,838	1,220,950,487
	133	Shinyanga	MC	84,784,791	91,667,909	176,452,700

Mkoa	Na.	Halmashauri	Aina	Fedha za Nje Shilingi	Fedha za Ndani Shilingi	Jumla Shilingi
Jumla Ndogo				2,455,865,995	2,655,241,555	5,111,107,550
Simiyu	134	Bariadi	TC	190,475,421	205,938,864	396,414,286
	135	Bariadi	DC	438,621,642	474,230,440	912,852,083
	136	Busega	DC	371,659,359	401,831,930	773,491,289
	137	Itilima	DC	372,151,228	402,363,731	774,514,958
	138	Maswa	DC	417,932,885	451,862,099	869,794,984
	139	Meatu	DC	399,973,109	432,444,288	832,417,397
Jumla Ndogo				2,190,813,644	2,368,671,352	4,559,484,996
Singida	140	Ikungi	DC	432,054,004	467,129,619	899,183,624
	141	Iramba	DC	385,075,688	416,337,444	801,413,132
	142	Manyoni	DC	487,442,090	527,014,299	1,014,456,389
	143	Mkalama	DC	650,459,627	703,266,153	1,353,725,780
	144	Singida	DC	428,298,153	463,068,855	891,367,008
	145	Singida	MC	74,331,872	80,366,386	154,698,258

Mkoa	Na.	Halmashauri	Aina	Fedha za Nje Shilingi	Fedha za Ndani Shilingi	Jumla Shilingi
Jumla Ndogo				2,457,661,435	2,657,182,755	5,114,844,190
Tabora	146	Igunga	DC	458,399,300	495,613,715	954,013,014
	147	Kaliua	DC	422,762,521	457,083,821	879,846,341
	148	Nzega	DC	407,495,197	440,576,658	848,071,855
	149	Sikonge	DC	473,577,828	512,024,488	985,602,316
	150	Tabora	MC	83,623,356	90,412,184	174,035,540
	151	Urambo	DC	652,930,920	705,938,075	1,358,868,995
	152	Uyui/Tabora	DC	474,598,144	513,127,636	987,725,780
Jumla Ndogo				2,973,387,265	3,214,776,577	6,188,163,841
Tanga	153	Bumbuli	DC	418,116,779	452,060,922	870,177,700
	154	Handeni	DC	546,357,513	590,712,675	1,137,070,188
	155	Kilindi	DC	697,011,497	753,597,263	1,450,608,761
	156	Korogwe	DC	533,129,301	576,410,552	1,109,539,853
	157	Korogwe	TC	93,019,369	100,570,998	193,590,367

Mkoa	Na.	Halmashauri	Aina	Fedha za Nje Shilingi	Fedha za Ndani Shilingi	Jumla Shilingi
	158	Lushoto	DC	588,875,059	636,681,941	1,225,557,000
	159	Mkinga	DC	561,245,038	606,808,820	1,168,053,858
	160	Muheza	DC	734,934,829	794,599,340	1,529,534,168
	161	Pangani	DC	509,509,192	550,872,883	1,060,382,075
	162	Tanga	CC	80,092,592	86,594,781	166,687,373
Jumla Ndogo				4,762,291,167	5,148,910,174	9,911,201,342
Jumla Kuu				67,657,737,931	73,150,423,000	140,808,160,931

Jedwali Na. 10.2: Fedha za maendeleo zitakazotumwa Sekretarieti za mikoa 2014/2015

Na.	Mkoa	Fedha za Nje (Shilingi)	Fedha za ndani (Shilingi)	JUMLA (Shilingi)
1	Arusha	52,103,448	18,446,806	70,550,254
2	Dar es Salaam	40,077,586	14,189,146	54,266,733
3	Dodoma	53,065,517	18,787,419	71,852,936
4	Geita	53,065,517	18,787,419	71,852,936
5	Iringa	64,129,310	22,704,465	86,833,776
6	Kagera	64,129,310	22,704,465	86,833,776
7	Katavi	53,065,517	18,787,419	71,852,936
8	Kigoma	53,065,517	18,787,419	71,852,936
9	Kilimanjaro	53,065,517	18,787,419	71,852,936
10	Lindi	53,065,517	18,787,419	71,852,936
11	Manyara	53,065,517	18,787,419	71,852,936
12	Mara	53,065,517	18,787,419	71,852,936
13	Mbeya	64,129,310	22,704,465	86,833,776
14	Morogoro	64,129,310	22,704,465	86,833,776
15	Mtwara	53,065,517	18,787,419	71,852,936
16	Mwanza	64,129,310	22,704,465	86,833,776
17	Njombe	53,065,517	18,787,419	71,852,936
18	Pwani	64,129,310	22,704,465	86,833,776
19	Rukwa	53,065,517	18,787,419	71,852,936
20	Ruvuma	53,065,517	18,787,419	71,852,936
21	Shinyanga	64,129,310	22,704,465	86,833,776
22	Simiyu	53,065,517	18,787,419	71,852,936
23	Singida	53,065,517	18,787,419	71,852,936
24	Tabora	64,129,310	22,704,465	86,833,776
25	Tanga	64,129,310	22,704,465	86,833,776
JUMLA		1,412,262,069	500,000,000	1,912,262,069

Jedwali Na. 11: Utekelezaji wa Mradi wa Maji Chalinze (Awamu ya Pili)

Kipande	Maelezo	Utekelezaji (%) hadi Machi,2014
A (Lot 1)	Katika kipande hiki jumla ya wakazi 10,912 wanapata huduma ya maji katika Vijiji vya Mihuga,Masimbani, Kweikonje, Mandamazingara na Mkange.	Mradi ulikabidhiwa kwa Mamlaka tarehe 21/03/2014 kwa ajili ya uendeshaji.
B (Lot 2)	Katika kipande hiki jumla ya wakazi 23,905 watapata huduma ya maji katika Vijiji vya Masuguru/Mwetemo, Kiwangwa/Mwavi, Fukayosi, Kidomole, Mkenge, Msinune, Pongwe Msungura, Madesa na Makurunge.	98%
C (Lot 3)	Katika kipande hiki jumla ya wakazi 13,180 watapata huduma ya maji katika Vijiji vya Kinzagu, Makombe, Talawanda, Malivundo, Msigi, Kisanga na Mindukeni.	87%
D (Lot 4)	Katika kipande hiki jumla ya wakazi 14,931 watapata huduma ya maji katika Vijiji vya Chamakweza, Vigwaza, Buyuni na Visezi.Mkandarasi hakuweza kufikia malengo hayo.	91%
E (Lot 5)	Katika kipande hiki jumla ya wakazi 12,090 watapata huduma ya maji katika Vijiji vya Chahua, Gwata, Gumba, Magindu na Lukenge.	90%
G (Lot 6)	Katika kipande hiki jumla ya wakazi 13,093 watapata huduma ya maji katika vijiji vya Kwan'gandu, Pongwe Kiona, Kifuleta Na Kwaruhombo.	99%
F	Ujenzi wa vituo viwili vya kusukuma maji utawezesha vijiji vya kipande J chenye wakazi 27,458 , kipande G chenye wakazi 18,686 na baadhi ya wakazi wa kipande H kupata chanzo cha maji baada ya ujenzi kukamilika.	65%
H	Katika kipande hiki jumla ya wakazi 31,158 watapata huduma ya maji katika Vijiji vya Msolwa, Mdaula, Matuli, Ubenazomozi, Mwidu, Visakazi, Kaloleni na Tukamisasa Mradi utakapokamilika.	75%

Kipande	Maelezo	Utekelezaji (%) hadi Machi,2014
J	Katika kipande hiki jumla ya wakazi 24,925 watapata huduma ya maji katika Vijiji vya Kidugalo, Ngerengere, Sinyaulime, Bwawani, Gwata, Kinonko pamoja na maeneo ya Sangasanga, Kizuka na Kinonko	Kazi zote za ujenzi katika kipande hiki zimekamilika isipokuwa maji hayajatoka kwa kuwa Mradi huo unategemea maji kutoka <i>Booster pump</i> ya Ubenazomozi iliyopo Kipande F ambacho hakijakamilika. Mkandarasi atakayejenga na kufunga pampu kituo cha Ubenazomozi amepatikana na tayari ameanza kazi. Ufungaji wa pampu hiyo ukikamilika wakazi vijiji vya kipande J watapata huduma ya maji.

Jedwali Na. 12: Utekelezaji wa Mradi wa Uchimbaji wa Visima kwenye Maeneo Mbalimbali ya Jiji la Dar es Salaam (Mradi wa BTC)

MANISPAA YA ILALA

Taarifa	Tabata Darajani	Minazi Mirefu	Kinyerezi	Gongolamboto, Gulukakwalala, Ulongoni	Ugombolwa
Chanzo cha maji	Kisima	Kisima	Kisima	Kisima	Kisima
Idadi ya walengwa	960	192	512	640	42
Idadi ya vituo vya jumuiya (DP)	13	8	9	23	4
Kiwango cha juu cha maungio binafsi	1,300	250	680	850	0
Ujazo wa tanki (m ³)	200	90	680	135	10

MANISPAA YA KINONDONI

Taarifa	Tandale	Mburahati Barafu	Kwembe	Hondogo, Delini, Kibwegere
Chanzo cha maji	Visima 2	Kisima	DAWASCO (pump)	DAWASCO (gravity)
Idadi ya walengwa (population)	41,000	6,200	12,500	12,500
Idadi ya vituo vya jumuiya (DP)	21	12	12	12
Kiwango cha juu cha maungio binafsi	2,100	320	650	650
Ujazo wa tanki (m ³)	270	90	90	135

MANISPAA YA TEMEKE

Taarifa	Mbagala Kuu- Mgeninani- Kichemchem	Mtoni Kichiji- Misheni	Mwanamtoti	Kibondemaji B- Kichemchem	Yombo Dovya- Uwazi- Msakala	Kingugi
Chanzo cha maji	Kisima	Kisima	Kisima	Kisima	Kisima	Kisima
Idadi ya walengwa	16,400	16,400	6,600	4,500	16,400	13,100
Idadi ya vituo vya jumuiya (DP)	23	12	9	11	12	13
Kiwango cha juu cha maungio binafsi	850	1,300	340	290	850	230
Ujazo wa tanki (m ³)	135	135	90	50	90	40

Jedwali Na. 13:

Mchanganuo wa Fedha Zitakazotumwa Kwenye Mamlaka za Miji Mikuu ya Wilaya na Miji Midogo kwa Mwaka 2014/2015

Na.	Mamlaka	Fedha zitakazotumwa mwaka 2014/2015
1	Ifakara	400,000,000
2	Mbarali	300,000,000
3	Ludewa,	500,000,000
4	Karatu,	250,000,000
5	Itilima,	200,000,000
6	Ruangwa,	300,000,000
7	Mbulu,	200,000,000
8	Kilwa Masoko,	400,000,000
9	Kilolo	300,000,000
10	Kilindoni	400,000,000
11	Namtumbo,	300,000,000
12	Loliondo	400,000,000
13	Mkuranga	200,000,000
14	Kibaya	300,000,000
15	Korogwe	400,000,000
16	Kyela,	300,000,000
17	Kondoa	400,000,000
18	Ileje	300,000,000
19	Tukuyu	300,000,000
20	Liwale	400,000,000
21	Bahi	400,000,000
22	Gairo	700,000,000
23	Mikumi	100,000,000
24	Mugumu	150,000,000
25	Tarime	500,000,000
26	Kasera	200,000,000
27	Kilindi	300,000,000
28	Namanyere	300,000,000
29	Laela	100,000,000
30	Inyonga	200,000,000
31	Mahenge	400,000,000
32	Chamwino	100,000,000
33	Mombo	300,000,000
34	Dakawa/Mvomero	300,000,000
35	Muheza	500,000,000
36	Kyerwa	300,000,000

37	Malya	200,000,000
38	Sikonge	300,000,000
39	Tunduma	300,000,000
40	Mkata	300,000,000
41	Vwawa	300,000,000
42	Muleba	300,000,000
43	Katoro/Buseresere	300,000,000
44	Uvinza	100,000,000
45	Nyarugusu	300,000,000
46	Mwandonya	300,000,000
47	Longido	3,000,000,000
Total		17,100,000,000

Jedwali Na. 14: Visima vilivyochimbwa na Wakala (DDCA) hadi mwezi Machi mwaka 2013/2014

Na.	Mkoa	Wilaya	Visima
1	Arusha	Karatu	4
2	Coast	Mkuranga	1
		Bagamoyo	4
		Kibaha	1
		Kisarawe	1
3	Dodoma	Dodoma R	5
		Kongwa	1
4	D'salaam	Ilala	8
		Kinondoni	43
		Temeke	4
5	Iringa	Iringa "R"	6
		Mufindi	1
6	Kilimanjaro	Moshi	1
7	Lindi	Kilwa	1
8	Mtwara	Masasi	1
9	Mbeya	Mbeya "U"	1
10	Morogoro	Morogoro "R"	2
		Mvomero	1
		Morogoro "U"	1

Na.	Mkoa	Wilaya	Visima
11	Mtwara	Mtwara "U"	1
		Nanyumbu	2
12	Rukwa	Sumbawanga "R"	6
13	Ruvuma	Songea "U"	3
		Songea "R"	1
Jumla			100

Jedwali Na. 15: Mwenendo wa upatikanaji wa fedha za ndani za maendeleo za utekelezaji wa Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Maji

Na	Mwaka	Fedha za Ndani		
		Kiasi kilichokasimiwa	Kiasi kilichotolewa	Asilimia (%) ya kiasi kilichotolewa
1	2006/2007	77,864,997,000	53,570,000,000	68.8
2	2007/2008	70,754,004,000	55,193,116,236	78.0
3	2008/2009	46,463,379,000	36,463,379,000	78.5
4	2009/2010	50,463,379,000	15,847,952,375	31.4
5	2010/2011	30,721,712,000	25,004,329,071	81.4
6	2011/2012	41,565,045,000	24,746,549,522	59.5
7	2012/2013	140,015,967,000	104,000,000,000	74.3
8	2013/2014	312,066,164,000	86,000,000,000*	27.6

Jedwali Na. 16:

Mchanganuo wa mahitaji ya Wataalam katika Sekta ya Maji 2013/14

Kada	Mahitaji	Waliopo	Upungufu
Ngazi ya Wizara			
Wahandisi	146	98	48
Mafundi Sanifu	702	651	51
Wakemia	37	13	24
Wahaidrolojia	53	21	32
Wahaidrojiolojia	73	56	17
Wachumi	21	19	2
Maafisa Maendeleo ya Jamii	31	29	2
Jumla	1,063	887	176
Ngazi ya Sekretarieti za Mikoa			
Wahandisi	25	25	0
Mafundi Sanifu	25	0	25
Wahaidrojiolojia	25	3	22
Mafundi umeme	25	0	25
JUMLA	100	28	72
Ngazi ya Halmashauri			
Wahandisi	760	147	613
Mafundi Sanifu	1,272	182	1,090
Mafundi Sanifu Wasaidizi	1,320	283	1,037
Maafisa Maendeleo ya Jamii	229	11	218
JUMLA	3,581	623	2,958
Ngazi ya Kata			
Mafundi Sanifu	3,338	0	3,338
Ngazi ya Mabonde			
Wasoma vipimo/Mafundi Sanifu wasaidizi	667	0	667
JUMLA KUU	8,749	1,538	7,211